

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2018

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη 2014-2020

Ιούνιος 2019

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ Α: ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΥ ΑΠΑΙΤΟΥΝΤΑΙ ΣΕ ΕΤΗΣΙΑ ΒΑΣΗ	1
1. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΤΗΣΙΑΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	1
2. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	2
3. ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΑΞΟΝΩΝ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	5
3.1. <i>Επισκόπηση της Υλοποίησης.....</i>	5
3.2. <i>Κοινοί Δείκτες και Ειδικοί Δείκτες του Προγράμματος.....</i>	8
3.2.1. <i>Άξονας Προτεραιότητας 1: Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας της Οικονομίας.....</i>	8
3.2.2. <i>Άξονας Προτεραιότητας 2: Προώθηση της Χρήσης των ΤΠΕ.....</i>	13
3.2.3. <i>Άξονας Προτεραιότητας 3Α: Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή και Διατήρηση του Περιβάλλοντος .....</i>	15
3.2.4. <i>Άξονας Προτεραιότητας 4Α: Προστασία του Περιβάλλοντος και Αποδοτική Διαχείριση των Πόρων.....</i>	18
3.2.5. <i>Άξονας Προτεραιότητας 5: Προώθηση Βιώσιμων Μεταφορών και Μείωση Εκπομπών Διοξειδίου του Άνθρακα .....</i>	21
3.2.6. <i>Άξονας Προτεραιότητας 6: Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη.....</i>	24
3.2.7. <i>Άξονας Προτεραιότητας 7Α: Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής – ΕΤΠΑ.....</i>	29
3.2.8. <i>Άξονας Προτεραιότητας 7Β: Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής – Ταμείο Συνοχής.....</i>	30
3.2.9. <i>Συνολική Εκτίμηση Αριθμού Ενισχυόμενων Επιχειρήσεων από το ΕΠ .....</i>	31
3.3. <i>Ορόσημα και στόχοι που ορίζονται στο πλαίσιο επιδόσεων και υποβάλλονται στις ετήσιες εκθέσεις υλοποίησης από το 2017 και εξής.....</i>	32
3.4. <i>Δημοσιονομικά δεδομένα.....</i>	34
4. ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕΩΝ	40
5. ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΝ	41
6. ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΙΣ ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΜΕΤΡΑ ΠΟΥ ΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ.....	41
7. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ	42
8. ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΤΕΧΝΙΚΗΣ (ΜΧΤ)	42
9. ΜΕΤΡΑ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΛΗΦΘΕΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΗΡΗΣΗ ΤΩΝ ΕΚ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΡΩΝ ΑΙΡΕΣΙΜΟΤΗΤΩΝ	43
10. ΠΡΟΟΔΟΣ ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΤΗΝ ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΜΕΓΑΛΩΝ ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ ΔΡΑΣΗΣ	44
10.1. <i>Μεγάλα Έργα.....</i>	44

ΜΕΡΟΣ Β: ΕΚΘΕΣΗ ΠΟΥ ΥΠΟΒΑΛΛΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 2017 ΚΑΙ 2019 ΚΑΙ ΤΕΛΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ**ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ..... 47****11. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ 47**

11.1. Πληροφορίες που περιλαμβάνονται στο Μέρος Α' όσον αφορά στην επίτευξη των στόχων του Προγράμματος..... 47

11.2. Ειδικές δράσεις που υλοποιούνται για την προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και την πρόληψη των διακρίσεων, ιδίως την προσβασιμότητα για άτομα με αναπηρίες, και οι ρυθμίσεις που εφαρμόζονται για την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στο επιχειρησιακό πρόγραμμα και στις πράξεις..... 59

11.3. Αειφόρος ανάπτυξη..... 60

11.4. Υποβολή εκθέσεων σχετικά με τη στήριξη που χρησιμοποιήθηκε για τους στόχους της κλιματικής αλλαγής..... 61

11.5. Συμμετοχή των εταίρων στην εφαρμογή του προγράμματος 62

12. ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 111 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ 4 ΠΡΩΤΟ ΕΔΑΦΙΟ ΣΤΟΙΧΕΙΑ α) ΚΑΙ β) ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ (ΕΕ) ΑΡΙΘ. 1303/2013 63

12.1. Πρόοδος στην εφαρμογή του σχεδίου αξιολόγησης και της συνέχειας που δίνεται στα πορίσματα των αξιολογήσεων..... 63

12.2. Τα αποτελέσματα των μέτρων ενημέρωσης και δημοσιότητας για τα Ταμεία που εφαρμόζονται στο πλαίσιο της στρατηγικής επικοινωνίας..... 64

13. ΜΕΤΡΑ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΛΗΦΘΕΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΗΡΗΣΗ ΤΩΝ ΕΚ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΡΩΝ ΑΙΡΕΣΙΜΟΤΗΤΩΝ ..... 66**14. ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΠΟΥ ΜΠΟΡΟΥΝ ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΩΣ ΝΑ ΠΡΟΣΤΕΘΟΥΝ, ΣΕ ΣΥΝΑΡΤΗΣΗ ΜΕ ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ 67**

14.1. Πρόοδος της εφαρμογής της ολοκληρωμένης προσέγγισης της εδαφικής ανάπτυξης, περιλαμβανομένης της ανάπτυξης περιφερειών που αντιμετωπίζουν δημογραφικές προκλήσεις και μόνιμα ή φυσικά προβλήματα, της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης και της τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων στο πλαίσιο του επιχειρησιακού προγράμματος..... 67

14.2. Πρόοδος υλοποίησης των δράσεων για την ενίσχυση της ικανότητας των αρχών του κράτους μέλους και των δικαιούχων να διαχειρίζονται και να χρησιμοποιούν τα Ταμεία 68

14.3. Πρόοδος της εφαρμογής τυχόν διαπεριφερειακών και υπερεθνικών δράσεων 68

14.4. Κατά περίπτωση, η συμβολή στις μακροπεριφερειακές στρατηγικές και στις στρατηγικές για τις θαλάσσιες λεκάνες 69

14.5. Πρόοδος της εφαρμογής των δράσεων στον τομέα της κοινωνικής καινοτομίας, κατά περίπτωση..... 69

14.6. Πρόοδος της εφαρμογής των μέτρων για την αντιμετώπιση ειδικών αναγκών των γεωγραφικών περιοχών που πλήττονται περισσότερο από τη φτώχεια ή στοχευμένων ομάδων που αντιμετωπίζουν τον υψηλότερο κίνδυνο φτώχειας, διακρίσεων ή κοινωνικού αποκλεισμού, με ειδική μέριμνα για τις περιθωριοποιημένες κοινότητες και τα άτομα με αναπηρίες, τους μακροχρόνια ανέργους και τους νέους χωρίς επαγγελματική δραστηριότητα, συμπεριλαμβανομένων, κατά περίπτωση, των χρησιμοποιούμενων χρηματοδοτικών πόρων 69

15. ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΑΞΟΝΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ..... 70**ΜΕΡΟΣ Γ: ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΠΟΥ ΥΠΟΒΑΛΛΟΝΤΑΙ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2019 ΚΑΙ ΤΕΛΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ..... 71**

16.	ΕΞΥΓΝΗ, ΔΙΑΤΗΡΗΣΙΜΗ ΚΑΙ ΧΩΡΙΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	71
17.	ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΙΣ ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΜΕΤΡΑ ΠΟΥ ΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ — ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΠΙΔΟΣΕΩΝ	75

ΜΕΡΟΣ Α: ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΥ ΑΠΑΙΤΟΥΝΤΑΙ ΣΕ ΕΤΗΣΙΑ ΒΑΣΗ

1. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΤΗΣΙΑΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

CCI Επιχειρησιακού Προγράμματος	2014CY16M1OP001
Τίτλος Επιχειρησιακού Προγράμματος	Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη
Έτος αναφοράς	2018
Έκδοση Επιχειρησιακού Προγράμματος	4.1
Ημερομηνία Έγκρισης της Έκθεσης από την Επιτροπή Παρακολούθησης	26 Ιουνίου 2019

2. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Εισαγωγή

Η Ετήσια Έκθεση Υλοποίησης 2018 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη 2014-2020» (ΕΠ) καταρτίστηκε σύμφωνα με τις πρόνοιες των άρθρων 50 και 111 του Κανονισμού (ΕΕ) 1303/2013 και με βάση τα Μέρη Α', Β' και Γ' του Παραρτήματος V του Εκτελεστικού Κανονισμού (ΕΕ) 2015/207. Στην Έκθεση παρέχονται βασικές πληροφορίες για την πορεία υλοποίησης του ΕΠ μέχρι τις 31.12.18, με βάση τα έργα που είχαν ενταχθεί στο Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα Διαχείρισης των Ταμείων (ΟΠΣ), με λεπτομερή αναφορά στα δημοσιονομικά δεδομένα και στους δείκτες παρακολούθησης του ΕΠ.

Το 2018 αποτέλεσε το έτος δυναμικής επιτάχυνσης της υλοποίησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος, κατά το οποίο εντάχθηκε στο ΕΠ ένας μεγάλος αριθμός έργων, ενώ παράλληλα υπήρξε σημαντική πρόοδος στην υλοποίηση του φυσικού αντικειμένου των έργων.

Ενεργοποίηση και χρηματοοικονομική πρόοδος υλοποίησης του Προγράμματος

Το 2018 αποτέλεσε ένα κρίσιμο έτος για το ΕΠ, καθώς η Κύπρος είχε να εκπληρώσει τον υψηλότερο στόχο απορρόφησης ολόκληρης της Προγραμματικής Περιόδου (€244,4εκ). Η Κύπρος όχι μόνο κατάφερε να εκπληρώσει τον στόχο απορρόφησης χωρίς να απολεσθούν πόροι, αλλά πέτυχε να εξασφαλίσει την πρώτη θέση ανάμεσα στα 28 κράτη μέλη της Ε.Ε. σε ρυθμούς απορρόφησης των κονδυλίων από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και την τρίτη θέση από το Ταμείο Συνοχής.

Εντός του 2018 εκδόθηκαν **είκοσι τέσσερις (24) νέες Προσκλήσεις** συνολικής δημόσιας δαπάνης ύψους €331,29 εκ., που αντιστοιχούν στο 47,35% των συνολικών πόρων του ΕΠ. Μέχρι τις 31.12.2018 η χρηματοοικονομική πρόοδος υλοποίησης του ΕΠ είχε ως εξής:

- ▶ Ο **βαθμός ενεργοποίησης** (% δημόσιας δαπάνης Προσκλήσεων ως προς τους συνολικούς πόρους του ΕΠ) **ανήλθε στο 113,92%** (άνοδος κατά 71 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2017).
- ▶ Ο **προϋπολογισμός των ενταγμένων έργων** (επιλέξιμη συγχρηματοδοτούμενη δαπάνη) ανήλθε στα **€594,80 εκ.**, ήτοι **85,00% των πόρων του ΕΠ.**
- ▶ Οι **νομικές δεσμεύσεις** (επιλέξιμη δαπάνη υπογεγραμμένων συμφωνιών δημόσιας χρηματοδότησης και δημοσίων συμβάσεων) **ανήλθαν σε €474,44 εκ.**, ήτοι **67,80% των πόρων του ΕΠ.**
- ▶ Οι **συνολικές πιστοποιημένες δαπάνες** ανήλθαν στα **€261,55 εκ.**, που αντιστοιχούν στο **37,38% των πόρων του ΕΠ.**

Το υψηλότερο ποσοστό απορρόφησης παρουσίασαν ο Άξονας Προτεραιότητας (ΑΠ) 3Α «Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή και Διατήρηση του Περιβάλλοντος» με 65,68% και ο ΑΠ6 «Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη» με 63,23%. Ακολουθούν οι Άξονες Τεχνικής Υποστήριξης Εφαρμογής 7Α του ΕΤΠΑ και 7Β του Ταμείου Συνοχής με 46,80% και 46,07% αντίστοιχα, ο ΑΠ1 «Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας της Οικονομίας» με 41,89% και ο ΑΠ5 «Προώθηση Βιώσιμων Μεταφορών και Μείωση Εκπομπών Διοξειδίου του Άνθρακα» με 39,0%. Σχετικά χαμηλότερα ποσοστά παρουσιάζουν οι ΑΠ2 «Προώθηση της Χρήσης των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών» και ΑΠ4 «Διαχείριση Στερεών Αποβλήτων και Υδάτινων Πόρων» με 18,60% και 19,10% αντίστοιχα.

Φυσική Πρόοδος υλοποίησης του Προγράμματος

Μέχρι τις 31.12.18 η κατάσταση των ενταγμένων στο ΕΠ έργων είχε ως εξής:

- ▶ Σχέδια Χορηγιών (ΣΧ): στο πλαίσιο των Προσκλήσεων των Σχεδίων Χορηγιών υποβλήθηκαν συνολικά 1.622 προτάσεις, εκ των οποίων εγκρίθηκαν οι 863 και υπεγράφησαν 844 Συμφωνίες Δημόσιας Χρηματοδότησης. Από τα 571 έργα των Σχεδίων Χορηγιών που είχαν ενταχθεί στο ΟΠΣ, τα 407 έχουν ολοκληρωθεί ή βρίσκονται σε προχωρημένο στάδιο υλοποίησης.
- ▶ Έργα Δημόσιων Συμβάσεων (ΔΣ): εντάχθηκαν συνολικά 69 έργα, εκ των οποίων τα 25 έχουν ήδη ολοκληρωθεί ή βρίσκονται στο τελικό στάδιο υλοποίησής τους.

Ως προς τη φυσική και οικονομική πρόοδο υλοποίησης κατά Άξονα Προτεραιότητας (ΑΠ) του ΕΠ, όπως αυτή εκφράζεται μέσω των δεικτών παρακολούθησης, παρατηρούνται τα εξής:

- ▶ ΑΠ1: Παρατηρείται υψηλή ενεργοποίηση και υψηλός βαθμός απορρόφησης των πόρων του Άξονα. Ωστόσο, κάποιες καθυστερήσεις στην προκήρυξη και ένταξη έργων διασύνδεσης των κέντρων έρευνας και ανώτατης εκπαίδευσης με την παραγωγή, καθώς και των έργων ενίσχυσης επιχειρηματικών επενδύσεων σε δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας, είχαν ως αποτέλεσμα να μην επιτευχθεί το σχετικό ορόσημο του Πλαισίου Επίδοσης. Παρόλα αυτά δε υπάρχει ανησυχία καθώς τα εν λόγω έργα έχουν ήδη μπει σε τροχιά υλοποίησης.
- ▶ ΑΠ2: Παρατηρείται ικανοποιητικός βαθμός ενεργοποίησης του Άξονα και έχουν επιτευχθεί τα ορόσημα του πλαισίου επίδοσης. Εντοπίζεται κάποια υστέρηση στην πρόοδο του φυσικού αντικείμενου των έργων του Άξονα ενώ δεν έχουν ενεργοποιηθεί ακόμα δράσεις που συμβάλουν στον ειδικό στόχο της προώθησης της ψηφιακής επιχειρηματικότητας.
- ▶ ΑΠ3Α: Παρατηρείται πολύ ικανοποιητική πρόοδος στην υλοποίηση τόσο του φυσικού όσο και του οικονομικού αντικείμενου των έργων, με αποτέλεσμα να επιτυγχάνονται τα ορόσημα του Πλαισίου Επίδοσης. Υστέρηση ωστόσο εντοπίζεται στην πρόοδο υλοποίησης των παρεμβάσεων για τη βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των ειδών και οικοτόπων των περιοχών NATURA 2000.
- ▶ ΑΠ4Α: Παρατηρείται ικανοποιητικός βαθμός ενεργοποίησης του Άξονα και έχουν επιτευχθεί τα ορόσημα του 2018. Ωστόσο, εντοπίζονται καθυστερήσεις στην υλοποίηση τόσο του φυσικού όσο και του οικονομικού αντικείμενου του Άξονα, κυρίως σε έργα με μεγάλο προϋπολογισμό, περιλαμβανομένου και του έργου του Αποχετευτικού Συστήματος Κοκκινοχωριών (Μεγάλο Έργο).
- ▶ ΑΠ5: Παρατηρείται ικανοποιητική πρόοδος στην υλοποίηση του φυσικού αντικείμενου των έργων του Άξονα, ενώ έχουν επιτευχθεί και τα ορόσημα του Πλαισίου Επίδοσης. Δεν έχουν ενεργοποιηθεί ακόμα δράσεις που αφορούν στο στόχο της εξοικονόμησης ενέργειας στα δημόσια κτίρια.
- ▶ ΑΠ6: Παρατηρείται υψηλός βαθμός απορρόφησης των πόρων του Άξονα και επίτευξη των Οροσέμων του Πλαισίου Επίδοσης. Δεν έχουν ακόμη ενεργοποιηθεί παρεμβάσεις που αφορούν στο στόχο της βελτίωσης των παρεχόμενων κοινωνικών υπηρεσιών των αστικών περιοχών.

Μέσα Χρηματοοικονομικής Τεχνικής (ΜΧΤ)

Για την κάλυψη του χρηματοδοτικού κενού στους τομείς των ΜΜΕ, της ενεργειακής απόδοσης και των ΑΠΕ, όπως αυτό καταδείχτηκε από την Μελέτη Εκ των Προτέρων Αξιολόγησης για την χρήση ΜΧΤ στα πλαίσια των ΕΔΕΤ, ενεργοποιήθηκε η διαδικασία σύστασης Ταμείου Χαρτοφυλακίου, η διαχείριση του οποίου ανατέθηκε στην Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ).

Στο πλαίσιο αυτό εντάχθηκαν δύο (2) έργα στον ΑΠ1 που αφορούν στην ενίσχυση επενδύσεων ΜΜΕ για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς τους (η συνολική επένδυση θα πρέπει να περιλαμβάνει και στοιχεία

ενεργειακής αναβάθμισης), καθώς και για την εγκατάσταση συστημάτων ΑΠΕ και μεγάλης κλίμακας (ολοκληρωμένη) ενεργειακή αναβάθμιση των κτιριακών τους υποδομών.

Επίσης εντάχθηκαν δύο (2) έργα στον ΑΠ5 αφενός για την ενεργειακή αναβάθμιση και για εγκατάσταση συστημάτων ΑΠΕ σε δημόσιες υποδομές και αφετέρου για την εγκατάσταση συστημάτων ΑΠΕ και την μεγάλης κλίμακας ενεργειακή αναβάθμιση κατοικιών.

Εντός του 2019 η ΕΤΕπ θα προχωρήσει σε Πρόσκληση Εκδήλωσης Ενδιαφέροντος για την επιλογή των Ενδιάμεσων Χρηματοπιστωτικών Οργανισμών, μέσω των οποίων θα παραχωρηθούν στους τελικούς αποδέκτες κεφάλαια υπό τη μορφή δανείων.

3. ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΑΞΟΝΩΝ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ

3.1. Επισκόπηση της Υλοποίησης

Κωδικός	Άξονας προτεραιότητας	Βασικές πληροφορίες για την υλοποίηση του Άξονα Προτεραιότητας, με αναφορά στις βασικές εξελίξεις, στα σημαντικά προβλήματα και στα μέτρα που λήφθηκαν για την αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων
1	Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας της Οικονομίας	<p>Στο πλαίσιο του ΑΠ1 έχουν εκδοθεί συνολικά 14 Προκλήσεις (8 ΣΧ και 6 ΔΣ), εκ των οποίων 3 Προσκλήσεις ΔΣ εκδόθηκαν το 2018. Η συνολική δημόσια δαπάνη των Προσκλήσεων ανήλθε στα €255,74 εκατ., που αντιστοιχεί σε ποσοστό ενεργοποίησης 149,92% της δημόσιας δαπάνης του Άξονα και 36,55% της συνολικής δημόσιας δαπάνης του ΕΠ.</p> <p>Η επιλέξιμη δημόσια δαπάνη των 577 ενταγμένων έργων ανέρχεται σε €161,26 εκατ., αντιπροσωπεύοντας το 94,53% της διαθέσιμης δαπάνης του ΑΠ1 ή το 23,05% του ΕΠ, ενώ σημαντική βελτίωση υπήρξε στην απορρόφηση των πόρων (€71,45 εκ. ή 41,89% των πόρων του Άξονα).</p> <p>Στο πλαίσιο των Σχεδίων Χορηγιών (Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ, Ενίσχυση της επιχειρηματικής καινοτομίας, Προώθηση της επιχειρηματικότητας ειδικών ομάδων πληθυσμού και Εξοικονόμηση ενέργειας στις επιχειρήσεις) υποβλήθηκαν 1.622 προτάσεις έργων, εκ των οποίων εγκρίθηκαν οι 875 και υπεγράφησαν 844 Συμφωνίες Δημόσιας Χρηματοδότησης. Στο Πρόγραμμα έχουν ενταχθεί συνολικά 571 έργα των παραπάνω Σχεδίων, έχουν πιστοποιηθεί ιδιωτικές επενδύσεις ύψους €20,40 εκ., ενώ συνολικά έχει πιστοποιηθεί μέρος ή το σύνολο των επενδυτικών δαπανών 407 επενδυτικών προτάσεων. Ως αποτέλεσμα των παρεχόμενων κινήτρων, αναμένεται να αυξηθεί η απασχόληση των ενισχυόμενων επιχειρήσεων κατά 950 εργαζόμενους.</p> <p>Επίσης, στο πλαίσιο των Προσκλήσεων έργων δημοσίων συμβάσεων εντάχθηκαν στο ΕΠ συνολικά έξι (6) έργα, εκ των οποίων δύο (2) αφορούν στην ενίσχυση ερευνητικών υποδομών, δύο (2) στην εφαρμογή χρηματοδοτικών εργαλείων στους τομείς των ΜΜΕ και της ενεργειακής αποδοτικότητας και δύο (2) στην παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών προς τις ΜΜΕ και σε δράσεις προβολής, προώθησης και εμπλουτισμού του τουριστικού προϊόντος.</p>
2	Προώθηση της Χρήσης των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών	<p>Στον ΑΠ2 έχουν ενταχθεί συνολικά επτά (7) έργα Δημοσίων Συμβάσεων, συγχρηματοδοτούμενης δημόσιας δαπάνης €61,21 εκ. (95,47% του προϋπολογισμού του ΑΠ2 ή το 8,75% των συνολικών πόρων του ΕΠ). Δύο από τα έργα έχουν ήδη ολοκληρωθεί, και αφορούν το πληροφοριακό σύστημα του Γενικού Σχεδίου Υγείας και την αναβάθμιση του ηλεκτρονικού συστήματος Σύναψης Συμβάσεων (e-procurement).</p> <p>Η φυσική και οικονομική πρόοδος υλοποίησης του Άξονα παραμένει σε σχετικά χαμηλά επίπεδα, με αποτέλεσμα η απορρόφηση πόρων να φτάνει μόλις τα €11,93 εκ. (18,60% των πόρων του Άξονα). Λόγω της φύσης και πολυπλοκότητας των έργων, παρατηρούνται καθυστερήσεις κυρίως κατά το στάδιο ετοιμασίας των εγγράφων προσφορών και ανάλυσης/καταγραφής των</p>

		<p>απαιτήσεων. Η Διαχειριστική Αρχή πραγματοποιεί συναντήσεις και βρίσκεται σε συνεχή επαφή με τους Δικαιούχους, με στόχο την επίλυση των προβλημάτων και την επιτάχυνση της υλοποίησης των έργων.</p> <p>Δεν έχει ενεργοποιηθεί ακόμα η Επενδυτική Προτεραιότητα 2β που αφορά παρεμβάσεις για προώθηση της ψηφιακής επιχειρηματικότητας.</p>
3A	Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή και Διατήρηση του Περιβάλλοντος	<p>Ο ΑΠ3Α παρουσιάζει πολύ καλή επίδοση ως προς το βαθμό απορρόφησης των πόρων του (65,68%), ενώ πολύ υψηλές είναι και οι επιδόσεις του στους λοιπούς δείκτες παρακολούθησης του Άξονα.</p> <p>Στον ΑΠ3Α έχουν ενταχθεί πέντε (5) έργα Δημοσίων Συμβάσεων για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, εκ των οποίων τα τέσσερα (4) έχουν ήδη ολοκληρωθεί (κατασκευή κυματοθραυστών στη Γεροσκήπου, Περβόλια, Λάρνακα και Γερμασόγεια). Επίσης εντάχθηκαν τρία (3) έργα προστασίας και ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομιάς, εκ των οποίων τα δύο έχουν ήδη ολοκληρωθεί.</p> <p>Τέλος, εντάχθηκε και υλοποιείται το έργο Διαχείρισης περιοχής του Δικτύου NATURA 2000 που αφορά στη Χερσόνησο του Ακάμα, ενώ εντοπίζεται καθυστέρηση στην υλοποίηση παρεμβάσεων που αφορούν τις υπόλοιπες περιοχές NATURA 2000 της Κύπρου.</p>
4A	Διαχείριση Στερεών Αποβλήτων και Υδάτινων Πόρων	<p>Στο πλαίσιο του ΑΠ4Α έχουν ενταχθεί οκτώ (8) έργα Δημοσίων Συμβάσεων εκ των οποίων τα πέντε (5) έχουν ήδη ολοκληρωθεί (ΟΕΔΑ Λεμεσού, Δίκτυο Πράσινων Σημείων επαρχίας Λεμεσού και Κοινότητας Αλάμπρας, Πράσινου Σημείου στο Δήμο Πάφου, Αποχετευτικό Αθηνών και Σχέδια Διαχείρισης Υδάτων και Πλημμυρών Κύπρου), ενώ σε προχωρημένο στάδιο υλοποίησης βρίσκονται το Αποχετευτικό του Συμπλέγματος Σολέας και το Πρόγραμμα μείωσης δημοτικών στερεών αποβλήτων στις επαρχίες Λάρνακας και Αμμοχώστου.</p> <p>Υπό ένταξη βρίσκονται τα έργα αποκατάστασης των χώρων ανεξέλεγκτης διάθεσης απορριμμάτων (ΧΑΔΑ) των Επαρχιών Λευκωσίας και Λεμεσού, ενώ η ένταξη και ανάθεση των κατασκευαστικών συμβολαίων του Αποχετευτικού Συστήματος των Κοκκινοχωριών (Μεγάλο Έργο του ΕΠ) εξακολουθεί να καθυστερεί λόγω διοικητικών και δικαστικών εμπλοκών.</p> <p>Ο ΑΠ4Α παρουσιάζει αρκετά ικανοποιητικό βαθμό ενεργοποίησης (90,17%), ενώ σχετικά χαμηλός είναι ο βαθμός απορρόφησης των πόρων (19,10%).</p>
5	Προώθηση Βιώσιμων Μεταφορών και Μείωση Εκπομπών Διοξειδίου του Άνθρακα	<p>Στο πλαίσιο των δέκα (10) Προσκλήσεων του ΑΠ5 έχουν ενταχθεί δώδεκα (12) έργα Δημοσίων Συμβάσεων. Επτά (7) από αυτά είναι έργα που συμβάλλουν στην ενίσχυση της κινητικότητας στις αστικές περιοχές, εκ των οποίων τα δύο (2) έχουν ήδη ολοκληρωθεί (Λεωφ. Τάφοι των Βασιλέων, Λεωφ. Αγλαντζιάς), ενώ άλλα δύο (2) αφορούν τα συνεχιζόμενα από την προηγούμενη προγραμματική περίοδο έργα της Αναβάθμισης του Λιμένα της Λεμεσού (ολοκληρώθηκε) και του Δρόμου Πρωταρχικής Σημασίας που συνδέει το νέο Λιμάνι Λεμεσού με τον Αυτοκινητόδρομο Λεμεσού-Πάφου (Μεγάλο Έργο του ΕΠ).</p> <p>Επίσης, έχουν ενταχθεί δύο (2) έργα εφαρμογής χρηματοδοτικών εργαλείων για εξοικονόμηση ενέργειας σε δημόσια κτίρια και κατοικίες αντίστοιχα.</p>

		<p>Τέλος, στο πλαίσιο των δύο Προσκλήσεων του Σχεδίου Εξοικονομώ - Αναβαθμίζω στις Κατοικίες υποβλήθηκαν 2.369 αιτήσεις, υπεγράφησαν 956 συμβάσεις και μέχρι το τέλος του 2018 αναβαθμίσθηκαν ενεργειακά 673 νοικοκυριά.</p> <p>Ο ΑΠ5 παρουσιάζει ικανοποιητικό βαθμό ενεργοποίησης (67,43%) ενώ ο βαθμός απορρόφησης των πόρων είναι σχετικά χαμηλός (39,00%).</p>
6	Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη	<p>Στον ΑΠ6 έχουν εκδοθεί δεκατρείς (13) Προσκλήσεις δημόσιας δαπάνης ύψους €87,7 εκ., που αντιστοιχούν σε βαθμό ενεργοποίησης 109,22% των πόρων του Άξονα. Έχουν ενταχθεί συνολικά δεκαεπτά (17) έργα Δημοσίων Συμβάσεων, συγχρηματοδοτούμενης δημόσιας δαπάνης €85,75εκ. (106,80% του προϋπολογισμού του ΑΠ6 ή το 12,25% των συνολικών πόρων του ΕΠ), ενώ το ποσοστό απορρόφησης πόρων ανήλθε στο 63,23% του Άξονα.</p> <p>Μέσω του ΑΠ6 υποστηρίζεται η υλοποίηση των Στρατηγικών ΟΒΑΑ των τεσσάρων (4) αστικών κέντρων της χώρας. Από τα δεκαεπτά (17) ενταγμένα έργα τα επτά (7) χωροθετούνται στο Δήμο Πάφου (ολοκληρωμένα), τα τέσσερα (4) στο Δήμο Λευκωσίας, τα τέσσερα (4) στο Δήμο Λεμεσού και τα δύο (2) στο Δήμο Λάρνακας.</p> <p>Δεν έχουν ακόμα ενεργοποιηθεί παρεμβάσεις του ειδικού στόχου για τη βελτίωση της παροχής κοινωνικών υπηρεσιών σε υποβαθμισμένες αστικές περιοχές.</p>
7A	Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής – ΕΤΠΑ	<p>Στον ΑΠ7Α εκδόθηκε μία (1) Πρόσκληση συνολικού προϋπολογισμού €7,8 εκ. (104,43% των πόρων του ΑΠ) και έχουν ενταχθεί συνολικά 4 έργα συγχρηματοδοτούμενης δημόσιας δαπάνης €10,73 εκ. (143,68% των πόρων του ΑΠ). Τα έργα αφορούν στην Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής των Ενδιάμεσων Φορέων για έργα ΕΤΠΑ (Υφυπουργείο Τουρισμού, Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, Υπουργείο Εσωτερικών και Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας).</p> <p>Έχουν αναληφθεί νομικές δεσμεύσεις ύψους €9,83 εκ., ήτοι 131,59% του προϋπολογισμού του Άξονα ή το 91,59% του προϋπολογισμού των ενταγμένων έργων. Η απορρόφηση πόρων ανήλθε σε €3,50 εκ. και καλύπτει το 46,80% των πόρων του Άξονα.</p>
7B	Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής – Ταμείο Συνοχής	<p>Στον ΑΠ7B έχουν εκδοθεί Προσκλήσεις ύψους €21,5 εκ. (117,59% των πόρων του Α.Π.) και έχουν ενταχθεί συνολικά 5 έργα, συγχρηματοδοτούμενης δημόσιας δαπάνης €28,77 εκ. (157,34% του προϋπολογισμού του ΑΠ7B ή το 4,11% των συνολικών πόρων του ΕΠ). Τα έργα αφορούν στην ενίσχυση της Διαχειριστικής Αρχής, της Αρχής Ελέγχου, της Αρχής Πιστοποίησης και των Ενδιάμεσων Φορέων του Υπουργείου Μεταφορών (Διεύθυνση Ελέγχου) και του Υπουργείου Εργασίας (Μονάδα ΕΚΤ).</p> <p>Έχουν αναληφθεί νομικές δεσμεύσεις ύψους €20,66 εκ., ήτοι 113,01% των πόρων του Άξονα ή το 71,83% του προϋπολογισμού των ενταγμένων έργων. Η απορρόφηση πόρων ανήλθε σε €8,42 εκ. και καλύπτει το 46,07% των πόρων του Άξονα.</p>

3.2. Κοινοί Δείκτες και Ειδικοί Δείκτες του Προγράμματος

3.2.1. Άξονας Προτεραιότητας 1: Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας της Οικονομίας

Επενδυτική Προτεραιότητα:	1α: Ενίσχυση των υποδομών και των ικανοτήτων ανάπτυξης αριστείας σε Έρευνα και Καινοτομία
----------------------------------	--

- Πίνακας 3Α: Κοινοί και Ειδικοί Δείκτες Εκρών για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής**

	Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή στόχος (2023)	2018	2017	2016	2015	2014	Παρατηρήσεις (εφόσον απαιτείται)
F	CO24	Αριθμός νέων ερευνητών σε φορείς που λαμβάνουν ενίσχυση	Ισοδύναμα πλήρους απασχόλησης	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	110	0	0	0	0	0	
S							0	0	0	0	0	
F	1α1.1	Αριθμός υποδομών που ενισχύονται	Πλήθος	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	11	1	0	0	0	0	
S							4	1	0	0	0	

F: Συγκεντρωτική τιμή — εκροές επιτευχθείσες από τις πράξεις [πραγματική υλοποίηση], S: Συγκεντρωτική τιμή — εκροές προς επίτευξη από επιλεγμένες πράξεις [προβλέψεις που υποβάλλονται από τους δικαιούχους]

Ειδικός Στόχος:	1α.1: Αύξηση της ερευνητικής δυναμικότητας της χώρας
------------------------	---

- Πίνακας 1: Δείκτες Αποτελεσμάτων για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής**

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος (2023)	2018	2017	2016	2015	2014	Παρατηρήσεις (εφόσον απαιτείται)
1α.1	Ερευνητικό δυναμικό της Κύπρου	Ισοδύναμο πλήρους απασχόλησης	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	1.241,00	2012	1.300,00	μ.δ.	1.485	1.356	1.246	1.284	Τα στοιχεία του 2017 είναι προκαταρκτικά, ενώ δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για το έτος 2018.

Επενδυτική Προτεραιότητα: 1β: Προαγωγή επιχειρηματικών επενδύσεων στην Ε&Κ

• Πίνακας 3Α: Κοινοί και Ειδικοί Δείκτες Εκρών για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής

	Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Τιμή στόχος (2023)	2018	2017	2016	2015	2014	Παρατηρήσεις (εφόσον απαιτείται)
F	CO01	Αριθμός επιχειρήσεων που ενισχύονται	Πλήθος	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	500,00	25	0	0	0	0	
S							95	21	0	0	0	
F	CO02	Αριθμός Επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	Πλήθος	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	500,00	25	0	0	0	0	
S							95	21	0	0	0	
F	CO26	Αριθμός επιχειρήσεων που συνεργάζονται με ερευνητικά ιδρύματα	Πλήθος	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	200,00	2	0	0	0	0	
S							12	3	0	0	0	
F	CO27	Ιδιωτικές επενδύσεις που αντιστοιχούν σε δημόσια στήριξη στον τομέα της καινοτομίας ή της έρευνας και ανάπτυξης	Ευρώ	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	11.500.000,00	1.344.845	0	0	0	0	
S							7.270.000	1.300.000	0	0	0	
F	CO28	Αριθμός επιχειρήσεων που ενισχύονται για να εισαγάγουν προϊόντα νέα στην αγορά	Πλήθος	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	180,00	25	0	0	0	0	
S							95	21	0	0	0	

F: Συγκεντρωτική τιμή — εκροές επιτευχθείσες από τις πράξεις [πραγματική υλοποίηση], S: Συγκεντρωτική τιμή — εκροές προς επίτευξη από επιλεγμένες πράξεις [προβλέψεις που υποβάλλονται από τους δικαιούχους]

Ειδικός Στόχος: 1β.1: Αύξηση των ιδιωτικών επενδύσεων σε δραστηριότητες Έρευνας και Καινοτομίας

• Πίνακας 1: Δείκτες Αποτελεσμάτων για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος (2023)	2018	2017	2016	2015	2014	Παρατηρήσεις (εφόσον απαιτείται)
1β.1	Επιχειρήσεις που καινοτομούν	Ποσοστό	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	42,10	2012	55,00	μ.δ.	-	36,50	-	41,80	Τα στοιχεία του 2016 είναι προκαταρκτικά. Η έρευνα διεξάγεται κάθε δύο έτη.

• Πίνακας 3Α: Κοινοί και Ειδικό Δείκτες Εκρών για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής

	Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Τιμή στόχος (2023)	2018	2017	2016	2015	2014	Παρατηρήσεις (εφόσον απαιτείται)
F	CO01	Αριθμός επιχειρήσεων που ενισχύονται	Πλήθος	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	636,00	312	90	0	0	0	
S							421	193	0	0	0	
F	CO02	Αριθμός Επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	Πλήθος	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	636,00	312	90	0	0	0	
S							421	193	0	0	0	
F	CO06	Ιδιωτικές επενδύσεις που αντιστοιχούν σε δημόσια στήριξη επιχειρήσεων (επιχορηγήσεις)	Ευρώ	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	60.000.000,00	12.726.964,06	3.878.407	0	0	0	
S							30.887.086,34	15.998.330	0	0	0	
F	CO08	Νέες θέσεις απασχόλησης που δημιουργούνται στις επιχειρήσεις που στοχεύονται	Ισοδύναμα Πλήρους Απασχόλησης	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	1.200,00	950	0,00	0	0	0	
S							1.075	347	0	0	0	
F	3.α.1	Αριθμός (νέων) συνεργαζόμενων επιχειρήσεων σε clusters	Πλήθος	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	30,00	0	0	0	0	0	
S							0	0	0	0	0	

F: Συγκεντρωτική τιμή — εκροές επιτευχθείσες από τις πράξεις [πραγματική υλοποίηση], S: Συγκεντρωτική τιμή — εκροές προς επίτευξη από επιλεγμένες πράξεις [προβλέψεις που υποβάλλονται από τους δικαιούχους]

Ειδικός Στόχος:	3.α.1: Ενίσχυση της δυναμικής ανάπτυξης των ΜΜΕ σε εθνικό και διεθνές επίπεδο στους τομείς της μεταποίησης και των επαγγελματικών υπηρεσιών
------------------------	--

• **Πίνακας 1: Δείκτες Αποτελεσμάτων για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής**

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος (2023)	2018	2017	2016	2015	2014	Παρατηρήσεις (εφόσον απαιτείται)
3α.1	<i>Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία στους τομείς της μεταποίησης και των επαγγελματικών υπηρεσιών</i>	Ευρώ	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	2.020.500.000	2013	2.410.000.000	2.499.900.000	2.342.800.000	2.106.400.000	2.011.000.000	1.942.400.000	Η τιμή του 2018 είναι προκαταρκτική

Ειδικός Στόχος:	3.α.2: Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του κυπριακού τουριστικού προϊόντος
------------------------	---

• **Πίνακας 1: Δείκτες Αποτελεσμάτων για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής**

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος (2023)	2018	2017	2016	2015	2014	Παρατηρήσεις (εφόσον απαιτείται)
3.α.2	<i>Κατά κεφαλή δαπάνη των περιηγητών στην Κύπρο</i>	Ευρώ	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	866,00	2013	1.000,00	688,20	722,62	741,68	794,2	828,90	

Ειδικός Στόχος:	3.α.3: Προώθηση της δημιουργίας και ανάπτυξης νέας επιχειρηματικής δραστηριότητας από ειδικές ομάδες πληθυσμού
------------------------	---

• **Πίνακας 1: Δείκτες Αποτελεσμάτων για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής**

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος (2023)	2018	2017	2016	2015	2014	Παρατηρήσεις (εφόσον απαιτείται)
3α.3	<i>Νέες επιχειρήσεις που ιδρύονται</i>	Πλήθος	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	3.020	2013	25.000	24.313	17.950	12.123	7.445	3.510	Η τιμή στόχος είναι σωρευτική για όλη την προγραμματική περίοδο.

Επενδυτική Προτεραιότητα: 4β: Προώθηση της Ενεργειακής Απόδοσης και της Χρήσης ΑΠΕ από Επιχειρήσεις

• **Πίνακας 3Α: Κοινοί και Ειδικοί Δείκτες Εκρών για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής**

	Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Τιμή στόχος (2023)	2018	2017	2016	2015	2014	Παρατηρήσεις (εφόσον απαιτείται)
F	CO01	Αριθμός επιχειρήσεων που ενισχύονται	Πλήθος	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	325	66	38	0	0	0	
S							66	38	0	0	0	
F	CO02	Αριθμός Επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	Πλήθος	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	120	66	38	0	0	0	
S							66	38	0	0	0	
F	CO03	Αριθμός Επιχειρήσεων που λαμβάνουν οικονομική στήριξη πλην των επιχορηγήσεων	Πλήθος	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	240	0	0	0	0	0	
S							0	0	0	0	0	
F	CO34	Εκτιμώμενη ετήσια μείωση εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου	Τόνοι ισοδύναμου CO2	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	200.000,00	2.944,96	2.058	0	0	0	
S							2.944,96	2.058	0	0	0	

F: Συγκεντρωτική τιμή — εκροές επιτευχθείσες από τις πράξεις [πραγματική υλοποίηση], S: Συγκεντρωτική τιμή — εκροές προς επίτευξη από επιλεγμένες πράξεις [προβλέψεις που υποβάλλονται από τους δικαιούχους]

Ειδικός Στόχος: 4β.1: Αύξηση της εξοικονόμησης ενέργειας από Επιχειρήσεις

• **Πίνακας 1: Δείκτες Αποτελεσμάτων για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής**

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος (2023)	2018	2017	2016	2015	2014	Παρατηρήσεις (εφόσον απαιτείται)
4β.1	Εξοικονόμηση πρωτογενούς ενέργειας στον τομέα των επιχειρήσεων (τομέας υπηρεσιών και βιομηχανιών - εκτός ETS)	Τόνοι Ισοδύναμου Πετρελαίου	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	4.338,00	2013	61.000,00	12.980	10.587	7.067	6.347	6.325	Η τιμή στόχος είναι σωρευτική για όλη την προγραμματική περίοδο. Η τιμή του δείκτη για το 2016 και το 2017 έχει αναθεωρηθεί. Η τιμή για το 2018 είναι προκαταρκτική.

3.2.2. Άξονας Προτεραιότητας 2: Προώθηση της Χρήσης των ΤΠΕ

Επενδυτική Προτεραιότητα:	2β: Ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ και του η-εμπορίου και ενίσχυση της ζήτησης για ΤΠΕ
----------------------------------	---

- Πίνακας 3Α: Κοινοί και Ειδικοί Δείκτες Εκρών για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής**

	Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Τιμή στόχος (2023)	2018	2017	2016	2015	2014	Παρατηρήσεις (εφόσον απαιτείται)
F	CO01	Αριθμός επιχειρήσεων που ενισχύονται	Πλήθος	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	330,00	0	0	0	0	0	
S							0	0	0	0	0	
F	CO02	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	Πλήθος	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	330,00	0	0	0	0	0	
S							0	0	0	0	0	

F: Συγκεντρωτική τιμή — εκροές επιτευχθείσες από τις πράξεις [πραγματική υλοποίηση], S: Συγκεντρωτική τιμή — εκροές προς επίτευξη από επιλεγμένες πράξεις [προβλέψεις που υποβάλλονται από τους δικαιούχους]

Ειδικός Στόχος:	2.β.1: Προώθηση της ψηφιακής επιχειρηματικότητας
------------------------	---

- Πίνακας 1: Δείκτες Αποτελεσμάτων για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής**

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος (2023)	2018	2017	2016	2015	2014	Παρατηρήσεις (εφόσον απαιτείται)
2β.1	Ποσοστό ΜΜΕ που πραγματοποιούν πωλήσεις διαδικτυακά	Ποσοστό	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	7,30	2013	11,00	11,79	11,41	12,37	10,29	10,00	

Επενδυτική Προτεραιότητα: 2γ: Ενίσχυση των εφαρμογών ΤΠΕ για η-διακυβέρνηση, η-μάθηση, η-ένταξη, η-πολιτισμό και η- υγεία

• **Πίνακας 3Α: Κοινοί και Ειδικοί Δείκτες Εκρών για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής**

	Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Τιμή στόχος (2023)	2018	2017	2016	2015	2014	Παρατηρήσεις (εφόσον απαιτείται)
F	2γ.1	Δημόσιοι Φορείς/Υπηρεσίες που ενισχύονται για την ανάπτυξη ψηφιακών εφαρμογών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης	Πλήθος	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	8	2	1	0	0	0	
S							7	3	0	0	0	

F: Συγκενρωτική τιμή — εκροές επιτευχθείσες από τις πράξεις [πραγματική υλοποίηση], S: Συγκενρωτική τιμή — εκροές προς επίτευξη από επιλεγμένες πράξεις [προβλέψεις που υποβάλλονται από τους δικαιούχους]

Ειδικός Στόχος: 2.γ.1:Αξιοποίηση των ΤΠΕ για βελτίωση των δημόσιων υπηρεσιών

• **Πίνακας 1:Δείκτες Αποτελεσμάτων για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής**

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος (2023)	2018	2017	2016	2015	2014	Παρατηρήσεις (εφόσον απαιτείται)
2.γ.1	Ποσοστό πληθυσμού που κάνει χρήση υπηρεσιών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης	Ποσοστό	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	30,00	2013	40,00	41,66	42,30	38,38	33,69	41,40	Οι τιμές του δείκτη για το 2016 και το 2017 έχουν αναθεωρηθεί.

3.2.3. Άξονας Προτεραιότητας 3Α: Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή και Διατήρηση του Περιβάλλοντος

Επενδυτική Προτεραιότητα:	5α: Προώθηση επενδύσεων για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, συμπεριλαμβανομένων των οικοσυστημικών προσεγγίσεων
----------------------------------	--

- Πίνακας 3Α: Κοινοί και Ειδικό Δείκτες Εκρών για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής**

	Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Τιμή στόχος (2023)	2018	2017	2016	2015	2014	Παρατηρήσεις (εφόσον απαιτείται)
F	5α.1	Αριθμός κυματοθραυστών για την προστασία των παράκτιων ζωνών	Πλήθος	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	20,00	30	17	0	0	0	
S							32	32	0	0	0	

F: Συγκεντρωτική τιμή — εκροές επιτευχθείσες από τις πράξεις [πραγματική υλοποίηση], S: Συγκεντρωτική τιμή — εκροές προς επίτευξη από επιλεγμένες πράξεις [προβλέψεις που υποβάλλονται από τους δικαιούχους]

Ειδικός Στόχος:	5α.1: Αντιμετώπιση των επιπτώσεων που συνεπάγεται η κλιματική αλλαγή με προτεραιότητα στη διάβρωση των ακτών
------------------------	---

- Πίνακας 1: Δείκτες Αποτελεσμάτων για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής**

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος (2023)	2018	2017	2016	2015	2014	Παρατηρήσεις (εφόσον απαιτείται)
5α.1	Ακτογραμμή της χώρας που προστατεύεται έναντι κινδύνων από τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής	Τόνοι ισοδύναμου πετρελαίου	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	22,00	2013	25,00	26,49	24,56	23,03	22,00	22,00	

Επενδυτική Προτεραιότητα: 6γ: Διατήρηση, προστασία, προαγωγή και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς

• **Πίνακας 3Α: Κοινοί και Ειδικοί Δείκτες Εκρών για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής**

	Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Τιμή στόχος (2023)	2018	2017	2016	2015	2014	Παρατηρήσεις (εφόσον απαιτείται)
F	6γ.2	Υποδομές πολιτιστικού ενδιαφέροντος που υφίστανται βελτιωτικές παρεμβάσεις	Πλήθος	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	3	2	0	0	0	0	
S							3	3	0	0	0	
F	CO09	Αύξηση του αναμενόμενου αριθμού επισκέψεων σε ενισχυόμενες τοποθεσίες πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς και πόλους έλξης επισκεπτών	Επισκέψεις /έτος	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	300.000	0	0	0	0	0	Μη διαθέσιμα στοιχεία
S							0	0	0	0	0	

F: Συγκεντρωτική τιμή — εκροές επιτευχθείσες από τις πράξεις [πραγματική υλοποίηση], S: Συγκεντρωτική τιμή — εκροές προς επίτευξη από επιλεγμένες πράξεις [προβλέψεις που υποβάλλονται από τους δικαιούχους]

Ειδικός Στόχος: 6γ.1: Βελτίωση της ελκυστικότητας περιοχών φυσικού ή πολιτιστικού ενδιαφέροντος

• **Πίνακας 1: Δείκτες Αποτελεσμάτων για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής**

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος (2023)	2018	2017	2016	2015	2014	Παρατηρήσεις (εφόσον απαιτείται)
6γ.1	Έσοδα από επισκέψεις σε μνημεία πολιτιστικής κληρονομιάς που εμπίπτουν στον κατάλογο της UNESCO	Ευρώ/έτος	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	811.000	2013	900.000	1.515.592	1.464.163	1.188.760	1.139.204	1.110.670	

Επενδυτική Προτεραιότητα:	6δ: Προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και του εδάφους καθώς και της προαγωγής των υπηρεσιών των οικοσυστημάτων μεταξύ άλλων και μέσω του δικτύου NATURA 2000 και των πράσινων υποδομών
----------------------------------	--

• **Πίνακας 3Α: Κοινοί και Ειδικοί Δείκτες Εκρών για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής**

	Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Τιμή στόχος (2023)	2018	2017	2016	2015	2014	Παρατηρήσεις (εφόσον απαιτείται)
F	CO23	<i>Επιφάνεια οικοτόπων που ενισχύονται με στόχο να αποκτήσουν καλύτερο καθεστώς διατήρησης</i>	εκτάρια	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	25.000	192	0	0	0	0	
S							514	0	0	0	0	

F: Συγκεντρωτική τιμή — εκροές επιτευχθείσες από τις πράξεις [πραγματική υλοποίηση], S: Συγκεντρωτική τιμή — εκροές προς επίτευξη από επιλεγμένες πράξεις [προβλέψεις που υποβάλλονται από τους δικαιούχους]

Ειδικός Στόχος:	6δ.1: Βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των ειδών και οικοτόπων στις περιοχές NATURA 2000
------------------------	---

• **Πίνακας 1: Δείκτες Αποτελεσμάτων για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής**

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος (2023)	2018	2017	2016	2015	2014	Παρατηρήσεις (εφόσον απαιτείται)
6δ.1	<i>Ποσοστό των περιοχών NATURA 2000 με ολοκληρωμένο πλαίσιο προστασίας σε ισχύ</i>	Ποσοστό	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	5	2013	65	12,9	12,9	12,9	12,9	11,5	

3.2.4. Άξονας Προτεραιότητας 4Α: Προστασία του Περιβάλλοντος και Αποδοτική Διαχείριση των Πόρων

Επενδυτική Προτεραιότητα:	6i: Επενδύσεις στον τομέα των αποβλήτων για την ικανοποίηση των απαιτήσεων του κεκτημένου της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος και για την αντιμετώπιση των αναγκών, που έχουν προσδιορισθεί από τα κράτη μέλη για επενδύσεις που υπερβαίνουν τις εν λόγω απαιτήσεις
----------------------------------	--

• **Πίνακας 3Α: Κοινοί και Ειδικό Δείκτες Εκρών για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής**

	Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Τιμή στόχος (2023)	2018	2017	2016	2015	2014	Παρατηρήσεις (εφόσον απαιτείται)
F	6i.1	Πρόσθετη δυναμικότητα αξιοποίησης βιοαποικοδομήσιμων υλικών	Τόνοι / Έτος	Ταμείο Συνοχής	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	210.000,00	70.000	70.000	0	0	0	
S							70.000	70.000	0	0	0	
F	6i.2	Αριθμός Δήμων/Κοινοτήτων που ενισχύονται	Πλήθος	Ταμείο Συνοχής	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	50,00	112	110	0	0	0	
S							113	110	0	0	0	

F: Συγκεντρωτική τιμή — εκροές επιτευχθείσες από τις πράξεις [πραγματική υλοποίηση], S: Συγκεντρωτική τιμή — εκροές προς επίτευξη από επιλεγμένες πράξεις [προβλέψεις που υποβάλλονται από τους δικαιούχους]

Ειδικός Στόχος:	6i.1: Κάλυψη των απαιτήσεων της Οδηγίας 1999/31/ΕΚ αναφορικά με την εκτροπή από την ταφή βιοαποικοδομήσιμων υλικών
------------------------	---

• **Πίνακας 1: Δείκτες Αποτελεσμάτων για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής**

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος (2023)	2018	2017	2016	2015	2014	Παρατηρήσεις (εφόσον απαιτείται)
6i.1	Ποσότητα βιοαποικοδομήσιμων υλικών που διατίθενται σε χώρους υγειονομικής ταφής	Τόνοι / Έτος	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	308.630	2011	95.000	μ.δ.	228.720	219.430	217.820	219.300	Τα στοιχεία για το 2014-2016 έχουν αναθεωρηθεί. Τα στοιχεία για το 2016 και το 2017 είναι προκαταρκτικά ενώ δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για το 2018.

Ειδικός Στόχος: 6i.2: Αύξηση του ποσοστού ανακύκλωσης και πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων

• **Πίνακας 1: Δείκτες Αποτελεσμάτων για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής**

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος (2023)	2018	2017	2016	2015	2014	Παρατηρήσεις (εφόσον απαιτείται)
6i.2	Ποσοστό υλικών (χαρτί, πλαστικό, μέταλλο, γυαλί) προς ανακύκλωση	Ποσοστό	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	22,00	2011	50,00	μ.δ.	29,9	28,3	28,2	28,6	Τα στοιχεία του 2016 και 2017 είναι προκαταρκτικά

Επενδυτική Προτεραιότητα: 6ii: Επενδύσεις στον τομέα των υδάτων για την ικανοποίηση των απαιτήσεων του κεκτημένου της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος και για την αντιμετώπιση των αναγκών που έχουν προσδιορισθεί από τα κράτη μέλη για επενδύσεις που υπερβαίνουν τις εν λόγω απαιτήσεις

• **Πίνακας 3Α: Κοινοί και Ειδικό Δείκτες Εκρών για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής**

	Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Τιμή-στόχος (2023)	2018	2017	2016	2015	2014	Παρατηρήσεις (εφόσον απαιτείται)
F	CO19	Πρόσθετος πληθυσμός που εξυπηρετείται από βελτιωμένη επεξεργασία λυμάτων	Ισοδύναμο πληθυσμού	Ταμείο Συνοχής	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	13.600,00	5.000	3.000	0,00	0,00	0,00	
S							75.252	13.752	0,00	0,00	0,00	
F	6ii.2	Αξιοποίηση των επεξεργασμένων λυμάτων	Ποσοστό	Ταμείο Συνοχής	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	100,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
S							0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	

F: Συγκεντρική τιμή — εκροές επιτευχθείσες από τις πράξεις [πραγματική υλοποίηση], S: Συγκεντρική τιμή — εκροές προς επίτευξη από επιλεγμένες πράξεις [προβλέψεις που υποβάλλονται από τους δικαιούχους]

Ειδικός Στόχος: **6ii.1:** Βελτίωση της επεξεργασίας αστικών λυμάτων στο πλαίσιο συμμόρφωσης με την Οδηγία 91/271/ΕΟΚ

• **Πίνακας 1: Δείκτες Αποτελεσμάτων για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής**

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος (2023)	2018	2017	2016	2015	2014	Παρατηρήσεις (εφόσον απαιτείται)
6ii.1	<i>Κάλυψη των οικισμών με πληθυσμό ισοδύναμο ή άνω των 2.000 κατοίκων με την εγκατάσταση αποχετευτικών δικτύων και σταθμών επεξεργασίας λυμάτων</i>	Ποσοστό Πληθυσμού	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	73,00	2012	100,00	μ.δ.	-	79,68	-	74,18	Η έρευνα είναι διετής. Το 2018 ολοκληρώθηκε η έρευνα για το 2016.

Ειδικός Στόχος: **6ii.2:** Ενίσχυση υδατικού ισοζυγίου μέσω της αξιοποίησης μη συμβατικών πηγών νερού

• **Πίνακας 1: Δείκτες Αποτελεσμάτων για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής**

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος (2023)	2018	2017	2016	2015	2014	Παρατηρήσεις (εφόσον απαιτείται)
6ii.2	<i>Ποσότητα ανακυκλωμένου νερού που εντάσσεται στο υδατικό ισοζύγιο</i>	Κυβικά μέτρα ανά έτος (εκ.)	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	15,70	2012	34,00	21	20	19	18	17	

3.2.5. Αξονας Προτεραιότητας 5: Προώθηση Βιώσιμων Μεταφορών και Μείωση Εκπομπών Διοξειδίου του Άνθρακα

Επενδυτική Προτεραιότητα:	4iii: Στήριξη της ενεργειακής απόδοσης, της έξυπνης διαχείρισης ενέργειας και της χρήσης ανανεώσιμης ενέργειας στις δημόσιες υποδομές, συμπεριλαμβανομένων των δημοσίων κτιρίων και του τομέα της στέγασης
----------------------------------	---

• Πίνακας 3Α: Κοινοί και Ειδικό Δείκτες Εκρών για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής

	Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Τιμή στόχος (2023)	2018	2017	2016	2015	2014	Παρατηρήσεις (εφόσον απαιτείται)
F	CO31	Αριθμός νοικοκυριών με καλύτερη κατηγορία ενεργειακής απόδοσης	Νοικοκυριά	Ταμείο Συνοχής	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	2.100,00	673	0	0	0	0	
S							673	0	0	0	0	
F	CO32	Μείωση της ετήσιας κατανάλωσης πρωτογενούς ενέργειας από δημόσια κτίρια	KWh/έτος	Ταμείο Συνοχής	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	3.000.000,00	0	0	0	0	0	
S							0	0	0	0	0	
F	CO34	Εκτιμώμενη ετήσια μείωση εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου	Τόνοι ισοδύναμου CO2	Ταμείο Συνοχής	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	200.000,00	12.667	0	0	0	0	
S							12.667	0	0	0	0	

F: Συγκεντρωτική τιμή — εκροές επιτευχθείσες από τις πράξεις [πραγματική υλοποίηση], S: Συγκεντρωτική τιμή — εκροές προς επίτευξη από επιλεγμένες πράξεις [προβλέψεις που υποβάλλονται από τους δικαιούχους]

Ειδικός Στόχος: 4iii1: Αύξηση της εξοικονόμησης ενέργειας σε δημόσια κτίρια

• Πίνακας 1: Δείκτες Αποτελεσμάτων για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος (2023)	2018	2017	2016	2015	2014	Παρατηρήσεις (εφόσον απαιτείται)
4iii1	Εξοικονόμηση πρωτογενούς ενέργειας στο δημόσιο τομέα	toe (tones of oil equivalent)	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	777,00	2013	21.000,00	1.436,00	1.370,00	1.305,00	1.377,00	1.147,00	Η τιμή στόχος είναι σωρευτική για όλη την προγραμματική περίοδο.

Ειδικός Στόχος: 4iii2: Αύξηση της εξοικονόμησης ενέργειας σε κατοικίες

• Πίνακας 1: Δείκτες Αποτελεσμάτων για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος (2023)	2018	2017	2016	2105	2014	Παρατηρήσεις (εφόσον απαιτείται)
4iii2	Εξοικονόμηση πρωτογενούς ενέργειας στον οικιακό τομέα	toe (tones of oil equivalent)	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	11.089,00	2013	72.000,00	33.026	27.606	22.632	19.403	16.871	Η τιμή στόχος είναι σωρευτική για όλη την προγραμματική περίοδο. Έχουν επικαιροποιηθεί οι τιμές των ετών 2016 και 2017.

Επενδυτική Προτεραιότητα:	4v: Προαγωγή στρατηγικών χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα για όλους τους τύπους περιοχών, ιδιαίτερα για τις αστικές περιοχές, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της αειφόρου πολυτροπικής αστικής κινητικότητας και των μέτρων προσαρμογής σχετικά με τον περιορισμό των επιπτώσεων
----------------------------------	---

• **Πίνακας 3Α: Κοινοί και Ειδικό Δείκτες Εκρών για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής**

	Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Τιμή-στόχος (2023)	2018	2017	2016	2015	2014	Παρατηρήσεις (εφόσον απαιτείται)
F	4v.1	Μήκος δικτύου ποδηλατοδιαδρομής που κατασκευάζεται	Χλμ.	Ταμείο Συνοχής	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	21,50	11,90	4	0,00	0,00	0,00	
S							20,46	7,6	0,00	0,00	0,00	
F	4v.2	Μήκος λεωφορειολωρίδων που κατασκευάζονται	Χλμ.	Ταμείο Συνοχής	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	4,5	5,1	0,00	0,00	0,00	0,00	
S							9,54	5,10	0,00	0,00	0,00	
F	4v.3	Ανοιχτοί χώροι που δημιουργούνται ή αποκαθίστανται για βελτίωση της αστικής κινητικότητας	Τετρ. μέτρα	Ταμείο Συνοχής	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	90.000	96.500	39.000	0,00	0,00	0,00	
S							96.500	96.500	0,00	0,00	0,00	
F	CO34	Εκτιμώμενη ετήσια μείωση των εκπομπών των αερίων θερμοκηπίου	Τόνοι ισοδύναμου CO2	Ταμείο Συνοχής	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	4.500	μ.δ.	μ.δ.	0,00	0,00	0,00	
S							μ.δ.	μ.δ.	0,00	0,00	0,00	

F: Συγκεντρωτική τιμή — εκροές επιτευχθείσες από τις πράξεις [πραγματική υλοποίηση], S: Συγκεντρωτική τιμή — εκροές προς επίτευξη από επιλεγμένες πράξεις [προβλέψεις που υποβάλλονται από τους δικαιούχους]

Ειδικός Στόχος: **4v.1:** Βελτίωση της κινητικότητας κυρίως στην αστική περιοχή Λευκωσίας

• **Πίνακας 1: Δείκτες Αποτελεσμάτων για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής**

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος (2023)	2018	2017	2016	2015	2014	Παρατηρήσεις (εφόσον απαιτείται)
4v.1	Ποσοστό διακινήσεων με δημόσιες μεταφορές	Ποσοστό	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	3,5	2012	8	5,5	-	5,0	-	3,5	

Επενδυτική Προτεραιότητα:	7i: Στήριξη ενός πολυτροπικού ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου μεταφορών, επενδύοντας στο Διευρωπαϊκό Δίκτυο Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ)
----------------------------------	---

• **Πίνακας 3Α: Κοινοί και Ειδικό Δείκτες Εκρών για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής**

	Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Τιμή-στόχος (2023)	2018	2017	2016	2015	2014	Παρατηρήσεις (εφόσον απαιτείται)
F	CO14a	Συνολικό Μήκος ανακατασκευασμένων ή αναβαθμισμένων δρόμων, εκ των οποίων ΔΕΔ-Μ	χλμ	Ταμείο Συνοχής	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	3,60	1,40	0,00	0,00	0,00	0,00	
S							3,70	3,70	0,00	0,00	0,00	
F	7.i.1	Επέκταση του κρηπιδώματος λιμενικών υποδομών	μέτρα	Ταμείο Συνοχής	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	500,00	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00	
S							500,00	500,00	500,00	0,00	0,00	

F: Συγκεντρωτική τιμή — εκροές επιτευχθείσες από τις πράξεις [πραγματική υλοποίηση], S: Συγκεντρωτική τιμή — εκροές προς επίτευξη από επιλεγμένες πράξεις [προβλέψεις που υποβάλλονται από τους δικαιούχους]

Ειδικός Στόχος:	7i.1: Αύξηση της δυναμικότητας διακίνησης εμπορευμάτων από και προς το λιμένα Λεμεσού
------------------------	--

• **Πίνακας 1: Δείκτες Αποτελεσμάτων για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής**

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος (2023)	2018	2017	2016	2015	2014	Παρατηρήσεις (εφόσον απαιτείται)
7i.1	Διακίνηση εμπορευμάτων από τον λιμένα της Λεμεσού	TEUs	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	307.396	2012	1.000.000	417.604	388.758	370.030	317.170	307.660	

3.2.6. Άξονας Προτεραιότητας 6: Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη

Επενδυτική Προτεραιότητα:	3α: Προαγωγή της Επιχειρηματικότητας ιδίως με τη διευκόλυνση της οικονομικής αξιοποίησης νέων ιδεών και ενίσχυσης της δημιουργίας νέων επιχειρήσεων, μεταξύ άλλων και μέσω θερμοκοιτίδων επιχειρήσεων
----------------------------------	--

- Πίνακας 3Α: Κοινοί και Ειδικό Δείκτες Εκρών για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής**

	Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Τιμή-στόχος (2023)	2018	2017	2016	2015	2014	Παρατηρήσεις (εφόσον απαιτείται)
F	CO01	Αριθμός επιχειρήσεων που ενισχύονται	Πλήθος	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	80,00	15	0	0	0	0	
S							55	30	0	0	0	
F	CO04	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν μη οικονομική στήριξη	Πλήθος	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	80,00	15	0	0	0	0	
S							55	30	0	0	0	
F	CO08	Νέες θέσεις απασχόλησης στις επιχειρήσεις που ενισχύονται	Ισοδύναμα πλήρους απασχόλησης	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	120,00	25	0	0	0	0	
S							120	45	0	0	0	

F: Συγκεντρωτική τιμή — εκροές επιτευχθείσες από τις πράξεις [πραγματική υλοποίηση], S: Συγκεντρωτική τιμή — εκροές προς επίτευξη από επιλεγμένες πράξεις [προβλέψεις που υποβάλλονται από τους δικαιούχους]

Ειδικός Στόχος:	3α.1: Ενίσχυση της επιχειρηματικής δραστηριότητας στις αστικές περιοχές παρέμβασης
------------------------	---

- Πίνακας 1: Δείκτες Αποτελεσμάτων για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής**

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος (2023)	2018	2017	2016	2015	2014	Παρατηρήσεις (εφόσον απαιτείται)
3α.4	Νέες επιχειρήσεις που δημιουργούνται στις αστικές περιοχές	Πλήθος	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	9.612	2014	10.500	-	10.747	μ.δ.	9.612	9.612	

Επενδυτική Προτεραιότητα:	4ε: Προαγωγή στρατηγικών χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα για όλους τους τύπους περιοχών, ιδιαίτερα για τις αστικές περιοχές, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της αειφόρου πολυτροπικής αστικής κινητικότητας και των μέτρων προσαρμογής σχετικά με τον περιορισμό των επιπτώσεων
----------------------------------	---

• **Πίνακας 3Α: Κοινοί και Ειδικό Δείκτες Εκρών για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής**

	Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Τιμή-στόχος (2023)	2018	2017	2016	2015	2014	Παρατηρήσεις (εφόσον απαιτείται)
F	4ε.1	Μήκος δικτύου ποδηλατοδιαδρομής που κατασκευάζεται	χλμ.	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	3,5	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
S							3,40	0,00	0,00	0,00	0,00	
F	4ε.3	Ανοιχτοί χώροι που δημιουργούνται ή αποκαθίστανται για βελτίωση της αστικής κινητικότητας	Τετ. Μέτρα	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	26.000,00	15.745,00	11.904,00	0,00	0,00	0,00	
S							26.495,00	15.745,00	0,00	0,00	0,00	

F: Συγκεντρωτική τιμή — εκροές επιτευχθείσες από τις πράξεις [πραγματική υλοποίηση], S: Συγκεντρωτική τιμή — εκροές προς επίτευξη από επιλεγμένες πράξεις [προβλέψεις που υποβάλλονται από τους δικαιούχους]

Ειδικός Στόχος: 4ε.1: Βελτίωση της μετακίνησης στις αστικές περιοχές

• **Πίνακας 1: Δείκτες Αποτελεσμάτων για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής**

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος (2023)	2018	2017	2016	2015	2014	Παρατηρήσεις (εφόσον απαιτείται)
4ε.1	Χρήση ιδιωτικών οχημάτων στις αστικές περιοχές	Ποσοστό μετακινήσεων με ιδιωτικό όχημα	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	78	2015	85	μ.δ.	μ.δ.	μ.δ.	μ.δ.	μ.δ.	Εκκρεμεί έρευνα πεδίου για μέτρηση του δείκτη

Επενδυτική Προτεραιότητα: 6γ: Διατήρηση, προστασία, προαγωγή και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς

• Πίνακας 3Α: Κοινοί και Ειδικοί Δείκτες Εκρών για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής

	Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Τιμή-στόχος (2023)	2018	2017	2016	2015	2014	Παρατηρήσεις (εφόσον απαιτείται)
F	6γ.2	Υποδομές πολιτιστικού ενδιαφέροντος που υφίστανται βελτιωτικές παρεμβάσεις	Πλήθος	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	6	3	3	0	0	0	
S							5	3	0	0	0	
F	CO39	Δημόσια ή εμπορικά κτίρια που κτίζονται ή ανακαινίζονται σε αστικές περιοχές	Τετρ. μέτρα	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	3.000	3.536	3.536	0,00	0,00	0,00	
S							3.536	3.536	0,00	0,00	0,00	

F: Συγκεντρική τιμή — εκροές επιτευχθείσες από τις πράξεις [πραγματική υλοποίηση], S: Συγκεντρική τιμή — εκροές προς επίτευξη από επιλεγμένες πράξεις [προβλέψεις που υποβάλλονται από τους δικαιούχους]

Ειδικός Στόχος: 6.γ.1: Βελτίωση της ελκυστικότητας περιοχών πολιτιστικού ενδιαφέροντος

• Πίνακας 1: Δείκτες Αποτελεσμάτων για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος (2023)	2018	2017	2016	2015	2014	Παρατηρήσεις (εφόσον απαιτείται)
6γ.3	Επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους, μνημεία και μουσεία σε αστικές περιοχές	Αριθμός επισκεπτών / έτος	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	124.415	2015	133.000	129.635	144.230	129.966	124.415	123.925	

Επενδυτική Προτεραιότητα:	6ε: Ανάληψη δράσης για τη βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος, για την ανάπλαση των πόλεων, αναζωογόνηση και απολύμανση των υποβαθμισμένων περιβαλλοντικά εκτάσεων
----------------------------------	--

• **Πίνακας 3Α: Κοινοί και Ειδικό Δείκτες Εκρών για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής**

	Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Τιμή-στόχος (2023)	2018	2017	2016	2015	2014	Παρατηρήσεις (εφόσον απαιτείται)
F	CO38	Ανοιχτοί χώροι που δημιουργούνται ή αποκαθίστανται σε αστικές περιοχές	Τετρ. Μέτρα	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	32.000,00	35.785	25.450	0,00	0,00	0,00	
S							67.474	32.450	0,00	0,00	0,00	

F: Συγκεντρωτική τιμή — εκροές επιτευχθείσες από τις πράξεις [πραγματική υλοποίηση], S: Συγκεντρωτική τιμή — εκροές προς επίτευξη από επιλεγμένες πράξεις [προβλέψεις που υποβάλλονται από τους δικαιούχους]

Ειδικός Στόχος: 6.ε.1: Αναζωογόνηση υποβαθμισμένων αστικών περιοχών

• **Πίνακας 1: Δείκτες Αποτελεσμάτων για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής**

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος (2023)	2018	2017	2016	2015	2014	Παρατηρήσεις (εφόσον απαιτείται)
6ε.2	Ποσοστό αστικών περιοχών που αναβαθμίζονται	Ποσοστό	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	36,00	2015	50,00	41	41	36	36	-	

Επενδυτική Προτεραιότητα:	9β: Προώθηση της Κοινωνικής Ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και οποιωνδήποτε διακρίσεων μέσω της παροχής στήριξης για φυσική, οικονομική και κοινωνική αναζωογόνηση κοινοτήτων εντός αστικών περιοχών και περιοχών υπαίθρου
----------------------------------	--

• **Πίνακας 3Α: Κοινοί και Ειδικό Δείκτες Εκρών για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής**

	Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Τιμή-στόχος (2023)	2018	2017	2016	2015	2014	Παρατηρήσεις (εφόσον απαιτείται)
F	CO37	Πληθυσμός που ζει σε περιοχές με στρατηγικές ολοκληρωμένης αστικής ανάπτυξης	Φυσικά πρόσωπα	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	40.000	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
S							0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	

F: Συγκεντρωτική τιμή — εκροές επιτευχθείσες από τις πράξεις [πραγματική υλοποίηση], S: Συγκεντρωτική τιμή — εκροές προς επίτευξη από επιλεγμένες πράξεις [προβλέψεις που υποβάλλονται από τους δικαιούχους]

Ειδικός Στόχος: 9.β.1:Βελτίωση παροχής κοινωνικών υπηρεσιών σε υποβαθμισμένες αστικές περιοχές

• **Πίνακας 1:Δείκτες Αποτελεσμάτων για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής**

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος (2023)	2018	2017	2016	2015	2014	Παρατηρήσεις (εφόσον απαιτείται)
9β.2	Δυνατότητα εξυπηρέτησης των κοινωνικών υποδομών στις αστικές περιοχές	άτομα/ ημέρα	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	235	2015	600	452	452	μ.δ.	235	μ.δ.	

3.2.7. Άξονας Προτεραιότητας 7Α: Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής – ΕΤΠΑ

	Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Τιμή-στόχος (2023)	2018	2017	2016	2015	2014	Παρατηρήσεις (εφόσον απαιτείται)
F	7Α.1	Προγράμματα επιμόρφωσης στελεχών Διαχειριστικής Αρχής και Ενδιάμεσων Φορέων	Αριθμός	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	-	0	0	0,00	0,00	0,00	
S							3	3	0,00	0,00	0,00	
F	7Α.2	Μελέτες, εμπειρογνωμοσύνες, αξιολογήσεις	Πλήθος	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	-	1	1	0,00	0,00	0,00	
S							3	3	0,00	0,00	0,00	
F	7Α.3	Προσωπικό το οποίο απασχολείται σε φορείς διαχείρισης των Ταμείων (ισοδύναμο πλήρους απασχόλησης) του οποίου το μισθολογικό κόστος καλύπτεται από πόρους της Τεχνικής Βοήθειας	Πλήθος	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	-	23,47	29,3	0,00	0,00	0,00	
S							29,3	29,3	0,00	0,00	0,00	

F: Συγκεντρωτική τιμή — εκροές επιτευχθείσες από τις πράξεις [πραγματική υλοποίηση], S: Συγκεντρωτική τιμή — εκροές προς επίτευξη από επιλεγμένες πράξεις [προβλέψεις που υποβάλλονται από τους δικαιούχους]

Ειδικός Στόχος:	7Α.1:Ενίσχυση της στελέχωσης, διοικητικής οργάνωσης και λειτουργίας των φορέων και των υποστηρικτικών δομών που εμπλέκονται στη διαχείριση, καθώς και υποστήριξη των συστημάτων και των διαδικασιών διαχείρισης και συντονισμού του συνόλου των παρεμβάσεων του ΕΤΠΑ
------------------------	---

• Πίνακας 1:Δείκτες Αποτελεσμάτων για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος (2023)	2018	2017	2016	2015	2014	Παρατηρήσεις (εφόσον απαιτείται)
7Α.1	Ποσοστό πληροφόρησης σχετικά με τις ευκαιρίες χρηματοδότησης από τα ΕΠ που παρέχεται ηλεκτρονικά	Ποσοστό	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	100,00	2013	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	50,00	
7Α.2	Ποσοστό προσωπικού εμπλεκόμενου στη διαχείριση των ΕΠ που έχει εκπαιδευτεί στο πλαίσιο της Τεχνικής Βοήθειας	Ποσοστό	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	100,00	2013	100,00	100,00	100,00	50,0	0,00	0,00	

3.2.8. Άξονας Προτεραιότητας 7B: Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής – Ταμείο Συνοχής

	Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Τιμή-στόχος (2023)	2018	2017	2016	2015	2014	Παρατηρήσεις (εφόσον απαιτείται)
F	7B.1	Προγράμματα επιμόρφωσης στελεχών Διαχειριστικής Αρχής και Ενδιάμεσων Φορέων	Αριθμός	Τ.Σ.	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	-	4	4	0,00	0,00	0,00	
S							15	15	0,00	0,00	0,00	
F	7B.2	Μελέτες, εμπειρογνωμοσύνες, αξιολογήσεις	Πλήθος	Τ.Σ.	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	-	6	1	0,00	0,00	0,00	
S							16	16	0,00	0,00	0,00	
F	7B.3	Προσωπικό το οποίο απασχολείται σε φορείς διαχείρισης των Ταμείων (ισοδύναμο πλήρους απασχόλησης) του οποίου το μισθολογικό κόστος καλύπτεται από τους πόρους της Τεχνικής Βοήθειας	Πλήθος	Τ.Σ.	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	-	55	55	0,00	0,00	0,00	
S							68	68	0,00	0,00	0,00	

F: Συγκεντρωτική τιμή — εκροές επιτευχθείσες από τις πράξεις [πραγματική υλοποίηση], S: Συγκεντρωτική τιμή — εκροές προς επίτευξη από επιλεγμένες πράξεις [προβλέψεις που υποβάλλονται από τους δικαιούχους]

Ειδικός Στόχος:	7B.1: Ενίσχυση της στελέχωσης, διοικητικής οργάνωσης και λειτουργίας των φορέων και των υποστηρικτικών δομών που εμπλέκονται στη διαχείριση, καθώς και υποστήριξη των συστημάτων και των διαδικασιών διαχείρισης και συντονισμού του συνόλου των παρεμβάσεων του Επιχειρησιακού Προγράμματος "Απασχόληση, Ανθρώπινοι Πόροι και Κοινωνική Συνοχή"
------------------------	---

• Πίνακας 1: Δείκτες Αποτελεσμάτων για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος (2023)	2018	2017	2016	2015	2014	Παρατηρήσεις (εφόσον απαιτείται)
7B.1	Ποσοστό πληροφόρησης σχετικά με τις ευκαιρίες χρηματοδότησης από τα ΕΠ που παρέχεται ηλεκτρονικά	Ποσοστό	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	100,00	2013	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	50,00	
7B.2	Ποσοστό προσωπικού εμπλεκόμενου στη διαχείριση των ΕΠ που έχει εκπαιδευτεί στο πλαίσιο της Τεχνικής Βοήθειας	Ποσοστό	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	100,00	2013	100,00	100,00	100,00	50,0	0,00	0,00	

3.2.9. Συνολική Εκτίμηση Αριθμού Ενισχυόμενων Επιχειρήσεων από το ΕΠ

Πίνακας 36: Αριθμός υποστηριζόμενων επιχειρήσεων από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα μετά την αφαίρεση των πολλαπλών μορφών στήριξης που παρέχεται στις ίδιες επιχειρήσεις

Ονομασία δείκτη	Αριθμός υποστηριζόμενων επιχειρήσεων από το ΕΠ μετά την αφαίρεση των πολλαπλών μορφών στήριξης
CO01: Αριθμός υποστηριζόμενων επιχειρήσεων	399
CO02: Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	399
CO03: Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν οικονομική στήριξη πλην των επιχορηγήσεων	0
CO04: Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν μη οικονομική στήριξη	15

3.3. Ορόσημα και στόχοι που ορίζονται στο πλαίσιο επιδόσεων και υποβάλλονται στις ετήσιες εκθέσεις υλοποίησης από το 2017 και εξής

Πίνακας 5: Πληροφορίες σχετικά με τα ορόσημα και τους στόχους που ορίζονται στο πλαίσιο επιδόσεων

ΑΠ	Κωδ.	Δείκτης ή Κύριο Στάδιο Υλοποίησης	Μονάδα Μέτρησης	Ταμείο	Ορόσημο 2018	Τελικός Στόχος 2023	Τιμή επίτευξης				
							2018	2017	2016	2015	2014
1	CO01	Αριθμός επιχειρήσεων που ενισχύονται	Επιχειρήσεις	ΕΤΠΑ	200	636	313	90	3	0	0
1	CO27	Ιδιωτικές επενδύσεις που αντιστοιχούν σε δημόσια στήριξη στον τομέα της καινοτομίας ή της έρευνας και ανάπτυξης	Ευρώ	ΕΤΠΑ	5.500.000	11.500.000	1.344.845,00	0	0	0	0
1	ΧΔ1	Πιστοποιημένη Δημόσια Δαπάνη στο σύνολο του Άξονα Προτεραιότητας	Ευρώ	ΕΤΠΑ	58.500.000	170.588.236	71.453.960,34	26.787.618,34	0	0	0
2	2γ.1	Δημόσιοι Φορείς/Υπηρεσίες που ενισχύονται για την ανάπτυξη ψηφιακών εφαρμογών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης	Πλήθος	ΕΤΠΑ	2	8	2	1	0	0	0
2	ΧΔ2	Πιστοποιημένη Δημόσια Δαπάνη στο σύνολο του Άξονα Προτεραιότητας	Ευρώ	ΕΤΠΑ	14.000.000	64.117.648	11.928.220,09	4.626.898,87	0	0	0
3Α	5α.1	Αριθμός κυματοθραυστών για την προστασία παράκτιων ζωνών	Πλήθος	ΕΤΠΑ	8	20	30	17	0	0	0
3Α	6γ.2	Υποδομές πολιτιστικού ενδιαφέροντος που υφίστανται βελτιωτικές παρεμβάσεις	Πλήθος	ΕΤΠΑ	2	3	2	0	0	0	0
3Α	ΧΔ3	Πιστοποιημένη Δημόσια Δαπάνη στο σύνολο του Άξονα Προτεραιότητας	Ευρώ	ΕΤΠΑ	25.000.000	30.352.403	19.934.552,47	9.914.205,85	0	0	0
4Α	6i.1	Πρόσθετη δυναμικότητα αξιοποίησης βιοαποικοδομήσιμων υλικών	Τόνοι / έτος	Τ.Σ.	0	210.000	70.000	70.000,00	0	0	0
4Α	6i1-2	Αριθμός ενταγμένων έργων	Πλήθος	Τ.Σ.	2	4	4	2	0	0	0
4Α	CO19	Πρόσθετος πληθυσμός που εξυπηρετείται από βελτιωμένη επεξεργασία λυμάτων	Ισοδύναμο πληθυσμού	Τ.Σ.	1.400	13.600	5.000	3.000,00	0	0	0
4Α	ΧΔ4Α	Πιστοποιημένη Δημόσια Δαπάνη στο σύνολο του Άξονα Προτεραιότητας	Ευρώ	Τ.Σ.	37.500.000	163.914.498	31.300.892,61	24.435.630,15	0	0	0

ΑΠ	Κωδ.	Δείκτης ή Κύριο Στάδιο Υλοποίησης	Μονάδα Μέτρησης	Ταμείο	Ορόσημο 2018	Τελικός Στόχος 2023	Τιμή επίτευξης				
							2018	2017	2016	2015	2014
5	CO31	Αριθμός νοικοκυριών με καλύτερη κατηγορία ενεργειακής κατανάλωσης	Νοικοκυριά	Τ.Σ.	700	2.100	673	0	0	0	0
5	4v.1	Μήκος δικτύου ποδηλατοδιαδρομής που κατασκευάζεται	χλμ	Τ.Σ.	6	21,5	11,90	3,3	0	0	0
5	4v.3	Ανοιχτοί χώροι που δημιουργούνται ή αποκαθίστανται για βελτίωση της αστικής κινητικότητας	Τετραγωνικά μέτρα	Τ.Σ.	25.000	90.000	96.500	39.000,00	0	0	0
5	7.i.1	Επέκταση του κρηπιδώματος λιμενικών υποδομών	μέτρα	Τ.Σ.	150	500	500	500	0	0	0
5	ΧΔ5	Πιστοποιημένη Δημόσια Δαπάνη στο σύνολο του Άξονα Προτεραιότητας	Ευρώ	Τ.Σ.	41.500.000	164.705.883	64.239.758,06	21.234.391,11	2.767.276,64	0	0
6	4ε.3	Ανοιχτοί χώροι που δημιουργούνται ή αποκαθίστανται για βελτίωση της αστικής κινητικότητας	Τετραγωνικά μέτρα	ΕΤΠΑ	15.000	26.000	15.745	15.745	0	0	0
6	6γ.2	Υποδομές πολιτιστικού ενδιαφέροντος που υφίστανται βελτιωτικές παρεμβάσεις	Πλήθος	ΕΤΠΑ	3	6	3	3	0	0	0
6	CO38	Ανοιχτοί χώροι που δημιουργούνται ή αποκαθίστανται σε αστικές περιοχές	Τετραγωνικά μέτρα	ΕΤΠΑ	12.000	32.000	35.785	25.450,00	0	0	0
6	ΧΔ6	Πιστοποιημένη Δημόσια Δαπάνη στο σύνολο του Άξονα Προτεραιότητας	Ευρώ	ΕΤΠΑ	64.000.000	80.294.118	50.772.487,79	32.866.168,12	0	0	0

3.4. Δημοσιονομικά δεδομένα

Πίνακας 6: Δημοσιονομικά δεδομένα σε επίπεδο Άξονα Προτεραιότητας και Προγράμματος

Α.Π.	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	Βάση για τον υπολογισμό της στήριξης της Ένωσης	Συνολική χρηματοδότηση	Ποσοστό συγχρηματοδότησης	Συνολικό επιλέξιμο κόστος των πράξεων που επελέγησαν για να λάβουν στήριξη	Ποσοστό της συνολικής ενίσχυσης που καλύπτεται με τις επιλεγείσες πράξεις	Δημόσιο επιλέξιμο κόστος των πράξεων που επελέγησαν για να λάβουν στήριξη	Συνολικές Επιλέξιμες δαπάνες που δήλωσαν οι Δικαιούχοι στη Διαχειριστική Αρχή	Ποσοστό της συνολικής ενίσχυσης που καλύπτεται από τις επιλέξιμες δαπάνες όπως δηλώθηκαν από τους Δικαιούχους	Αριθμός επιλεγμένων έργων	Συνολικές επιλέξιμες δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν και πληρώθηκαν από τους δικαιούχους μέχρι τις 31/12/2018 και πιστοποιήθηκαν στην Επιτροπή
1	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες	Επιλέξιμο Δημόσιο Κόστος	170.588.236,00	85,00%	161,259,273.17	94.53%	161,259,273.17	71,974,856.91	42.19%	577	71,453,960.34
2	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες	Επιλέξιμο Δημόσιο Κόστος	64.117.648,00	85,00%	61,210,921.68	95.47%	61,210,921.68	11,797,320.09	18.40%	7	11,928,220.09
3Α	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες	Επιλέξιμο Δημόσιο Κόστος	30.352.403,00	85,00%		0.00%			0.00%		19,934,552.47
4Α	Τ.Σ.		Επιλέξιμο Δημόσιο Κόστος	163.914.498,00	85,00%	32,338,924.90	106.54%	32,338,924.90	20,065,620.71	66.11%	10	31,330,892.61
5	Τ.Σ.		Επιλέξιμο Δημόσιο Κόστος	164.705.883,00	85,00%	147,256,010.93	89.41%	147,256,010.93	64,376,010.52	39.09%	12	64,239,758,06
6	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες	Επιλέξιμο Δημόσιο Κόστος	80.294.118,00	85,00%	85,751,079.15	106.80%	85,751,079.15	52,478,218.28	65.36%	17	50,772,487.79
7Α	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες	Επιλέξιμο Δημόσιο Κόστος	7.469.433,00	85,00%	10,731,771.84	143.68%	10,731,771.84	3,967,659.87	53.12%	4	3,495,455.52
7Β	Τ.Σ.		Επιλέξιμο Δημόσιο Κόστος	18.284.356,00	85,00%	28,768,602.40	157.34%	28,768,602.40	8,437,181.07	46.14%	5	8,423,234.10
Σύνολο	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες		352.821.838,00	85,00%	351,291,970.74	99.57%	351,291,970.74	160,283,675.86	45.43%	615	157,584,676.21
Σύνολο	Τ.Σ.			346.904.737,00	85,00%	243,507,891.05	70.19%	243,507,891.05	104,114,084.19	30.01%	25	103,963,884.77
Γενικό Σύνολο				699.726.575,00	85,00%	594,799,861.79	85.00%	594,799,861.79	264,397,760.05	37.79%	640	261,548,560.98

Πίνακας 7: Κατανομή των συγκεντρωτικών δημοσιονομικών δεδομένων ανά κατηγορία παρέμβασης

Α,Π	Χαρακτηριστικά Δαπανών		Διαστάσεις Κατηγοριοποίησης								Δημοσιονομικά Στοιχεία			
	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	Τομέας Παρέμβασης	Μορφή Χρηματοδότησης	Εδαφική διάσταση	Μηχανισμός υλοποίησης της εδαφικής διάστασης	Διάσταση θεματικού στόχου	Δευτερευών θεματικός στόχος ΕΚΤ	Οικονομική διάσταση	Διάσταση της γεωγραφικής περιοχής	Συνολικό δημόσιο επιλέξιμο κόστος των πράξεων που επελέγησαν για να λάβουν στήριξη	Δημόσιο επιλέξιμο κόστος των πράξεων που επελέγησαν για να λάβουν στήριξη	Συνολικές επιλέξιμες δαπάνες που δήλωσαν οι δικαιούχοι στη Διαχειριστική Αρχή	Αριθμός επιλεγμένων πράξεων
1	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες	001	01	07	07	03		07	CY	25.058.947,56	25.058.947,56	9.130.785,33	260
1	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες	001	01	07	07	03		24	CY	12.078.138,78	12.078.138,78	6.077.261,08	163
1	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες	056	01	07	07	01		01	CY	63.073,74	63.073,74	19.627,62	3
1	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες	056	01	07	07	01		03	CY	252.594,85	252.594,85	12.253,50	3
1	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες	056	01	07	07	01		05	CY	159.630,08	159.630,08	0	2
1	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες	056	01	07	07	01		06	CY	414.665,52	414.665,52	88.967,80	7
1	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες	056	01	07	07	01		07	CY	1.197.209,02	1.197.209,02	396.435,56	15
1	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες	056	01	07	07	01		08	CY	1.092.284,53	1.092.284,53	123.860,20	9
1	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες	056	01	07	07	01		10	CY	519.296,52	519.296,52	81.022,71	5
1	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες	056	01	07	07	01		12	CY	194.368,31	194.368,31	37.903,51	5
1	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες	056	01	07	07	01		13	CY	5.087.267,61	5.087.267,61	1.520.499,75	59
1	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες	056	01	07	07	01		15	CY	273.706,80	273.706,80	39.715,84	5
1	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες	056	01	07	07	01		16	CY	15.939,91	15.939,91	15.000,00	1
1	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες	056	01	07	07	01		19	CY	278.408,20	278.408,20	0	3
1	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες	056	01	07	07	01		20	CY	901.310,03	901.310,03	278.364,37	8
1	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες	056	01	07	07	01		22	CY	95.642,47	95.642,47	12.577,16	3
1	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες	056	01	07	07	01		23	CY	35.216,75	35.216,75	15.000,00	2
1	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες	056	01	07	07	01		24	CY	1.051.766,35	1.051.766,35	312.690,75	24

Α,Π	Χαρακτηριστικά Δαπανών		Διαστάσεις Κατηγοριοποίησης								Δημοσιονομικά Στοιχεία			
	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	Τομέας Παρέμβασης	Μορφή Χρηματοδότησης	Εδαφική διάσταση	Μηχανισμός υλοποίησης της εδαφικής διάστασης	Διάσταση θεματικού στόχου	Δευτερεύων θεματικός στόχος ΕΚΤ	Οικονομική διάσταση	Διάσταση της γεωγραφικής περιοχής	Συνολικό δημόσιο επιλέξιμο κόστος των πράξεων που επελέγησαν για να λάβουν στήριξη	Δημόσιο επιλέξιμο κόστος των πράξεων που επελέγησαν για να λάβουν στήριξη	Συνολικές επιλέξιμες δαπάνες που δήλωσαν οι δικαιούχοι στη Διαχειριστική Αρχή	Αριθμός επιλεγμένων πράξεων
1	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες	058	01	07	07	01		08	CY	80.779.616,80	80.779.616,80	41.399.590,43	2
1	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες	063	01	07	07	03		24	CY	6.000.000,00	6.000.000,00	2.216.135,84	1
1	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες	068	01	07	07	03		24	CY	5.900.000,00	5.900.000,00	1.475.000,00	1
1	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες	068	01	07	07	04		13	CY	107.938,00	107.938,00	107.938,00	2
1	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες	068	01	07	07	04		14	CY	96.500,50	96.500,50	88.525,00	3
1	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες	068	01	07	07	04		15	CY	3.722.489,68	3.722.489,68	3.284.702,20	31
1	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες	068	01	07	07	04		16	CY	34.285,50	34.285,50	34.275,63	1
1	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες	068	01	07	07	04		17	CY	504.126,28	504.126,28	487.561,11	7
1	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες	068	01	07	07	04		19	CY	19.923,50	19.923,50	19.158,50	1
1	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες	068	01	07	07	04		20	CY	11.726,00	11.726,00	11.726,00	1
1	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες	068	01	07	07	04		23	CY	190.066,50	190.066,50	183.316,77	1
1	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες	068	01	07	07	04		24	CY	15.123.133,38	15.123.133,38	4.504.962,25	21
2	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες	078	01	07	07	02		18	CY	61.210.921,68	61.210.921,68	11.797.320,09	7
3	ΤΣ		094	01	07	07	05		24	CY	0	0	0	0
3Α	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες	086	01	07	07	06		22	CY	1.870.522,63	1.870.522,63	381.775,08	1
3Α	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες	087	01	07	07	05		22	CY	16.511.654,40	16.511.654,40	12.838.102,44	6
3Α	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες	094	01	07	07	06		08	CY	13.956.747,87	13.956.747,87	6.845.743,19	3
4Α	ΤΣ		017	01	07	07	06		08	CY	2.642.699,36	2.642.699,36	1.900.031,78	2
4Α	ΤΣ		017	01	07	07	06		11	CY	5.879.172,14	5.879.172,14	4.968.628,22	3
4Α	ΤΣ		018	01	07	07	06		08	CY	23.952.806,17	23.952.806,17	20.273.672,53	1
4Α	ΤΣ		021	01	07	07	06		22	CY	441.662,34	441.662,34	347.956,00	1
4Α	ΤΣ		022	01	07	07	06		11	CY	34.566.937,71	34.566.937,71	3.810.604,07	14

Α,Π	Χαρακτηριστικά Δαπανών		Διαστάσεις Κατηγοριοποίησης								Δημοσιονομικά Στοιχεία			
	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	Τομέας Παρέμβασης	Μορφή Χρηματοδότησης	Εδαφική διάσταση	Μηχανισμός υλοποίησης της εδαφικής διάστασης	Διάσταση θεματικού στόχου	Δευτερεύων θεματικός στόχος ΕΚΤ	Οικονομική διάσταση	Διάσταση της γεωγραφικής περιοχής	Συνολικό δημόσιο επιλέξιμο κόστος των πράξεων που επελέγησαν για να λάβουν στήριξη	Δημόσιο επιλέξιμο κόστος των πράξεων που επελέγησαν για να λάβουν στήριξη	Συνολικές επιλέξιμες δαπάνες που δήλωσαν οι δικαιούχοι στη Διαχειριστική Αρχή	Αριθμός επιλεγμένων πράξεων
4B	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες	094	01	07	07	06		24	CY	0	0	0	0
5	ΤΣ		013	01	07	07	04		24	CY	7.900.000,00	7.900.000,00	1.975.000,00	1
5	ΤΣ		014	01	07	07	04		22	CY	18.400.000,00	18.400.000,00	6.329.495,71	1
5	ΤΣ		014	01	07	07	04		24	CY	7.900.000,00	7.900.000,00	1.975.000,00	1
5	ΤΣ		033	01	07	07	07		08	CY	30.840.853,41	30.840.853,41	19.506.951,79	2
5	ΤΣ		039	01	07	07	07		08	CY	6.109.887,56	6.109.887,56	6.994.815,06	1
5	ΤΣ		043	01	07	07	04		08	CY	32.057.179,46	32.057.179,46	800.783,25	2
5	ΤΣ		043	01	07	07	04		13	CY	7.710.045,25	7.710.045,25	5.092.469,84	1
5	ΤΣ		043	01	07	07	04		24	CY	2.588.918,40	2.588.918,40	402.368,80	5
5	ΤΣ		043	01	07	07	07		08	CY	24.917.273,29	24.917.273,29	20.373.826,62	2
5	ΤΣ		090	01	07	07	04		08	CY	8.831.853,56	8.831.853,56	925.299,45	2
6	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες	001	01	07	07	03		08	CY	8.913.478,00	8.913.478,00	3.091.663,70	2
6	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες	043	01	07	07	04		08	CY	8.644.851,99	8.644.851,99	1.806.107,90	2
6	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες	043	01	07	07	07		08	CY	8.692.992,00	8.692.992,00	7.812.535,57	1
6	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες	090	01	07	07	04		08	CY	1.020.000,00	1.020.000,00	139.919,86	1
6	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες	090	01	07	07	06		08	CY	2.400.000,00	2.400.000,00	241.518,62	1
6	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες	092	01	07	07	06		08	CY	5.257.039,76	5.257.039,76	913.068,70	3
6	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες	094	01	07	07	06		08	CY	50.822.717,40	50.822.717,40	38.473.403,93	8
7A	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες	121	01	07	07			24	CY	10.574.380,87	10.574.380,87	3.911.283,84	4
7A	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες	122	01	07	07			24	CY	42.000,00	42.000,00	16.817,99	1
7A	ΕΤΠΑ	Περισσότερο ανεπτυγμένες	123	01	07	07			24	CY	115.390,97	115.390,97	39.558,04	3
7B	ΤΣ		121	01	07	07			24	CY	25.967.917,47	25.967.917,47	7.562.361,36	5
7B	ΤΣ		122	01	07	07			24	CY	800.523,37	800.523,37	250.050,84	1
7B	ΤΣ		123	01	07	07			24	CY	2.000.161,56	2.000.161,56	624.768,87	1

Πίνακας 8: Η χρήση διασταυρούμενης χρηματοδότησης

Χρήση διασταυρούμενης χρηματοδότησης	Άξονας Προτεραιότητας	Ποσό της στήριξης της ΕΕ που προβλέπεται να χρησιμοποιηθεί στο πλαίσιο της διασταυρούμενης χρηματοδότησης βάσει επιλεγμένων πράξεων (23) (σε ευρώ)	Μερίδιο της συνολικής χρηματοδότησης της ΕΕ για τον άξονα προτεραιότητας (%) (3/συνολική χρηματοδότηση του άξονα προτεραιότητας * 100)	Επιλέξιμη δαπάνη που χρησιμοποιείται στο πλαίσιο της διασταυρούμενης χρηματοδότησης που δηλώνεται από τον δικαιούχο στη διαχειριστική αρχή (σε ευρώ)	Μερίδιο της συνολικής χρηματοδότησης του άξονα προτεραιότητας (%) (5/συνολική χρηματοδότηση του άξονα προτεραιότητας * 100)
Διασταυρούμενη χρηματοδότηση: επιλέξιμο κόστος προς στήριξη στο πλαίσιο του ΕΤΠΑ, που λαμβάνει ωστόσο στήριξη από το ΕΚΤ (24)	6	0	0	0	0
Διασταυρούμενη χρηματοδότηση: επιλέξιμο κόστος προς στήριξη στο πλαίσιο του ΕΚΤ, που λαμβάνει ωστόσο στήριξη από το ΕΤΠΑ (24)	6	0	0	0	0

Δεν εφαρμόζεται στην παρούσα Φάση του Επιχειρησιακού Προγράμματος.

Πίνακας 9: Κόστος πράξεων που υλοποιούνται εκτός της περιοχής του προγράμματος (του ΕΤΠΑ και του Ταμείου Συνοχής στο πλαίσιο του στόχου «Επενδύσεις στην ανάπτυξη και την απασχόληση»)

	Άξονας Προτεραιότητας	Ποσό της στήριξης που προβλέπεται να χρησιμοποιηθεί για πράξεις οι οποίες υλοποιούνται εκτός της περιοχής του προγράμματος βάσει επιλεγμένων πράξεων (σε ευρώ)	Μερίδιο της συνολικής χρηματοδότησης του άξονα προτεραιότητας (%) (3/συνολική χρηματοδότηση του άξονα προτεραιότητας *100)	Επιλέξιμη δαπάνη που πραγματοποιείται στο πλαίσιο πράξεων οι οποίες υλοποιούνται εκτός της περιοχής του προγράμματος που δηλώνεται από τον δικαιούχο στη διαχειριστική αρχή (σε ευρώ)	Μερίδιο της συνολικής χρηματοδότησης του άξονα προτεραιότητας (%) (5/συνολική χρηματοδότηση του άξονα προτεραιότητας *100)
Κόστος πράξεων εκτός της περιοχής του προγράμματος		0	0	0	0

Δεν εφαρμόζεται στο πλαίσιο του παρόντος Επιχειρησιακού Προγράμματος.

4. ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕΩΝ

Στο πλαίσιο εφαρμογής του Σχεδίου Αξιολόγησης του ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη» διενεργήθηκαν μέσα στο 2018 οι ακόλουθες αξιολογήσεις:

(α) Αξιολογήσεις κατά τη διάρκεια υλοποίησης του ΕΠ

Στις 14/02/2017 η Διαχειριστική Αρχή υπέγραψε σύμβαση με κοινοπραξία εξωτερικών συμβούλων με σκοπό την αξιολόγηση σε ετήσια βάση της αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας των υλοποιούμενων παρεμβάσεων του Προγράμματος και της δυνατότητας επίτευξης των στόχων του. Η διάρκεια της Σύμβασης είναι για 36 μήνες.

Η 1η και 2η αξιολόγηση με τίτλο «**Έκθεση Αξιολόγησης 2016 ΕΠ Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη**» και «**Έκθεση Αξιολόγησης 2017 ΕΠ Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη**», που ολοκληρώθηκαν το 2017 και 2018 αφορούσαν στην πρόοδο υλοποίησης του ΕΠ για τα έτη 2016 και 2017 αντίστοιχα. Τα κυριότερα πορίσματα των αξιολογήσεων ενσωματώθηκαν στις Ετήσιες Εκθέσεις Υλοποίησης 2016 και 2017 του ΕΠ και συνέβαλαν στην υποστήριξη και τεκμηρίωση της 3ης τροποποίησης του ΕΠ.

Η 3η αξιολόγηση με τίτλο «**Έκθεση Αξιολόγησης 2018 ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη**» ολοκληρώθηκε στις 30/04/2019 και αφορούσε στην πρόοδο υλοποίησης του ΕΠ για το έτος 2018. Τα κυριότερα πορίσματα της αξιολόγησης ήταν:

- Το 2018 αποτέλεσε το έτος σημαντικής επιτάχυνσης των ρυθμών υλοποίησης του Προγράμματος. Ειδικότερα, σε σχέση με το 2017, διπλασιάστηκε ο βαθμός ενεργοποίησης των πόρων, παρατηρήθηκε σημαντική πρόοδος στις εντάξεις έργων (αύξηση κατά 88,5% της δημόσιας επιλέξιμης δαπάνης των ενταγμένων έργων), αυξήθηκαν οι νομικές δεσμεύσεις κατά 68,38% και διπλασιάστηκε ο βαθμός απορρόφησης των συνολικών πόρων του ΕΠ.
- Τα ορόσημα των δεικτών του Πλαισίου Επίδοσης για το 2018 επιτεύχθηκαν όλα εκτός από αυτό του Δείκτη CO27 (Ιδιωτικές επενδύσεις που αντιστοιχούν σε δημόσια στήριξη στον τομέα της έρευνας και καινοτομίας), με αποτέλεσμα να μην επιτευχθεί το Πλαίσιο Επίδοσης του ΑΠ1.
- Παρά τον υψηλό βαθμό ενεργοποίησης του ΑΠ1, υπάρχουν καθυστερήσεις στην υλοποίηση έργων διασύνδεσης των κέντρων έρευνας και ανώτατης εκπαίδευσης με την παραγωγή, καθώς και των έργων ενίσχυσης των επιχειρηματικών επενδύσεων σε δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας. Συνολικά χαμηλό εξακολουθεί να είναι το αποτύπωμα του Προγράμματος στην επίτευξη των στόχων της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (S3CY).
- Αναφορικά με τους τελικούς στόχους του ΕΠ για το 2023, φαίνεται να υπάρχει μεγάλη απόσταση για την επίτευξη των στόχων των δεικτών που αφορούν στη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου, στη βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των ειδών και οικοτόπων των περιοχών NATURA 2000 και στην αξιοποίηση των επεξεργασμένων λυμάτων.
- Σκόπιμη κρίνεται η προσαρμογή του Συστήματος των Δεικτών Παρακολούθησης του ΕΠ, ώστε να αποτυπώνουν πιθανές αλλαγές στην προτεραιοποίηση κάποιων επενδυτικών προτεραιοτήτων του ΕΠ και ειδικότερα:
  - επανέλεγχος των παραδοχών του μοναδιαίου κόστους ορισμένων δεικτών και κατάλληλη προσαρμογή των τιμών στόχων, με βάση και την εμπειρία από την εφαρμογή των παρεμβάσεων της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου.
  - προσαρμογή της τιμής στόχου του δείκτη Εκρών 6i.1 «Πρόσθετη δυναμικότητα αξιοποίησης βιοαποικοδομήσιμων υλικών» (μείωση) και παράλληλα κατάλληλη υιοθέτηση νέου δείκτη

Εκρών που θα αποτυπώνει τις αναμενόμενες εκροές της Επενδυτικής Προτεραιότητας 6i. (Πράσινα Σημεία και λοιπές παρεμβάσεις ανακύκλωσης υλικών).

- αντικατάσταση του Δείκτη Αποτελέσματος 3α.4 «Νέες επιχειρήσεις που δημιουργούνται στις αστικές περιοχές» με τον Δείκτη «Επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στις αστικές περιοχές», που αποτυπώνει με καλύτερο τρόπο το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα και ανάλογη υιοθέτηση τιμής βάσης και τιμής στόχου.
- υιοθέτηση και εφαρμογή μεθοδολογίας μέτρησης των δεικτών CO34 για τα έργα αστικής κινητικότητας, CO09 «Αύξηση του αναμενόμενου αριθμού επισκέψεων σε ενισχυόμενες τοποθεσίες πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς και πόλους έλξης επισκεπτών» και 4ε.1 «Χρήση ιδιωτικών οχημάτων στις αστικές περιοχές»

Τέλος, με βάση και την μέχρι σήμερα εμπειρία στην πρόοδο υλοποίησης των παρεμβάσεων του ΕΠ, προτείνονται τα εξής:

- συστηματική παρακολούθηση της πορείας εφαρμογής των στρατηγικών Ολοκληρωμένης Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης,
- εκπόνηση κατάλληλου Σχεδίου Δράσης περιοδικής αποτίμησης της πορείας υλοποίησης των Σχεδίων Χορηγιών που συνδέονται με την Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (S3Cy) και χρηματοδοτούνται κυρίως από τις ΕΠ 1α και 1β,
- συστηματική παρακολούθηση και επιτάχυνση υλοποίησης των παρεμβάσεων που αφορούν σε Σχέδια Χορηγιών,
- άμεση κινητοποίηση πόρων και παρεμβάσεων που συνδέονται με Επενδυτικές Προτεραιότητες και Ειδικούς Στόχους που δεν έχουν ακόμα ενεργοποιηθεί (π.χ. ανάπτυξη εταιρικών επιχειρηματικών συμπράξεων/συστάδων επιχειρήσεων, προώθηση της ψηφιακής επιχειρηματικότητας, ενίσχυση των τοπικών υποδομών παροχής κοινωνικών υπηρεσιών).

(β) Αξιολόγηση της Στρατηγικής Επικοινωνίας

Σε συνέχεια της Πρώτης Αξιολόγησης της Στρατηγικής Επικοινωνίας 2014-2020 που ολοκληρώθηκε τον Ιούνιο του 2017, τον Φεβρουάριο του 2019 ανατέθηκε σε εξωτερικό σύμβουλο το έργο της δεύτερης Αξιολόγησης της Στρατηγικής, με τα αποτελέσματά της να περιλαμβάνονται στην Ενότητα 12.2 της παρούσας έκθεσης.

5. ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΝ

Δεν εφαρμόζεται στο ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη» 2014-2020.

6. ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΙΣ ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΜΕΤΡΑ ΠΟΥ ΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ

Η ουσιαστική ενεργοποίηση και υλοποίηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη» άρχισε μετά το δεύτερο τρίμηνο του 2016, αφού τα δύο πρώτα χρόνια αποτέλεσαν βασικά περίοδο προετοιμασίας και διεκπεραίωσης των απαιτούμενων από τους Κανονισμούς της ΕΕ διοικητικών θεμάτων για αξιοποίηση των πόρων των Ταμείων.

Σημαντική επιτάχυνση των ρυθμών ενεργοποίησης του Προγράμματος και υλοποίησης των έργων του παρουσιάστηκε τα έτη 2017 και 2018, με το ποσοστό ενεργοποίησης του π/υ να ανέρχεται στο **113,92%** και οι πιστοποιημένες δαπάνες στο **37,49%** των διαθέσιμων πόρων του. Παράλληλα, έχουν επιτευχθεί οι υψηλοί στόχοι απορρόφησης του Προγράμματος για τα έτη 2017 και 2018.

Σημαντική επίσης πρόοδος εντοπίζεται και στο επίπεδο της φυσικής προόδου υλοποίησης του Προγράμματος, όπως αυτή εκφράζεται μέσω των δεικτών παρακολούθησης. Παρά την αρχική υστέρηση στα πρώτα έτη εφαρμογής του Προγράμματος, έχει επιτευχθεί το σύνολο των τιμών στόχων των δεικτών του Πλαισίου Επίδοσης, πλην αυτού που αφορά στις ιδιωτικές επενδύσεις στον τομέα της έρευνας και καινοτομίας (δείκτης CO27). Για τον εν λόγω δείκτη δεν επιτεύχθηκε το ορόσημο του πλαισίου επίδοσης για το 2018 λόγω καθυστερήσεων που προέκυψαν αφενός στην προκήρυξη των Προγραμμάτων Έρευνας και Καινοτομίας και αφετέρου στην έγκριση των προτάσεων του Σχεδίου Χορηγιών της Επιχειρηματικής Καινοτομίας, καθώς και από τη μη προκήρυξη άλλων συναφών Σχεδίων Χορηγιών από το Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας. Ωστόσο η υλοποίηση των εν λόγω Προγραμμάτων προχωρεί ήδη με εντατικούς ρυθμούς δημιουργώντας τις κατάλληλες συνθήκες για επίτευξη της τιμής στόχου του δείκτη μέχρι το τέλος της Προγραμματικής Περιόδου (2023).

Επιμέρους ζητήματα εντοπίζονται και στην επίτευξη των στόχων των τιμών Δεικτών Εκροών, που δεν μετέχουν στο Πλαίσιο Επίδοσης του Προγράμματος, όπως αυτά καταγράφονται αναλυτικά στην Ενότητα 11.1 της παρούσας Έκθεσης.

Επίσης, παρατηρείται μεγάλη καθυστέρηση στην έναρξη υλοποίησης της Β΄ Φάσης του Μεγάλου Έργου «Αποχετευτικό Σύστημα Κοκκινοχωριών», η οποία αφορά στην κατασκευή του Σταθμού Επεξεργασίας Λυμάτων, λόγω αλληπάλληλων ιεραρχικών προσφυγών στην Αναθεωρητική Αρχή Προσφορών, που είχαν ως αποτέλεσμα την πρόκληση καθυστερήσεων πέραν των πέντε (5) ετών.

Η Διαχειριστική Αρχή, εν αναμονή των διαδικασιών τροποποίησης του Προγράμματος, ως αποτέλεσμα της μη επίτευξης του πλαισίου επίδοσης του Άξονα 1, και για σκοπούς βελτίωσης της υφιστάμενης στοχοθεσίας και ενίσχυσης της λογικής παρέμβασης του Προγράμματος, προτίθεται να επανεξετάσει και διαμορφώσει ανάλογα το συνολικό πλαίσιο του Συστήματος Δεικτών Παρακολούθησης του Προγράμματος.

7. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ

Η Συνοπτική Έκθεση για ενημέρωση των πολιτών επισυνάπτεται υπό τη μορφή **Παραρτήματος** της Ετήσιας Έκθεσης Υλοποίησης, και δημοσιοποιείται μαζί με την Έκθεση στην ιστοσελίδα της Διαχειριστικής Αρχής <http://www.structuralfunds.org.cy/Annual-Implementation-Reports>.

8. ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΤΕΧΝΙΚΗΣ (ΜΧΤ)

Στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη», προβλέπεται η εφαρμογή χρηματοδοτικών εργαλείων στους τομείς των Μικρό-Μεσαίων Επιχειρήσεων (ΜΜΕ) και της Ενεργειακής Αποδοτικότητας/Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ), στους οποίους έχει εντοπιστεί χρηματοδοτικό κενό στα πλαίσια της Μελέτης Εκ των Προτέρων Αξιολόγησης για τη χρήση ΜΧΤ στα πλαίσια των ΕΔΕΤ.

Για τη λειτουργία των χρηματοδοτικών εργαλείων δημιουργείται Ταμείο Χαρτοφυλακίου (Fund of Funds), τη διαχείριση του οποίου καθώς και τον καθορισμό της δομής των χρηματοοικονομικών προϊόντων αναλαμβάνει η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ), στόχος του οποίου είναι να προσφέρει ευνοϊκούς όρους χρηματοδότησης στον ιδιωτικό και στο δημόσιο τομέα, για την υλοποίηση μικρών και

μεσαίων έργων, με έμφαση στην ενεργειακή αναβάθμιση και την εξοικονόμηση ενέργειας, καθώς και στην ενίσχυση των Μικρο-Μεσαίων Επιχειρήσεων (ΜΜΕ).

Στο πλαίσιο των χρηματοδοτικών εργαλείων που θα υποστηρίξει το Ταμείο Χαρτοφυλακίου, θα παρέχονται στους τελικούς αποδέκτες κεφάλαια, υπό τη μορφή δανείων, για την επίτευξη των στόχων του.

Ειδικότερα, έχουν ενταχθεί στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα τέσσερα (4) έργα, συνολικού προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης ύψους €40,0 εκ., που προβλέπουν τη χρήση χρηματοδοτικών εργαλείων για τη χρηματοδότηση παρεμβάσεων:

- βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ, με την ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων, που θα περιλαμβάνουν υποχρεωτικά και το στοιχείο της ενεργειακής αναβάθμισης. Το στοιχείο της ενεργειακής αναβάθμισης μπορεί να αφορά, μεταξύ άλλων, στην αγορά μηχανημάτων με υψηλότερη ενεργειακή αποδοτικότητα και την ενεργειακή αναβάθμιση της γραμμής παραγωγής.
- ενίσχυσης της ενεργειακής αποδοτικότητας, με την ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων ενεργειακής αναβάθμισης των επιχειρήσεων του δευτερογενή και τριτογενή τομέα και της χρήσης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας από αυτές.
- βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης και της εξοικονόμησης ενέργειας, μέσω της εφαρμογής παρεμβάσεων ενεργειακής αναβάθμισης δημόσιων κτηρίων, καθώς και κατοικιών ή/και χρήσης ΑΠΕ, με αντίστοιχο αποτέλεσμα την αύξηση της εξοικονόμησης ενέργειας στην πρωτογενή κατανάλωση.

Η ΕΤΕπ θα προχωρήσει μέσα στο 2019 σε Πρόσκληση Εκδήλωσης Ενδιαφέροντος για την επιλογή των Ενδιάμεσων Χρηματοπιστωτικών Οργανισμών (ΕΧΟ), μέσω των οποίων θα παραχωρηθούν στους τελικούς αποδέκτες κεφάλαια υπό τη μορφή δανείων. Στην εν λόγω Πρόσκληση θα καθορίζονται τα κριτήρια για την επιλογή των ΕΧΟ στα πλαίσια των απαιτήσεων του Κανονισμού ΕΚ 1303/2013. Επομένως, η οριστική δομή των χρηματοδοτικών εργαλείων θα διαμορφωθεί κατά τη διαδικασία ετοιμασίας της Πρόσκλησης για την επιλογή των ΕΧΟ.

9. ΜΕΤΡΑ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΛΗΦΘΕΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΗΡΗΣΗ ΤΩΝ ΕΚ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΡΩΝ ΑΙΡΕΣΙΜΟΤΗΤΩΝ

Δεν εφαρμόζεται στο πλαίσιο της παρούσας Έκθεσης.

10. ΠΡΟΟΔΟΣ ΟΣΩΝ ΑΦΟΡΑ ΤΗΝ ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΜΕΓΑΛΩΝ ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ ΔΡΑΣΗΣ

10.1. Μεγάλα Έργα

Πίνακας 12: Μεγάλα έργα

Έργο	CCI	Κατάσταση του μεγάλου έργου	Συνολική επένδυση	Συνολικό επιλέξιμο κόστος	Προγραμματιζόμενη ημερομηνία κοινοποίησης/ υποβολής	Ημερομηνία σιωπηρής συμφωνίας/έγκρισης από την Επιτροπή	Προγραμματιζόμενη έναρξη υλοποίησης (έτος, τρίμηνο)	Προγραμματιζόμενη ολοκλήρωση	Άξονας προτεραιότητας/ Επενδυτικές προτεραιότητες	Τρέχουσα κατάσταση υλοποίησης - χρηματοοικονομική πρόοδος (% της δαπάνης που πιστοποιήθηκε στην Επιτροπή σε σύγκριση με το συνολικό επιλέξιμο κόστος)	Τρέχουσα κατάσταση υλοποίησης - υλική πρόοδος Κύριο στάδιο υλοποίησης του έργου	Κύριες εκροές	Ημερομηνία υπογραφής της πρώτης σύμβασης εργασιών	Παρατηρήσεις
Αποχετευτικό Σύστημα Κοκκινόχωριων, Β' Φάση	2017CY16CF MP002	4. Έχει προγραμματισθεί η κοινοποίηση/ υποβολή στην ΕΕ	31.000.000	21.000.000	2017, 4 ^ο Τρίμηνο	-	2020 1 ^ο Τρίμηνο	2022 4 ^ο Τρίμηνο	4Α - 6ii	0,00%	4. Υπό ανάθεση δημόσιας σύμβασης	Δεν υπάρχουν εκροές στο παρόν στάδιο, αφού δεν έχει αρχίσει ακόμα η υλοποίηση του έργου. Με την ολοκλήρωσή του, το έργο θα συμβάλει στον κοινό δείκτη εκροών CO19 "Πρόσθετος πληθυσμός που εξυπηρετείται από βελτιωμένη	Δεν έχει υπογραφεί σύμβαση ακόμη.	1. Το ποσό συνολικής επένδυσης αφορά στη χαμηλότερη εν ισχύ προσφορά και ενδέχεται να φτάσει στα €40,5 ανάλογα με την κατακύρωση της προσφοράς. 2. Το έργο αναμένεται να ξεκινήσει στις αρχές του 2020 και να ολοκληρωθεί αρχές του 2023.

												επεξεργασία λυμάτων".		
Δρόμος που συνδέει το Λιμάνι Λεμεσού με τον αυτοκινητόδρομο Λεμεσού-Πάφου, Β' Φάση	2017CY16CF MP001	3. Υποβλήθηκε	30.840.0 00	26.200.00 0	2017, 3ο Τρίμηνο	16/03/201 8	2016, 3ο Τρίμηνο	2023, 4ο Τρίμηνο	5 – 7i	62,75%	3. Υπό κατασκευή	Συνολικό μήκος ανακατασκευα σμένων ή αναβαθμισμέν ων δρόμων, εκ των οποίων: ΔΕΔ-Μ (km): 3,70Km	18/07/2016	

Σημαντικά προβλήματα που προέκυψαν κατά την υλοποίηση μεγάλων έργων και μέτρα που λήφθηκαν για την αντιμετώπισή τους.

Η διαδικασία για την ανάθεση του μέρους του Μεγάλου Έργου «**Αποχετευτικό Σύστημα Κοκκινοχωρίων, Β΄ Φάση**», που αφορά στην κατασκευή Σταθμού Επεξεργασίας Λυμάτων, εξακολουθεί να βρίσκεται σε στασιμότητα. Λόγω αλληπάλληλων ιεραρχικών προσφυγών στην Αναθεωρητική Αρχή Προσφορών, που είχαν ως αποτέλεσμα την πρόκληση καθυστερήσεων πέραν των 5 ετών, δεν κατέστη δυνατή η υπογραφή του Συμβολαίου και η έναρξη του έργου.

Τυχόν προγραμματισμένες αλλαγές στον κατάλογο μεγάλων έργων του επιχειρησιακού προγράμματος

Δεν υπάρχουν αλλαγές.

ΜΕΡΟΣ Β: ΕΚΘΕΣΗ ΠΟΥ ΥΠΟΒΑΛΛΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 2017 ΚΑΙ 2019 ΚΑΙ ΤΕΛΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

11. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

11.1. Πληροφορίες που περιλαμβάνονται στο Μέρος Α΄ όσον αφορά στην επίτευξη των στόχων του Προγράμματος

ΑΠ1 Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας της Οικονομίας

Ο ΑΠ1 περιλαμβάνει συνολικά 22 Δείκτες, εκ των οποίων οι 16 είναι δείκτες εκροών, 5 δείκτες αποτελέσματος και ένας χρηματοοικονομικός δείκτης. Η πρόοδος επίτευξης των δεικτών καθώς και οι στόχοι τους για το 2023 (τέλος προγραμματικής περιόδου) καταγράφονται στην Ενότητα 3.2.1 της παρούσας Έκθεσης. Η ανά Επενδυτική Προτεραιότητα πρόοδος των δεικτών μέχρι τις 31/12/18 και οι προοπτικές επίτευξης των στόχων για το 2023 έχει ως ακολούθως:

Επενδυτική Προτεραιότητα 1α:

A. Δείκτες Εκροών

CO24 Αριθμός νέων ερευνητών σε φορείς που λαμβάνουν ενίσχυση

Ο δείκτης είναι μηδενικός γιατί δεν έχουν ακόμα ενταχθεί στο Πρόγραμμα τα έργα που εγκρίθηκαν από τα Προγράμματα RESTART 2016-2020. Παρά το γεγονός αυτό, εκτιμάται ότι η επίτευξη του στόχου του δείκτη στο τέλος της προγραμματικής περιόδου (110 ερευνητές) είναι εφικτή.

1α.1.1 Αριθμός υποδομών που ενισχύονται

Έχει ολοκληρωθεί η ερευνητική υποδομή “Κέντρο Πληροφόρησης - Βιβλιοθήκη «Στέλιος Ιωάννου»”, ενώ σε φάση υλοποίησης βρίσκονται 3 υποδομές των Τμημάτων της Πολυτεχνικής Σχολής του Πανεπιστημίου Κύπρου. Μέσα από τα Προγράμματα RESTART 2016-2020, τα οποία δεν έχουν ακόμα ενταχθεί στο ΕΠ, αναμένεται να υλοποιηθούν ακόμα 11 ερευνητικές υποδομές, με αποτέλεσμα η επίτευξη του στόχου για το 2023 να είναι εφικτή.

B. Δείκτες Αποτελέσματος

1α.1 Ερευνητικό δυναμικό της Κύπρου

Από το 2014 παρατηρείται συνεχής αύξηση του δείκτη, ενώ σύμφωνα με τα στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας για το 2017 ο δείκτης έφτασε σε 1.485 άτομα, έναντι 1.300 που είναι ο στόχος για το 2023. Αν συνεχιστεί αυτή η ανοδική τάση, αναμένεται να υπερκαλυφθεί σημαντικά η τιμή στόχου του δείκτη.

Επενδυτική Προτεραιότητα 1β:

A. Δείκτες Εκροών

CO01 Αριθμός επιχειρήσεων που ενισχύονται &

CO02 Αριθμός Επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις

Παρατηρείται χαμηλή πρόοδος επίτευξης της τιμής στόχου των δύο δεικτών, αφού μόνο 25 επιχειρήσεις είχαν ολοκληρώσει τα έργα τους μέχρι τις 31/12/18, οι οποίες προέρχονταν από το ΣΧ Επιχειρηματικής Καινοτομίας. Με την ολοκλήρωση των έργων όλων των επιχειρήσεων που εγκρίθηκαν στο εν λόγω Σχέδιο (95) και με την ένταξη στο ΕΠ των επιχειρήσεων που λαμβάνουν χρηματοδότηση από τα Προγράμματα RESTART 2016-2020, αναμένεται να αυξηθούν σημαντικά οι τιμές των δύο δεικτών, αλλά φαίνεται αρκετά δύσκολο να επιτευχθεί η τιμή στόχου τους για το 2023.

CO26 Αριθμός επιχειρήσεων που συνεργάζονται με ερευνητικά ιδρύματα

Η πρόοδος του δείκτη ήταν πολύ μικρή μέχρι τις 31/12/18, αφού μόνο 2 συνεργασίες είχαν ολοκληρώσει τα έργα τους, οι οποίες προέρχονταν από το ΣΧ Επιχειρηματικής Καινοτομίας. Με την ολοκλήρωση των έργων όλων των συνεργασιών που εγκρίθηκαν στο εν λόγω Σχέδιο (12) και με την ένταξη στο ΕΠ των επιχειρήσεων που λαμβάνουν χρηματοδότηση από τα Προγράμματα RESTART 2016-2020, αναμένεται να αυξηθεί σημαντικά η τιμή του δείκτη, αλλά φαίνεται αρκετά δύσκολο να επιτευχθεί η τιμή στόχου του για το 2023.

CO27 Ιδιωτικές επενδύσεις που αντιστοιχούν σε δημόσια στήριξη στον τομέα της καινοτομίας ή της έρευνας και ανάπτυξης (Δείκτης Εκροών)

Ο δείκτης συμμετέχει στο Πλαίσιο Επίδοσης του Άξονα 1 και τροφοδοτείται από το ΣΧ Επιχειρηματικής Καινοτομίας και τα Προγράμματα RESTART 2016-2020. Η τιμή του δείκτη μέχρι τις 31/12/2018 ήταν €1,35 εκ., απέχοντας πολύ από το ορόσημο που τέθηκε για το 2018 (€5,5 εκ.). Η μη επίτευξη του οροσήμου για το 2018 συνεπάγεται και τη μη επίτευξη του πλαισίου επίδοσης του Άξονα 1.

Όμως, με την ολοκλήρωση όλων των έργων που εγκρίθηκαν από το ΣΧ Επιχειρηματικής Καινοτομίας, καθώς και αυτών που εγκρίθηκαν μέσα από τα Προγράμματα RESTART 2016-2020, η επίτευξη του στόχου του δείκτη για το 2023 είναι εφικτή.

CO28: Αριθμός επιχειρήσεων που ενισχύονται για να εισαγάγουν προϊόντα νέα στην αγορά.

Παρατηρείται χαμηλή πρόοδος επίτευξης της τιμής στόχου του δείκτη, αφού μόνο 25 επιχειρήσεις είχαν ολοκληρώσει τα έργα τους μέχρι τις 31/12/18, οι οποίες προέρχονταν από το ΣΧ Επιχειρηματικής Καινοτομίας. Με την ολοκλήρωση των έργων όλων των επιχειρήσεων που εγκρίθηκαν στο εν λόγω Σχέδιο (95) και με την ένταξη στο ΕΠ των επιχειρήσεων που λαμβάνουν χρηματοδότηση από τα Προγράμματα RESTART 2016-2020, αναμένεται να αυξηθεί σημαντικά η τιμή του δείκτη, με αποτέλεσμα η επίτευξη του στόχου του για το 2023 να είναι οριακά εφικτή.

B. Δείκτες Αποτελέσματος

1B.1 Επιχειρήσεις που καινοτομούν

Το 2016 το ποσοστό των επιχειρήσεων που καινοτομούσαν υποχώρησε στο 36,5% σε σχέση με 42,1% που ήταν το 2012. Η ανάκαμψη της οικονομίας και η βελτίωση του οικονομικού κλίματος αναμένεται να αντιστρέψει αυτή την εικόνα και υπάρχει αισιοδοξία ως προς την επίτευξη του στόχου του δείκτη για το 2023.

Επενδυτική Προτεραιότητα 3α

A. Δείκτες Εκροών

CO01 Αριθμός επιχειρήσεων που ενισχύονται

Ο δείκτης συμμετέχει στο Πλαίσιο Επίδοσης του ΑΠ1 και τροφοδοτείται από τα Σχέδια Χορηγιών ενίσχυσης των ΜΜΕ, της νεανικής και γυναικείας επιχειρηματικότητας και των τουριστικών επενδύσεων. Ο ενδιάμεσος στόχος για το 2018 (200) έχει επιτευχθεί, αφού έχουν ενισχυθεί 312 επιχειρήσεις.

Με την ολοκλήρωση των έργων που έχουν ήδη εγκριθεί, καθώς και αυτών που θα εγκριθούν από τις αξιολογήσεις των δευτέρων προσκλήσεων των ΣΧ νεανικής και γυναικείας επιχειρηματικότητας, καθώς και του ΣΧ ενίσχυσης των τουριστικών επιχειρήσεων, η επίτευξη του στόχου του δείκτη για το 2023 είναι εφικτή.

CO02 Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις

Η τιμή του δείκτη ταυτίζεται με αυτή του δείκτη CO01 πιο πάνω.

CO06 Ιδιωτικές επενδύσεις που αντιστοιχούν σε δημόσια στήριξη επιχειρήσεων (επιχορηγήσεις)

Μέχρι τις 31/12/18 το ύψος των ιδιωτικών επενδύσεων που πιστοποιήθηκαν ανέρχονταν στα €12,73 εκ. ή στο 21,21% του προγραμματικού στόχου. Με την ολοκλήρωση των έργων που έχουν ήδη εγκριθεί, καθώς και αυτών που θα εγκριθούν από τις αξιολογήσεις των δεύτερων προσκλήσεων των ΣΧ νεανικής και γυναικείας επιχειρηματικότητας, καθώς και του ΣΧ ενίσχυσης των τουριστικών επιχειρήσεων, η επίτευξη του στόχου του δείκτη για το 2023 είναι οριακά εφικτή.

3.α.1 Αριθμός (νέων) συνεργαζόμενων επιχειρήσεων σε clusters

Μέχρι το 2018 δεν είχαν ενεργοποιηθεί παρεμβάσεις που να συμβάλουν στον εν λόγω δείκτη, με αποτέλεσμα η τιμή του δείκτη να είναι μηδενική.

CO08 Αύξηση της απασχόλησης σε επιχειρήσεις που ενισχύονται

Ο δείκτης παρουσίασε σημαντική πρόοδο μέχρι τις 31/12/18, αφού δημιουργήθηκαν 950 νέες θέσεις απασχόλησης. Με την ολοκλήρωση των έργων που έχουν ήδη εγκριθεί, καθώς και αυτών που θα εγκριθούν από τις αξιολογήσεις των δεύτερων προσκλήσεων των ΣΧ νεανικής και γυναικείας επιχειρηματικότητας, η επίτευξη του στόχου του δείκτη για το 2023 είναι εφικτή.

B. Δείκτες Αποτελέσματος

3α.1 Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία (ΑΠΑ) στους τομείς της μεταποίησης και των επαγγελματικών υπηρεσιών

Ο δείκτης για το 2018 ανήλθε στα €2,5 δις και υπερβαίνει ήδη τον στόχο των €2,41 δις που τέθηκε για το 2023. Η ανάκαμψη της οικονομίας αναμένεται να συμβάλει περαιτέρω στην αύξηση του δείκτη και την υπερκάλυψη του στόχου για το 2023.

3α.2 Κατά κεφαλή δαπάνη των περιηγητών στην Κύπρο

Παρά τους θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης του τουρισμού, παρατηρείται συνεχής μείωση του δείκτη της κατά κεφαλή δαπάνης, κάτι που παραπέμπει σε πιο «φτηνό» τουρισμό ή «φτηνότερα τουριστικά πακέτα» (all inclusive). Η συνεχής ένταση του παγκόσμιου ανταγωνισμού στον τουριστικό τομέα φαίνεται να λειτουργεί αρνητικά στην επίτευξη του στόχου για το 2023.

3α.3 Νέες επιχειρήσεις που ιδρύονται

Παρατηρείται ιδιαίτερα θετικός ρυθμός αύξησης του δείκτη, ο οποίος έχει φτάσει στο 97% της τιμής στόχου του 2023. Η συνεχής ανάκαμψη της οικονομίας αναμένεται να επηρεάσει θετικά την πορεία του δείκτη, με αποτέλεσμα η επίτευξη του στόχου για το 2023 να είναι εφικτή.

Επενδυτική Προτεραιότητα 4β

A. Δείκτες Εκρμών

CO01 Αριθμός επιχειρήσεων που ενισχύονται

Παρατηρείται πρόοδος στην επίτευξη της τιμής στόχου του δείκτη, η οποία προέρχεται από το ΣΧ «Εξοικονομώ – Αναβαθμίζω στις Επιχειρήσεις». Με την ολοκλήρωση των έργων που έχουν ήδη εγκριθεί από το εν λόγω Σχέδιο, καθώς και με την προκήρυξη των έργων των χρηματοδοτικών εργαλείων αναμένεται σημαντική αύξηση στον δείκτη, αλλά η επίτευξη της τιμής στόχου του φαίνεται δύσκολο να επιτευχθεί.

CO02 Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις

Η δυνατότητα επίτευξης της τιμής στόχου του δείκτη για το 2023 είναι εφικτή, αφού έχουν ήδη εγκριθεί 119 επιχειρήσεις στο πλαίσιο του ΣΧ «Εξοικονομώ – Αναβαθμίζω στις Επιχειρήσεις».

CO03 Αριθμός Επιχειρήσεων που λαμβάνουν οικονομική στήριξη πλην των επιχορηγήσεων

Η τιμή του δείκτη είναι μηδενική, γιατί δεν έχουν ακόμα προκηρυχθεί τα σχετικά χρηματοδοτικά εργαλεία.

B. Δείκτες Αποτελέσματος

CO34 Εκτιμώμενη ετήσια μείωση των εκπομπών των αερίων θερμοκηπίου

Παρατηρείται χαμηλή πρόοδος επίτευξης της τιμής στόχου του δείκτη. Με την ενσωμάτωση του συνόλου των εγκεκριμένων έργων του ΣΧ «Εξοικονομώ – Αναβαθμίζω στις Επιχειρήσεις» στο ΕΠ, και τις έργων που θα εγκριθούν από τα χρηματοδοτικά εργαλεία αναμένεται να αυξηθεί σημαντικά η τιμή του δείκτη, αλλά η επίτευξη του στόχου για το 2023 φαίνεται πολύ δύσκολο να επιτευχθεί.

4B.1 Εξοικονόμηση πρωτογενούς ενέργειας στον τομέα των επιχειρήσεων (τομέας υπηρεσιών και βιομηχανιών-εκτός ETS)

Παρατηρείται σχετικά χαμηλή πρόοδος στην επίτευξη του δείκτη, με αποτέλεσμα να διαφαίνεται η δύσκολη η επίτευξή του στόχου του για το 2023.

ΑΠ2 Προώθηση της Χρήσης των ΤΠΕ

Ο ΑΠ2 περιλαμβάνει συνολικά 6 δείκτες εκ των οποίων οι 3 είναι δείκτες εκροών, 2 δείκτες και ένας χρηματοοικονομικός δείκτης. Η πρόοδος επίτευξης των δεικτών καθώς και οι στόχοι τους για το 2023 (τέλος προγραμματικής περιόδου) καταγράφονται στην Ενότητα 3.2.2. Η ανά Επενδυτική Προτεραιότητα πρόοδος των δεικτών μέχρι τις 31/12/18 και οι προοπτικές επίτευξης των στόχων για το 2023 έχει ως ακολούθως:

Επενδυτική Προτεραιότητα 2B

A. Δείκτες Εκροών

Οι τιμές επίτευξης των δύο (2) Δεικτών Εκροών της Επενδυτικής Προτεραιότητας 2B (CO01: Αριθμός επιχειρήσεων που ενισχύονται και CO02: Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις) είναι μηδενικές για το 2018, καθώς δεν είχαν ενεργοποιηθεί ακόμα οι προβλεπόμενες από το Πρόγραμμα Ενδεικτικές Κατηγορίες Δράσεων (Σχέδια Κινήτρων για τη χρήση εφαρμογών λογισμικού σε υπολογιστικό σύννεφο από ΜΜΕ και την προώθηση του ηλεκτρονικού εμπορίου). Ωστόσο, δεδομένου ότι εντός του 2019 προγραμματίζεται η προκήρυξη σχετικού Σχεδίου Χορηγιών από το Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας, η επίτευξη των στόχων των εν λόγω δεικτών για το 2023 κρίνεται εφικτή.

B. Δείκτες Αποτελέσματος

2B.1 Ποσοστό ΜΜΕ που πραγματοποιούν πωλήσεις διαδικτυακά

Σύμφωνα με τα στοιχεία που δημοσιεύονται στην επίσημη ιστοσελίδα της ΕΕ - Digital Agenda Scoreboard key indicators, ο προγραμματικός στόχος έχει ήδη επιτευχθεί από το έτος 2016 (12,37% έναντι στόχου 11%), ενώ το 2017 και το 2018 οι τιμές του Δείκτη ανήλθαν 11,41% και 11,79% αντίστοιχα. Οι διαφοροποιήσεις αυτές εκτιμάται ότι δεν αποτυπώνουν την ακριβή τιμή του Δείκτη, αλλά οφείλονται σε στατιστικές αποκλίσεις, λόγω του μικρού μεγέθους του στατιστικού δείγματος.

Επενδυτική Προτεραιότητα 2γ

A. Δείκτης Εκροών

2.γ.1. Δημόσιοι Φορείς Υπηρεσίες που ενισχύονται για την ανάπτυξη ψηφιακών εφαρμογών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης

Ο Δείκτης συμμετέχει στο Πλαίσιο Επιδόσεων του Προγράμματος.

Ήδη ολοκληρώθηκαν τα έργα «Αναβάθμιση του Ηλεκτρονικού Συστήματος Σύναψης Συμβάσεων e-procurement του Γενικού Λογιστηρίου και «Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικίσεως του ΥΕ – ΙΠΠΟΔΑΜΟΣ», με αποτέλεσμα να καλύπτεται ο ενδιάμεσος στόχος/Ορόσημο του 2018.

Με την ολοκλήρωση των υπολοίπων πέντε (5) ενταγμένων έργων που ήδη υλοποιούνται επιτυγχάνεται και ο τελικός προγραμματικός στόχος του Προγράμματος.

B. Δείκτης Αποτελέσματος

2γ.1 - Ποσοστό πληθυσμού που κάνει χρήση υπηρεσιών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης

Σύμφωνα με τα στοιχεία που δημοσιεύονται στην επίσημη ιστοσελίδα της ΕΕ - Digital Agenda Scoreboard key indicators, ο προγραμματικός στόχος έχει ήδη επιτευχθεί. Ειδικότερα το ποσοστό του πληθυσμού που κάνει χρήση υπηρεσιών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στην Κύπρο το έτος 2018 ανήλθε στο 41,66% έναντι του προγραμματικού στόχου 40%.

ΑΠ 3Α Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή και Διατήρηση του Περιβάλλοντος

Ο ΑΠ3Α περιλαμβάνει συνολικά 8 Δείκτες, εκ των οποίων οι 4 είναι δείκτες εκροών, 3 δείκτες αποτελέσματος και ένας χρηματοοικονομικός δείκτης. Η πρόοδος επίτευξης των δεικτών καθώς και οι στόχοι τους για το 2023 (τέλος προγραμματικής περιόδου) καταγράφονται στην Ενότητα 3.2.3 της παρούσας Έκθεσης. Η ανά Επενδυτική Προτεραιότητα πρόοδος των δεικτών μέχρι τις 31/12/18 και οι προοπτικές επίτευξης των στόχων για το 2023 έχει ως ακολούθως:

Επενδυτική Προτεραιότητα 5α

A. Δείκτης Εκροών

5α.1 Αριθμός κυματοθραυστών για την προστασία παράκτιων ζωνών

Ο Δείκτης συμμετέχει στο Πλαίσιο Επιδόσεων του Προγράμματος.

Τα έργα που συνδράμουν με τις εκροές τους στην τιμή του Δείκτη βρίσκονται σε προχωρημένο στάδιο υλοποίησης, με τα τέσσερα (4) από τα πέντε (5) ενταγμένα έργα να έχουν ήδη ολοκληρωθεί. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την ολοκλήρωση 30 κυματοθραυστών γεγονός το οποίο υπερκαλύπτει όχι μόνο τον ενδιάμεσο στόχο για το 2018 (8 κυματοθραύστες) αλλά και τον τελικό στόχο για το 2023 (20 κυματοθραύστες).

B. Δείκτης Αποτελέσματος

2α.1 Ακτογραμμή της χώρας που προστατεύεται έναντι κινδύνων από τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής

Το συνολικό μήκος της ακτογραμμής που προστατεύεται ως συνέπεια των παρεμβάσεων για την προστασία των ακτών (Κόλπος Χρυσοχούς, Περιοχή Γεροσκήπου, Κόλπος Περβολιών, παραλιακό μέτωπο Λάρνακας και Γερμασόγειας) ανέρχεται σε 26,49 Km, τιμή που υπερκαλύπτει τον προγραμματικό στόχο (25 Km).

Επενδυτική Προτεραιότητα 6γ

A. Δείκτες Εκροών

6γ.2 - Υποδομές πολιτιστικού ενδιαφέροντος που υφίστανται βελτιωτικές παρεμβάσεις

Αποτελεί Δείκτη που περιλαμβάνεται στο Πλαίσιο επίδοσης του ΑΠ 3Α. Με την ολοκλήρωση του φυσικού αντικείμενου των έργων «Ανακαίνιση και επέκταση του αρχαιολογικού μουσείου της Επαρχίας Πάφου» και «Αποκατάσταση Δημοτικού Θεάτρου Λευκωσίας» έχει επιτευχθεί η τιμή του ενδιάμεσου στόχου του 2018 (Οροσήμου).

Η επίτευξη του τελικού προγραμματικού στόχου του 2023 επιτυγχάνεται με την ολοκλήρωση του τρίτου ενταγμένου στην Επενδυτική Προτεραιότητα έργου «Ενοποίηση αρχαιολογικών χώρων Κάτω Πάφου», που βρίσκεται σε προχωρημένο στάδιο υλοποίησης.

CO09 - Αύξηση του αναμενόμενου αριθμού επισκέψεων σε ενισχυόμενες τοποθεσίες πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς και πόλους έλξης επισκεπτών

Αφορά στην εκ των προτέρων εκτιμώμενη αύξηση του αριθμού των επισκέψεων σε μία τοποθεσία τον επόμενο χρόνο από την ολοκλήρωση των ενταγμένων έργων. Ο προγραμματικός στόχος κρίνεται ότι είναι αρκετά ψηλός και υπάρχει αμφιβολία ως προς την επίτευξη του.

B. Δείκτης Αποτελέσματος

6γ.1 Έσοδα από επισκέψεις σε μνημεία πολιτιστικής κληρονομιάς που εμπίπτουν στον κατάλογο της UNESCO

Τα έσοδα από τις επισκέψεις καθ' όλη τη διάρκεια της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου παρουσιάζουν αυξητικές τάσεις, με αποτέλεσμα να έχει ήδη επιτευχθεί ο προγραμματικός στόχος (τα έσοδα για το 2018 ξεπέρασαν το €1,5 εκ. έναντι €0,9 εκ. που είναι ο στόχος για το 2023). Η ανάπτυξη και λειτουργία των πολιτιστικών υποδομών που ενισχύονται από το ΕΠ αναμένεται να βελτιώσει περαιτέρω τις σχετικές επιδόσεις.

Επενδυτική Προτεραιότητα 6δ

A. Δείκτες Εκροών

CO23 Επιφάνεια οικοτόπων που ενισχύονται με στόχο να αποκτήσουν καλύτερο καθεστώς διατήρησης.

Ο Δείκτης τροφοδοτείται από τις παρεμβάσεις που προγραμματίζεται να αναπτυχθούν σε χερσαίες περιοχές του δικτύου NATURA και περιλαμβάνει τις εκτάσεις αποκατεστημένων ή νέων περιοχών με στόχο τη βελτίωση του καθεστώτος διατήρησης για τα απειλούμενα είδη.

Η επιφάνεια της περιοχής που καλύπτεται από παρεμβάσεις που έχουν υλοποιηθεί από το Σχέδιο Διαχείρισης της Χερσονήσου Ακάμα, την εφαρμογή του οποίου υποστηρίζει το ενταγμένο στο Πρόγραμμα έργο, ανέρχεται σε 192 εκτάρια (0,77% της τιμής στόχου του Δείκτη).

Με βάση τα μέχρι σήμερα στοιχεία εκτιμάται ότι θα είναι δύσκολο να επιτευχθεί ο προγραμματικός στόχος.

B. Δείκτης Αποτελέσματος

6δ.1 Ποσοστό των περιοχών NATURA 2000 με ολοκληρωμένο πλαίσιο προστασίας σε ισχύ

Ο δείκτης μετρά το ποσοστό των περιοχών NATURA 2000 με ολοκληρωμένο πλαίσιο προστασίας σε ισχύ. Μέχρι το τέλος 2018, 12,9% των περιοχών έχουν ολοκληρωμένο πλαίσιο προστασίας σε ισχύ (9 περιοχές από τις 70). Ο στόχος για το 2023 ανέρχεται στο 65% και υπάρχουν επιφυλάξεις για την επίτευξή του.

ΑΠ 4Α Διαχείριση Στερεών Αποβλήτων και Υδάτινων Πόρων

Ο ΑΠ4Α περιλαμβάνει συνολικά 10 Δείκτες, εκ των οποίων οι 4 είναι δείκτες εκροών, 3 δείκτες αποτελέσματος και ένας χρηματοοικονομικός δείκτης. Η πρόοδος επίτευξης των δεικτών καθώς και οι στόχοι τους για το 2023 (τέλος προγραμματικής περιόδου) καταγράφονται στην Ενότητα 3.2.4 της παρούσας Έκθεσης. Η ανά Επενδυτική Προτεραιότητα πρόοδος των δεικτών μέχρι τις 31/12/18 και οι προοπτικές επίτευξης των στόχων για το 2023 έχει ως ακολούθως:

Επενδυτική Προτεραιότητα 6ι

A. Δείκτες Εκροών

6ι.1 Πρόσθετη δυναμικότητα αξιοποίησης βιοαποικοδομήσιμων υλικών

Ο Ειδικός Δείκτης Εκροών «Πρόσθετη δυναμικότητα αξιοποίησης βιοαποικοδομήσιμων υλικών» τροφοδοτείται από τις παρεμβάσεις αποκατάστασης των χώρων ανεξέλεγκτης διάθεσης αποβλήτων

(ΧΑΔΑ) και αναβάθμισης υφιστάμενων υποδομών ή/και δημιουργίας νέων υποδομών διαχείρισης αποβλήτων, με τιμή – στόχο τους 210.000 τόνους ανά έτος μέχρι το 2023.

Για τις ανάγκες παρακολούθησης του Πλαισίου Επίδοσης, ο Δείκτης υπολογίζεται με την **υιοθέτηση του βασικού σταδίου υλοποίησης «Ενταγμένα Έργα (Αριθμός)»**. Ως ορόσημο για το 2018 ορίζεται ο στόχος της ένταξης 2 έργων, έναντι 4 έργων που αποτελούν τον στόχο για το 2023. Ήδη με την ένταξη των έργων της δημιουργίας ΟΕΔΑ Λεμεσού – Β Φάση, του Δικτύου των Πράσινων Σημείων στην επαρχία Λεμεσού και ΠΣ στην Κοινότητα Αλάμπρας, την κατασκευή Πράσινου Σημείου στην Πάφο και το Πρόγραμμα μείωσης δημοτικών στερεών αποβλήτων στις επαρχίες Λάρνακας και Αμμοχώστου έχει επιτευχθεί ο ενδιάμεσος στόχος του 2018.

Παράλληλα, μέχρι την 31/12/2018 ο τελικός στόχος είχε επιτευχθεί κατά 33,33% (ΟΕΔΑ Λεμεσού). Η αλλαγή της εθνικής στρατηγικής στη διαχείριση στερεών αποβλήτων, με έμφαση σε δράσεις μείωσης, πρόληψης και χωριστής συλλογής αποβλήτων, επηρεάζει τους σχετικούς δείκτες εκρών που καθορίστηκαν το 2014, αφού αυτοί δεν αντικατοπτρίζουν πλέον τις προγραμματισμένες δράσεις. Ως εκ τούτου, κρίνεται σκόπιμη η ανάγκη επανακαθορισμού της τιμής του δείκτη και η προσθήκη νέου Δείκτη που θα αποτυπώνει με σαφέστερο τρόπο τις αναμενόμενες εκροές της Επενδυτικής Προτεραιότητας 6i.

6i.2 Αριθμός Δήμων/Κοινοτήτων που ενισχύονται

Ο αριθμός των Δήμων/Κοινοτήτων που ενισχύονται με βάση τη γεωγραφική κάλυψη των υλοποιούμενων παρεμβάσεων το 2018 ανέρχεται σε 113 (προκύπτει κυρίως από το έργο των Πράσινων Σημείων στην επαρχία Λεμεσού και στην Κοινότητα Αλάμπρας που ολοκληρώθηκε), καλύπτοντας ήδη με αυτόν τον τρόπο τον προγραμματικό στόχο του 2023 (50 Δήμοι).

Κρίνεται σκόπιμη η πιθανή επαναδιατύπωση του Δείκτη προκειμένου να αποδοθούν με ακριβέστερο τρόπο οι αναμενόμενες εκροές από τις επιλεγμένες από το Πρόγραμμα και υλοποιούμενες παρεμβάσεις.

B. Δείκτης Αποτελέσματος

6i.1 Ποσότητα βιοαποικοδομήσιμων υλικών που διατίθενται σε χώρους υγειονομικής ταφής

Χαμηλή πρόοδος εντοπίζεται στην κατεύθυνση εκτροπής των βιοαποικοδομήσιμων υλικών από τους χώρους υγειονομικής ταφής. Με βάση τα προκαταρκτικά στοιχεία του 2017 η ποσότητα των βιοαποικοδομήσιμων υλικών ανέρχονταν στους 228.720 τόνους/έτος, με αποτέλεσμα να εκτιμάται δύσκολη η επίτευξη του προγραμματικού στόχου (95.000 τόνοι/έτος). Για το 2018 δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία.

6i.2 Ποσοστό υλικών (χαρτί, πλαστικό, μέταλλο, γυαλί) προς ανακύκλωση

Επίσης, χαμηλή πρόοδος εντοπίζεται στην ποσότητα υλικών που ανακυκλώνονται, για τα οποία απαιτείται ξεχωριστή διαλογή βάσει του κοινοτικού κεκτημένου (χαρτί, πλαστικό, μέταλλο, γυαλί. Με βάση τα προκαταρκτικά στοιχεία του 2017 η ποσότητα των παραπάνω υλικών που οδηγούνται σε ανακύκλωση ανέρχεται στο 29,9% της συνολικής χρησιμοποιούμενης ποσότητας εκτροπής των βιοαποικοδομήσιμων υλικών. Εκτιμάται ότι δύσκολα θα επιτευχθεί ο στόχος του 2023 (50%).

Επενδυτική Προτεραιότητα 6ii

A. Δείκτες Εκρών

CO19 Πρόσθετος πληθυσμός που εξυπηρετείται από βελτιωμένη επεξεργασία λυμάτων

Ο Δείκτης περιλαμβάνεται στο Πλαίσιο Επίδοσης του ΑΠ 4Α.

Στο δείκτη καταμετρώνται οι εκροές των παρεμβάσεων κατασκευής αποχετευτικών δικτύων συλλογής λυμάτων, αγωγών μεταφοράς λυμάτων και σταθμών επεξεργασίας λυμάτων και ιλύος, δημιουργίας υποδομών για βελτίωση του δικτύου μεταφοράς νερού για ύδρευση και βελτίωσης υφιστάμενων

υποδομών ή/και κατασκευής νέων υποστηρικτικών υποδομών, με σκοπό τη μείωση των απωλειών ύδατος στο συνολικό δίκτυο.

Ήδη από τις εκροές του έργου του Αποχετευτικού Συστήματος του Δήμου Αθηένου που ολοκληρώθηκε έχει επιτευχθεί η κάλυψη του Οροσήμου του έτους 2018. Συνολικά εκτιμάται ως εφικτή η επίτευξη του προγραμματικού στόχου, που αναμένεται να τροφοδοτηθεί από τις εκροές του αποχετευτικού συστήματος Σολέας που βρίσκεται σε εξέλιξη, καθώς και των λοιπών προγραμματιζόμενων έργων κατασκευής αποχετευτικών συστημάτων.

6ii.2 Αξιοποίηση των επεξεργασμένων λυμάτων

Δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία.

Ο Δείκτης υπολογίζει το ποσοστό των επεξεργασμένων λυμάτων που δεν απορρίπτεται και αξιοποιείται για άλλες χρήσεις, όπως η αξιοποίηση ανακυκλωμένου νερού για άρδευση καλλιεργειών και πρασίνου, εμπλουτισμό υδροφόρου ορίζοντα, αποθήκευση σε φράγματα κοκ.

Εξετάζεται το ενδεχόμενο προσαρμογής του Δείκτη προκειμένου οι μετρούμενες ποσότητες να περιορισθούν στο ανακυκλωμένο νερό.

B. Δείκτες Αποτελέσματος

6ii.1 Κάλυψη των οικισμών με πληθυσμό ισοδύναμο ή άνω των 2000 κατοίκων με την εγκατάσταση αποχετευτικών δικτύων και σταθμών επεξεργασίας λυμάτων

Έχει ήδη επιτευχθεί ο προγραμματικός στόχος (79,68% έναντι στόχου 73,0%). Σημειώνεται ότι η έρευνα μέτρησης της τιμής του Δείκτη είναι διετής (διεξήχθη το 2018 και αφορούσε στο έτος 2016).

6ii.2 Ποσότητα ανακυκλωμένου νερού που εντάσσεται στο υδατικό ισοζύγιο

Το 2018 η ποσότητα του ανακυκλωμένου νερού που εντάσσεται στο υδατικό ισοζύγιο ανέρχεται στο 21% (ετήσια αύξηση από το 2014 κατά μια ποσοστιαία μονάδα), έναντι στόχου 34% στο τέλος του 2023.

ΑΠ5 Προώθηση Βιώσιμων Μεταφορών και Μείωση Εκπομπών Διοξειδίου του Άνθρακα

Ο ΑΠ5Α περιλαμβάνει συνολικά 14 Δείκτες, εκ των οποίων οι 9 είναι δείκτες εκροών, 4 δείκτες αποτελέσματος και ένας χρηματοοικονομικός δείκτης. Η πρόοδος επίτευξης των δεικτών καθώς και οι στόχοι τους για το 2023 (τέλος προγραμματικής περιόδου) καταγράφονται στην Ενότητα 3.2.5 της παρούσας Έκθεσης. Η ανά Επενδυτική Προτεραιότητα πρόοδος των δεικτών μέχρι τις 31/12/18 και οι προοπτικές επίτευξης των στόχων για το 2023 έχει ως ακολούθως:

Επενδυτική Προτεραιότητα 4iii

A. Δείκτες Εκροών

CO31 Αριθμός νοικοκυριών με καλύτερη κατηγορία ενεργειακής κατανάλωσης

Ο Δείκτης CO31 συμμετέχει στο Πλαίσιο Επίδοσης.

Μέχρι την 31.12.2018 το ποσοστό επίτευξης του ενδιάμεσου στόχου του 2018 (Οροσήμου) ανήλθε στο 96,14% (υλοποιήθηκαν παρεμβάσεις εξοικονόμησης ενέργειας σε 673 νοικοκυριά) ή στο 32,05% του τελικού προγραμματικού στόχου.

Λαμβάνοντας υπόψη τις υπογεγραμμένες συμβάσεις του πρώτου κύκλου (956) και τον αριθμό των αιτήσεων στήριξης του δεύτερου κύκλου (1.231) του Σχεδίου Εξοικονομώ - Αναβαθμίζω στις Κατοικίες (956), καθώς τις αναμενόμενες εκροές από την ενεργοποίηση του Δανειοδοτικού Χρηματοδοτικού Εργαλείου στον τομέα της ενεργειακής απόδοσης στα νοικοκυριά εκτιμάται ότι θα είναι εφικτή η επίτευξη και του τελικού προγραμματικού στόχου του 2023.

C032 Μείωση της ετήσιας κατανάλωσης πρωτογενούς ενέργειας των δημόσιων κτιρίων

Ο εν λόγω δείκτης θα τροφοδοτηθεί με παρεμβάσεις που θα γίνουν ως συνέπεια της ενεργοποίησης Δανειοδοτικού Χρηματοδοτικού Εργαλείου, μέσω των οποίων θα παραχωρηθούν στους τελικούς αποδέκτες κεφάλαια υπό την μορφή δανείων.

Η εκτιμώμενη ετήσια μείωση πρωτογενούς ενέργειας των δημόσιων κτιρίων από την ενεργοποίηση των εν λόγω εργαλείων και την υλοποίηση των σχετικών έργων υπερκαλύπτει τον στόχο του Προγράμματος, δεδομένου ότι θα υπάρξει η απαιτούμενη ζήτηση για την εξασφάλιση δανείων από δημόσιους οργανισμούς. Μια πιο ασφαλής εκτίμηση της δυνατότητας επίτευξης του στόχου θα πραγματοποιηθεί μετά την οριστικοποίηση των όρων χρηματοδότησης των έργων.

C034 Εκτιμώμενη ετήσια μείωση των εκπομπών των αερίων θερμοκηπίου

Ο Δείκτης υπολογίζεται για παρεμβάσεις που στοχεύουν στην μείωση της κατανάλωσης ενέργειας μέσω μέτρων εξοικονόμησης ενέργειας στις κατοικίες και τα δημόσια κτίρια.

Η επίτευξη του τελικού στόχου εκτιμάται ως επισφαλής.

B. Δείκτες Αποτελέσματος

4iii.1 Εξοικονόμηση πρωτογενούς ενέργειας στο δημόσιο τομέα

Μέχρι το 2018 δεν υπήρχαν ενεργοποιημένες και υλοποιημένες παρεμβάσεις του ΕΠ που θα μπορούσαν να συμβάλλουν στην επίτευξη της τιμής στόχου. Η σύσταση Επιτροπής Αναβάθμισης της Ενεργειακής Απόδοσης Δημοσίων Κτηρίων και η σύνταξη Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Ενεργειακή Αναβάθμιση των κτηρίων που ανήκουν και χρησιμοποιούνται από την Κεντρική Δημόσια Διοίκηση, η υλοποίηση δράσεων εξοικονόμησης ενέργειας από μέτρα βελτίωσης της ενεργειακής συμπεριφοράς, η προώθηση μέτρων για κτίρια με σχεδόν μηδενική κατανάλωση ενέργειας, καθώς και η ενεργοποίηση του Δανειοδοτικού Χρηματοδοτικού Εργαλείου για μέτρα ενεργειακής απόδοσης και στο δημόσιο τομέα αναμένεται, τα επόμενα χρόνια να προκαλέσουν επιτάχυνση των ρυθμών εξοικονόμησης πρωτογενούς ενέργειας στο δημόσιο τομέα.

4iii.2 Εξοικονόμηση πρωτογενούς ενέργειας στον οικιακό τομέα

Εντοπίζεται σχετική πρόοδος στην επίτευξη του προγραμματικού στόχου, ως αποτέλεσμα και των ενεργοποιημένων παρεμβάσεων εξοικονόμησης ενέργειας στις κατοικίες (45,87% του στόχου). Η επίτευξη του στόχου του 2023 συνδέεται άμεσα από την αποτελεσματικότητα των υπό ανάπτυξη παρεμβάσεων ενεργειακής απόδοσης του Δανειοδοτικού Χρηματοδοτικού Εργαλείου στις κατοικίες.

Επενδυτική Προτεραιότητα 4v

A. Δείκτες Εκροών

4v.1 Μήκος δικτύου ποδηλατοδιαδρομής που κατασκευάζεται

Έχει επιτευχθεί ο ενδιάμεσος στόχος (Ορόσημο του 2018). Παράλληλα εφικτή εκτιμάται και η επίτευξη του τελικού προγραμματικού στόχου του 2023, που θα τροφοδοτείται από τις εκροές των ενταγμένων και υλοποιούμενων έργων στη Λευκωσία και την Πάφο.

4v.2 Μήκος λεωφορειολωρίδων που κατασκευάζονται

Με την ολοκλήρωση του έργου αναβάθμισης της Λεωφόρου Αγλαντζιάς επετεύχθη ο στόχος του Προγράμματος, ενώ νέες εκροές αναμένονται από την υλοποίηση του έργου μονοδρόμησης των Λεωφόρων Αρχ. Μακαρίου Γ' και Καλλιπόλεως.

4v.3 Ανοιχτοί χώροι που δημιουργούνται ή αποκαθίστανται για βελτίωση της αστικής κινητικότητας

Ο Δείκτης 4v.3 συμμετέχει στο Πλαίσιο Επίδοσης του Άξονα Προτεραιότητας και μετρά κάθε μορφής δημιουργία ή απελευθέρωση αστικού χώρου, η οποία γίνεται για τη βελτίωση της κινητικότητας και είναι

αναγκαία για την ολοκλήρωση των λοιπών παρεμβάσεων (διευθετήσεις χώρων για τη δημιουργία λεωφορειολωρίδων και ποδηλατοδρόμων, απελευθέρωση χώρων που σήμερα καταλαμβάνονται από άλλες χρήσεις, κλπ.).

Με την ολοκλήρωση των έργων της Βελτίωσης της Λεωφόρου Τάφοι των Βασιλέων και Αναβάθμισης της Λεωφόρου Αγλαντζιάς έχει επιτευχθεί όχι μόνο ο ενδιάμεσος (25.000 χλμ) ο τελικός προγραμματικός στόχος (90.000 χλμ).

CO34 Εκτιμώμενη ετήσια μείωση των εκπομπών των αερίων θερμοκηπίου

Ο Δείκτης υπολογίζεται για τις λοιπές παρεμβάσεις (πλην της εξοικονόμησης ενέργειας), που έχουν επιπτώσεις στις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, όπως είναι τα έργα των ποδηλατοδρόμων, καθώς και των λοιπών έργων αστικής κινητικότητας που απελευθερώνουν χώρους που σήμερα καταλαμβάνονται από πλέον ρυπογόνες χρήσεις.

Για την μέτρηση των εκροών αυτών των παρεμβάσεων και επόμενα την εκτίμηση της δυνατότητας απαιτείται ειδική μεθοδολογία η οποία σε αυτή τη φάση δεν είναι διαθέσιμη.

B. Δείκτης Αποτελέσματος

4v.1 Ποσοστό διακινήσεων με δημόσιες μεταφορές

Σχετικά ικανοποιητική είναι η πρόοδος επίτευξης της τιμής στόχου (επίτευξη 5,5% έναντι στόχου 8%).

Επενδυτική Προτεραιότητα 7i

A. Δείκτες Εκροών

7i.1 Επέκταση του κρηπιδώματος λιμενικών υποδομών

Έχει επιτευχθεί ήδη ο προγραμματικός στόχος με την ολοκλήρωση του φυσικού αντικειμένου του έργου Αναβάθμισης του Λιμανιού της Λεμεσού.

CO14a Συνολικό Μήκος ανακατασκευασμένων ή αναβαθμισμένων δρόμων, εκ των οποίων: ΔΕΔ-Μ

Ο Δείκτης τροφοδοτείται από τις εκροές του μεγάλου έργου του Προγράμματος «Δρόμος Πρωταρχικής Σημασίας που συνδέει το νέο Λιμάνι Λεμεσού με τον Αυτοκινητόδρομο Λεμεσού - Πάφου - ΚΑΘΕΤΟΣ ΔΡΟΜΟΣ - Φάση II». Με την ολοκλήρωση του έργου εντός του 2019 επιτυγχάνεται ο προγραμματικός στόχος.

B. Δείκτης Αποτελέσματος

7i.1 Διακίνηση εμπορευμάτων από τον λιμένα της Λεμεσού

Σχετική πρόοδος εντοπίζεται στην επίτευξη του προγραμματικού στόχου (417.604 TEUs έναντι στόχου 1.000.000). Σημαντική αναμένεται η συμβολή του έργου του Δρόμου που συνδέει το νέο Λιμάνι Λεμεσού με τον Αυτοκινητόδρομο Λεμεσού στην αύξηση των διακινούμενων εμπορευμάτων. Ωστόσο ο αρχικός στόχος που τέθηκε κρίνεται αρκετά υψηλός και υπάρχουν αμφιβολίες ως προς την τελική επίτευξή του.

ΑΠ6 Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη

Ο ΑΠ6 περιλαμβάνει συνολικά 11 Δείκτες, εκ των οποίων οι 7 είναι δείκτες εκροών, 3 δείκτες αποτελέσματος και ένας χρηματοοικονομικός δείκτης. Η πρόοδος επίτευξης των δεικτών καθώς και οι στόχοι τους για το 2023 (τέλος προγραμματικής περιόδου) καταγράφονται στην Ενότητα 3.2.6 της παρούσας Έκθεσης. Η ανά Επενδυτική Προτεραιότητα πρόοδος των δεικτών μέχρι τις 31/12/18 και οι προοπτικές επίτευξης των στόχων για το 2023 έχει ως ακολούθως:

Επενδυτική Προτεραιότητα 3α

A. Δείκτες Εκροών

CO01: Αριθμός επιχειρήσεων που ενισχύονται & CO04: Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν μη-οικονομική στήριξη

Παρατηρείται μικρή πρόοδος στην επίτευξη των δεικτών, αφού μέχρι τις 31/12/18 είχαν ενισχυθεί μόλις 15 επιχειρήσεις, που προέρχονται από το Δήμο Πάφου. Με την ολοκλήρωση των σχετικών έργων και από τους υπόλοιπους 3 Δήμους, αναμένεται να επιτευχθεί ο στόχος των 80 επιχειρήσεων που τέθηκε για το 2023.

CO08: Αύξηση της απασχόλησης σε επιχειρήσεις που ενισχύονται

Παρατηρείται μικρή πρόοδος στην επίτευξη των δεικτών, αφού μέχρι τις 31/12/18 είχαν δημιουργηθεί 25 νέες θέσεις απασχόλησης, που προέρχονται από τα έργα στο Δήμο Πάφου. Με την ολοκλήρωση των σχετικών έργων και από τους υπόλοιπους 3 Δήμους, κρίνεται εφικτή η επίτευξη του στόχου των 120 νέων θέσεων απασχόλησης που τέθηκε για το 2023.

B. Δείκτες Αποτελέσματος

3α.4 Νέες επιχειρήσεις που δημιουργούνται στις αστικές περιοχές

Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία του 2017 έχει υπερκαλυφθεί ο προγραμματικός στόχος των 10.500 επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στις αστικές περιοχές. Με βάση τη συνεχή ανάπτυξη της οικονομίας, εκτιμάται ότι ο στόχος του δείκτη θα υπερκαλυφθεί ακόμα περισσότερο.

Επενδυτική Προτεραιότητα 4ε

A. Δείκτες Εκροών

4ε.1 Μήκος δικτύου ποδηλατοδιαδρομής που κατασκευάζεται

Μέχρι την 31.12.2018 δεν είχαν ενταχθεί στο Πρόγραμμα έργα που συμβάλουν σε αυτόν τον δείκτη. Με την ολοκλήρωση των προγραμματιζόμενων έργων των Δήμων, η τιμή επίτευξης του στόχου του δείκτη για το 2023 είναι εφικτή.

4ε.3 Ανοιχτοί χώροι που δημιουργούνται ή αποκαθίστανται για βελτίωση της αστικής κινητικότητας

Ο δείκτης συμμετέχει στο Πλαίσιο Επίδοσης του Άξονα 6 και ο ενδιάμεσος στόχος για το 2018 έχει επιτευχθεί. Με την ολοκλήρωση και των υπόλοιπων έργων των Δήμων που συμβάλουν σε αυτόν τον δείκτη, η τιμή στόχου του για το 2023 αναμένεται να επιτευχθεί.

B. Δείκτης Αποτελέσματος

4ε.1 Χρήση ιδιωτικών οχημάτων στις αστικές περιοχές

Εκκρεμεί η ανάθεση εμπειρογνωμοσύνης σχετικά με τη μεθοδολογία μέτρησης του Δείκτη.

Επενδυτική Προτεραιότητα 6γ

A. Δείκτες Εκροών

6γ.2 Υποδομές πολιτιστικού ενδιαφέροντος που υφίστανται βελτιωτικές παρεμβάσεις

Ο δείκτης συμμετέχει στο Πλαίσιο Επίδοσης του Άξονα 6 και ο ενδιάμεσος στόχος για το 2018 έχει επιτευχθεί. Με την ολοκλήρωση και των υπόλοιπων έργων των Δήμων που συμβάλουν σε αυτόν τον δείκτη, η τιμή στόχου του για το 2023 αναμένεται να επιτευχθεί.

CO39 Δημόσια ή εμπορικά κτίρια που κτίζονται ή ανακαινίζονται σε αστικές περιοχές

Η τιμή στόχος του δείκτη για το 2023 έχει ήδη καλυφτεί με τα έργα που είχαν ολοκληρωθεί μέχρι τις 31/12/18. Με την ολοκλήρωση και των υπόλοιπων έργων που συμβάλουν στον δείκτη αναμένεται να αυξηθεί ακόμα περισσότερο η υπερκάλυψη του στόχου του δείκτη.

B. Δείκτης Αποτελέσματος

6γ.3 Επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους, μνημεία και μουσεία σε αστικές περιοχές

Ο ετήσιος αριθμός των επισκεπτών παρουσιάζει διακυμάνσεις, αφού παρά την αύξηση του τουριστικού ρεύματος προς την Κύπρο τα τελευταία χρόνια, φαίνεται ότι αυτή δεν καταλήγει στα αστικά κέντρα των πόλεων. Με βάση την προσπάθεια που καταβάλλεται από τους 4 Δήμους για την αναζωογόνηση και αναβάθμιση των αστικών τους κέντρων, εκτιμάται ότι η επίτευξη του στόχου του δείκτη για το 2023 είναι εφικτή.

Επενδυτική Προτεραιότητα 6ε

A. Δείκτης Εκροών

CO38 Ανοιχτοί χώροι που δημιουργούνται ή αποκαθίστανται σε αστικές περιοχές

Ο δείκτης συμμετέχει στο Πλαίσιο Επίδοσης του Άξονα 6. Παρατηρείται πολύ ικανοποιητική πρόοδος του δείκτη, με αποτέλεσμα να έχει επιτευχθεί όχι μόνο ο ενδιάμεσος στόχος του 2018 αλλά ο τελικός στόχος του 2023.

B. Δείκτης Αποτελέσματος

6ε.2 Ποσοστό αστικών περιοχών που αναβαθμίζονται

Δεδομένου ότι μόνο τα προγραμματιζόμενα έργα του Δήμου Πάφου έχουν ολοκληρωθεί μέχρι σήμερα, η πρόοδος του δείκτη είναι σχετικά μικρή. Μέχρι το τέλος του 2023 αναμένεται να ολοκληρωθούν οι προγραμματιζόμενες παρεμβάσεις και των υπόλοιπων Δήμων, με αποτέλεσμα η επίτευξη της τιμής στόχου του δείκτη να είναι εφικτή.

Επενδυτική Προτεραιότητα 9β

A. Δείκτης Εκροών

CO37 Πληθυσμός που ζει σε περιοχές με στρατηγικές ολοκληρωμένης αστικής ανάπτυξης

Ο δείκτης είναι μηδενικός γιατί δεν έχει ακόμα ολοκληρωθεί κάποιο έργο που να συμβάλει στους στόχους της επενδυτικής προτεραιότητας 9β. Δεδομένου ότι εντός του 2019 αναμένεται να ενταχθούν 3-4 έργα κοινωνικών υποδομών, εκτιμάται ότι είναι εφικτή η υλοποίηση του στόχου του δείκτη για το 2023.

B. Δείκτης Αποτελέσματος

9β.2 Δυνατότητα εξυπηρέτησης των κοινωνικών υποδομών στις αστικές περιοχές

Ικανοποιητική πρόοδος υπήρξε στο δείκτη αποτελέσματος 9β.2, του οποίου η τιμή έφτασε τα 452 άτομα/ημέρα. Με την υλοποίηση των προγραμματιζόμενων έργων κοινωνικών υποδομών των Δήμων αναμένεται να αυξηθεί ακόμα περισσότερο η δυνατότητα εξυπηρέτησής τους, με αποτέλεσμα η επίτευξη του στόχου του δείκτη για το 2023 να είναι εφικτή.

ΑΠ 7Α Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής ΕΤΠΑ

Στον ΑΠ 7Α περιλαμβάνονται 5 Δείκτες, (3 Εκροών και 2 Αποτελέσματος), ενώ δεν υπάρχει πλαίσιο επίδοσης. Ικανοποιητική πρόοδος εντοπίζεται στην εφαρμογή των παρεμβάσεων τεχνικής υποστήριξης

της υλοποίησης του ΕΠ, με αποτέλεσμα να επιτυγχάνονται οι προγραμματικοί στόχοι. Για τα αποτελέσματα των δεικτών βλ. Ενότητα 3.1.7.

ΑΠ 7B Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής Ταμείου Συνοχής

Στον ΑΠ 7B περιλαμβάνονται 5 Δείκτες, (3 Εκρών και 2 Αποτελέσματος), ενώ δεν υπάρχει πλαίσιο επίδοσης. Ικανοποιητική πρόοδος εντοπίζεται στην εφαρμογή των παρεμβάσεων τεχνικής υποστήριξης της υλοποίησης του ΕΠ, με αποτέλεσμα να επιτυγχάνονται οι προγραμματικοί στόχοι. Για τα αποτελέσματα των δεικτών βλ. Ενότητα 3.1.8.

11.2. Ειδικές δράσεις που υλοποιούνται για την προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και την πρόληψη των διακρίσεων, ιδίως την προσβασιμότητα για άτομα με αναπηρίες, και οι ρυθμίσεις που εφαρμόζονται για την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στο επιχειρησιακό πρόγραμμα και στις πράξεις

Η ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου, η προώθηση των ίσων ευκαιριών και η μη διάκριση αποτελούν οριζόντιες αρχές που διέπουν την εξειδίκευση και εφαρμογή του Προγράμματος, κατά περίπτωση και ανάλογα με τη φύση των παρεμβάσεων. Ειδικότερα, στις Εγκυκλίους Ένταξης που έχει εκδώσει η Διαχειριστική Αρχή περιλαμβάνονται πρόνοιες για δέσμευση τήρησης από τους αιτητές της εθνικής και κοινοτικής νομοθεσίας για την ισότητα ευκαιριών μεταξύ ανδρών και γυναικών.

Η διασφάλιση της ενσωμάτωσης των εν λόγω οριζόντιων αρχών ελέγχεται κατά τον έλεγχο συμβατότητας των προτεινόμενων πράξεων με τις αντίστοιχες εθνικές και ενωσιακές πολιτικές και νομοθεσίες. Επίσης, οι προτεινόμενες πράξεις ελέγχονται ως προς τη σκοπιμότητά τους για τη θετική ή ουδέτερη συμβολή τους στην ισότητα των φύλων και στη μη διάκριση. Ειδικά για τις παρεμβάσεις που προβλέπονται στο πλαίσιο των προαναφερόμενων δράσεων, στα ειδικά κριτήρια επιλογής έργων που έχουν εγκριθεί, περιλαμβάνονται και κριτήρια για τον έλεγχο της συνάφειας των έργων/Σχεδίων και της συμβολής τους στην ενσωμάτωση των εν λόγω οριζόντιων αρχών.

Στις περιπτώσεις Σχεδίων Χορηγιών λαμβάνεται από τους αρμόδιους Ενδιάμεσους Φορείς, όπου ενδείκνυται, γνώμη της αρμόδιας αρχής για το Σχέδιο και κατ' επέκταση για το σύνολο των έργων που θα προωθηθούν κάτω από αυτό. Σε ό,τι αφορά στην αρχή της ισότητας των φύλων, η αρμόδια αρχή είναι το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, στην αρμοδιότητα του οποίου εμπίπτει ο συντονισμός της προώθησης της ισότητας ανδρών και γυναικών. Για κάθε έργο που αξιολογείται, η Μονάδα Ισότητας επεξεργάζεται το «Πιστοποιητικό Ισότητας», στο οποίο εξετάζεται η συμβατότητα του έργου με την αρχή της ισότητας και τα ενδεχόμενα αποτελέσματά του. Επίσης, οι υποχρεώσεις του Δικαιούχου σχετικά με τη διασφάλιση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και τη μη διάκριση συμπεριλαμβάνονται τόσο στις Προσκλήσεις των Σχεδίων Χορηγιών όσο και στις σχετικές συμβάσεις που υπογράφονται μεταξύ Δικαιούχου και Ενδιάμεσου Φορέα.

Επισημαίνεται ότι ήδη ενεργοποιήθηκε Σχέδιο Χορηγιών στο ΕΠ, που απευθύνεται σε άνεργες ή μισθωτές γυναίκες ηλικίας 18 μέχρι 55 ετών, για την έναρξη άσκησης επαγγέλματος ως αυτοεργοδοτούμενες ή συμμετέχουσες σε επιχείρηση ως εταίρος με ποσοστό πέραν του 25%. Ειδικά στην περίπτωση των εταιρειών ή/και συνεταιρισμών, ενισχύονται επιχειρήσεις στο εταιρικό κεφάλαιο των οποίων οι γυναίκες συμμετέχουν σε ποσοστό τουλάχιστον 75%, οι οποίες έχουν και την αποκλειστική διαχείρισή τους.

Οι οριζόντιες αρχές, και ειδικότερα η ισότητα ευκαιριών, η μη διάκριση και η ισότητα των φύλων, δύναται να αποτελέσουν αντικείμενο θεματικών αξιολογήσεων στο πλαίσιο του ΕΠ.

11.3. Αειφόρος ανάπτυξη

Στο επίπεδο του ΕΠ, και σύμφωνα με τις πρόνοιες της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, δίδεται ιδιαίτερη έμφαση στις δράσεις της αειφόρου τουριστικής ανάπτυξης (κοινωνική, οικονομική και περιβαλλοντική διάσταση του τουρισμού, εκτίμηση και παρακολούθηση φέρουσας ικανότητας), της αειφόρου αστικής ανάπτυξης, του σύγχρονου ενεργειακού σχεδιασμού κατασκευών και υποδομών, της αξιοποίησης αειφόρων κατασκευαστικών μεθόδων (μείωση της κατανάλωσης πόρων και των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, επαναχρησιμοποίηση πόρων, χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας), της αντιμετώπισης των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής (παρακολούθηση επιπτώσεων, ανάλυση κινδύνων και δράσεις προσαρμογής), της προστασίας και διατήρησης της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων, καθώς και της βέλτιστης αξιοποίησης των υδάτινων πόρων.

Μέχρι τις 31/12/18 είχαν ενεργοποιηθεί διάφορες δράσεις που εμπίπτουν στις προαναφερθείσες κατηγορίες, όπως είναι οι δράσεις για εξοικονόμηση ενέργειας στις επιχειρήσεις και στις κατοικίες, για ορθολογική διαχείριση τόσο των στερεών όσο και των υγρών αποβλήτων, για προώθηση της χρήσης μεταφορικών μέσων φιλικών προς το περιβάλλον, για προστασία των περιοχών NATURA και για θωράκιση έναντι της κλιματικής αλλαγής.

Σημειώνεται ότι οι αρχές της αειφόρου ανάπτυξης ενσωματώνονται στα κριτήρια επιλογής του συνόλου των έργων που εντάσσονται στο ΕΠ, τα οποία εγκρίθηκαν από την Επιτροπή Παρακολούθησης. Τα κριτήρια περιλαμβάνουν ως διακριτές ενότητες τη συμβατότητα με τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης και τη σκοπιμότητα (θετικές ή ουδέτερες επιπτώσεις του προτεινόμενου έργου στο φυσικό περιβάλλον και στη δημιουργία/ενίσχυση συνθηκών περιβαλλοντικής αειφορίας).

Σύμφωνα με τις Εγκυκλίους 1 και 9, που αφορούν στην ένταξη στο ΕΠ Έργων Δημοσίων Συμβάσεων και Σχεδίων Χορηγιών αντίστοιχα, απαιτείται η εξασφάλιση από το Τμήμα Περιβάλλοντος Πιστοποιητικού Συμβατότητας με τις Κοινοτικές και Εθνικές Πολιτικές για την προστασία του περιβάλλοντος, όπου το Τμήμα Περιβάλλοντος αξιολογεί την περιβαλλοντική επίδραση των έργων, περιλαμβανομένης της επίδρασης στη φύση και βιοποικιλότητα (η εθνική νομοθεσία απαιτεί την εκπόνηση μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων τόσο για έργα όσο και για σχέδια/προγράμματα), καθώς και την επίδρασή τους στη μείωση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής. Επίσης, στις Συμφωνίες Δημόσιες Χρηματοδότησης που υπογράφονται με δικαιούχους Σχεδίων Χορηγιών περιλαμβάνεται η υποχρέωση των Δικαιούχων για την τήρηση του σχετικού ενωσιακού και εθνικού νομοθετικού πλαισίου για τη διαφύλαξη, προστασία και βελτίωση του περιβάλλοντος και τη βιώσιμη ανάπτυξη. Τέλος, στα πλαίσια υλοποίησης των έργων, λαμβάνεται υπόψη το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τις Πράσινες Δημόσιες Συμβάσεις.

Στην απευκταία περίπτωση που κάποια από τις παρεμβάσεις έχει αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, η ευθύνη για την αποκατάσταση των ζημιών βαρύνει τον δικαιούχο, ως προνοείται από την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει», η οποία διέπει τις εθνικές νομοθεσίες που αφορούν στο περιβάλλον.

11.4. Υποβολή εκθέσεων σχετικά με τη στήριξη που χρησιμοποιήθηκε για τους στόχους της κλιματικής αλλαγής

Άξονας Προτεραιότητας	Στήριξη που χρησιμοποιήθηκε για τους στόχους της κλιματικής αλλαγής (ευρώ)	Ποσοστό της συνολικής κατανομής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
1	21.853.660,85	15,07%
3A	14.670.883,62	56,86%
4A	150,165,20	0,11%
5	61.527.398.63	43,95%
6	8.801.866,92	12,90%
Σύνολο	107.003.975,21	17,99%

11.5. Συμμετοχή των εταίρων στην εφαρμογή του προγράμματος

Η συμμετοχή των εταίρων στην εφαρμογή, παρακολούθηση και αξιολόγηση του ΕΠ είναι ουσιαστική και επιτυγχάνεται κυρίως μέσω των εργασιών της Επιτροπής Παρακολούθησης του ΕΠ. Η σύσταση της Επιτροπής Παρακολούθησης εγκρίθηκε με την υπ' αριθμό 78.483 Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ημερομηνίας 11/3/2015, ενώ τα καθήκοντα και ο τρόπος λειτουργίας της Επιτροπής καθορίζεται στον Εσωτερικό της Κανονισμό ([Εσ. Κανονισμός](#)).

Στον καθορισμό της σύνθεσης της Επιτροπής Παρακολούθησης λήφθηκε υπόψη ο Κατ' εξουσιοδότηση Κανονισμός (ΕΕ) αριθμ. 240/2014 για τον ευρωπαϊκό κώδικα δεοντολογίας για την εταιρική σχέση, καθώς και το θεσμικό πλαίσιο της Κυπριακής Δημοκρατίας. Στην Επιτροπή συμμετέχουν με δικαίωμα ψήφου Υπουργεία και άλλες αρμόδιες Υπηρεσίες του δημόσιου και ευρύτερου δημόσιου τομέα, οι Ενδιάμεσοι Φορείς του ΕΠ, η Σύνοδος των Πρυτάνεων, Οικονομικοί και Κοινωνικοί Εταίροι, Εκπρόσωποι των Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, καθώς και Εκπρόσωποι της κοινωνίας των πολιτών, όπως περιβαλλοντικοί εταίροι, μη κυβερνητικές οργανώσεις και φορείς που προωθούν την κοινωνική ένταξη, την ισότητα των φύλων και την εξάλειψη των διακρίσεων.

Στο πλαίσιο των μέχρι σήμερα δραστηριοτήτων της, η Επιτροπή Παρακολούθησης ενέκρινε τρεις τροποποιήσεις του ΕΠ, τις Ετήσιες Εκθέσεις Υλοποίησης του ΕΠ για την περίοδο 2014-2018, την Έκθεση προόδου της ΣΕΣ το 2017, τα Κριτήρια Αξιολόγησης Πράξεων και τα Ειδικά Κριτήρια Επιλογής για όλες τις Επενδυτικές Προτεραιότητες του ΕΠ, τη Στρατηγική Επικοινωνίας, το Σχέδιο Αξιολόγησης και το Σχέδιο Δράσης Τεχνικής Βοήθειας του ΕΠ.

Πέραν της Επιτροπής Παρακολούθησης, οι διάφοροι εταίροι συμμετέχουν στις διαδικασίες δημόσιας διαβούλευσης που λαμβάνουν χώρα πριν τον καταρτισμό Σχεδίων Χορηγιών (π.χ. ΣΧ Επ. Πρ. 3α) και Προγραμμάτων (π.χ. Ερευνητικά Προγράμματα RESTART 2016-2020), καθώς και στις διαβουλεύσεις που λαμβάνουν χώρα για τον καταρτισμό Τομεακών Στρατηγικών (π.χ. Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης) και Νομοθετημάτων (π.χ. Τιμολογιακή Πολιτική Υδάτων) που επηρεάζουν άμεσα ή έμμεσα την εφαρμογή του ΕΠ. Ειδικά αναφέρεται ότι, για τη διαμόρφωση των Στρατηγικών Ολοκληρωμένης Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης στο πλαίσιο υλοποίησης του Άξονα 6 του ΕΠ, οι Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης προέβησαν σε διαβούλευση με τοπικούς κοινωνικούς και οικονομικούς εταίρους, την τοπική κοινωνία, εκπροσώπους της τοπικής επιχειρηματικής κοινότητας και άλλους εμπλεκόμενους/επηρεαζόμενους φορείς.

12. ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 111 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ 4 ΠΡΩΤΟ ΕΔΑΦΙΟ ΣΤΟΙΧΕΙΑ α) ΚΑΙ β) ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ (ΕΕ) ΑΡΙΘ. 1303/2013

12.1. Πρόοδος στην εφαρμογή του σχεδίου αξιολόγησης και της συνέχειας που δίνεται στα πορίσματα των αξιολογήσεων

Το Σχέδιο Αξιολόγησης αποτελεί το έγγραφο αναφοράς για το σύνολο των ενεργειών αξιολόγησης που πρόκειται να αναληφθούν κατά την Προγραμματική Περίοδο 2014-2020, για τα Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΕΠ) «Απασχόληση, Ανθρώπινοι Πόροι και Κοινωνική Συνοχή 2014-2020» και «Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη 2014-2020». Το Σχέδιο εγκρίθηκε από την Επιτροπή Παρακολούθησης στις 8 Δεκεμβρίου 2015 και ακολούθως κοινοποιήθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Η επισκόπηση των απαιτήσεων για τις αξιολογήσεις, όπως προκύπτουν από το υφιστάμενο κανονιστικό πλαίσιο, συνοψίζεται στην ανάγκη εκπόνησης δύο ομάδων μελετών αξιολόγησης:

- (i) Την αξιολόγηση κατά τη διάρκεια της υλοποίησης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, και
- (ii) Την εκπόνηση μελετών αξιολόγησης επιπτώσεων, προσανατολισμένων στις προτεραιότητες του προγραμματισμού.

Για το σκοπό αυτό, το Σχέδιο Αξιολόγησης περιλαμβάνει ενδεικτικό κατάλογο αξιολογήσεων που θα γίνουν κατά τη διάρκεια της Προγραμματικής Περιόδου 2014-2020, ο οποίος δύναται να τροποποιείται κατά τη διάρκεια υλοποίησης των ΕΠ, ανάλογα με τις ανάγκες που θα προκύψουν. Ειδικότερα, μέχρι και το τέλος του 2018 έχουν πραγματοποιηθεί οι ακόλουθες αξιολογήσεις:

- **Αξιολόγηση κατά τη διάρκεια υλοποίησης (ongoing evaluation) των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων**

Η Σύμβαση υπογράφηκε στις 14/02/2017 με χρονοδιάγραμμα υλοποίησης 36 μήνες. Σκοπός των αξιολογήσεων αυτής της Σύμβασης είναι η παροχή στους αρμόδιους φορείς λήψης αποφάσεων (Επιτροπή Παρακολούθησης, Διαχειριστική Αρχή κ.λπ.) πληροφοριών, δεδομένων και εκτιμήσεων σχετικά με την υλοποίηση της στρατηγικής των ΕΠ, την επίτευξη των ποσοτικών στόχων, καθώς και την αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα των υλοποιούμενων παρεμβάσεων, με στόχο τη διαμόρφωση έγκυρης και αντικειμενικής εικόνας για την πρόοδο υλοποίησης και το βαθμό επίτευξης των στόχων των ΕΠ.

Στο πλαίσιο των εργασιών της αξιολόγησης εκπονήθηκαν οι ετήσιες Εκθέσεις Αξιολόγησης και υποστηρίχθηκε η κατάρτιση των Ετήσιων Εκθέσεων Υλοποίησης των δύο Προγραμμάτων για τα έτη 2016, 2017 και 2018, ενώ υποστηρίχθηκε και η κατάρτιση της 1ης Έκθεσης Προόδου της Συμφωνίας Εταιρικής Σχέσης (Ιούνιος 2017).

Τα συμπεράσματα των Εκθέσεων Αξιολόγησης και οι επιμέρους εισηγήσεις των Συμβούλων Αξιολόγησης τροφοδότησαν την 2η αναθεώρηση του ΕΠ Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη 2014-2020, καθώς και την 2η και 3η αναθεώρηση του ΕΠ Απασχόληση, Ανθρώπινοι Πόροι και Κοινωνική Συνοχή 2014-2020.

Επίσης, με τη συνδρομή των Συμβούλων, εκδόθηκε συνοπτικός Οδηγός για την παρακολούθηση και καταμέτρηση των Δεικτών Εκρών του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη» 2014 – 2020.

- **Αξιολόγηση της Στρατηγικής Επικοινωνίας των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων**

Η Σύμβαση για την 1η αξιολόγηση της Στρατηγικής Επικοινωνίας των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων υπογράφηκε τον Ιανουάριο 2017 και ολοκληρώθηκε τον Ιούλιο του ίδιου έτους. Η αξιολόγηση εξέτασε την πρόοδο υλοποίησης της Στρατηγικής Επικοινωνίας και την αποτελεσματικότητα των μέτρων πληροφόρησης που υλοποιούνται, σε σχέση με τους ποσοτικούς και ποιοτικούς στόχους που έχουν τεθεί, και υποβλήθηκαν προτάσεις/εισηγήσεις με σκοπό τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της Στρατηγικής Επικοινωνίας.

Η Σύμβαση για τη 2η αξιολόγηση της Στρατηγικής Επικοινωνίας των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, που υπεγράφη τον Φεβρουάριο του 2019, βρίσκεται σε εξέλιξη και αναμένεται να ολοκληρωθεί τον Ιούλιο του τρέχοντος έτους. Τα αποτελέσματα της 2ης αξιολόγησης περιλαμβάνονται στο Κεφάλαιο 12.2 πιο κάτω.

12.2. Τα αποτελέσματα των μέτρων ενημέρωσης και δημοσιότητας για τα Ταμεία που εφαρμόζονται στο πλαίσιο της στρατηγικής επικοινωνίας

Η Στρατηγική Επικοινωνίας (ΣΕ) εγκρίθηκε από την Επιτροπή Παρακολούθησης μέσω γραπτής διαδικασίας στις 9/9/15, ενώ η εφαρμογή της άρχισε παράλληλα με την έναρξη υλοποίησης των ΕΠ. Ακολούθως, η ΣΕ επικαιροποιήθηκε σύμφωνα με τις συστάσεις της 1^{ης} Αξιολόγησης που διενεργήθηκε (1^ο εξάμηνο 2017). Οι επικαιροποιήσεις αφορούσαν στο σύστημα των δεικτών παρακολούθησης και στον προϋπολογισμό, χωρίς οποιαδήποτε μεταβολή στο περιεχόμενο των Μέτρων ή στις διαδικασίες υλοποίησης.

Μέχρι τις 30/04/19 υλοποιήθηκε πλήθος δράσεων πληροφόρησης, όπως ομαδοποιούνται πιο κάτω:

- Πληροφόρηση μέσω χρήσης ΜΜΕ: Πραγματοποίηση δημοσιογραφικών διασκέψεων, συνεντεύξεων, δημοσιεύσεων άρθρων, ανακοινώσεων και ενημερωτικών εκστρατειών σε τηλεόραση, ραδιόφωνο, έντυπο/ηλεκτρονικό τύπο και περιοδικά.
- Μέσα ηλεκτρονικής πληροφόρησης: Λειτουργία ενιαίας ιστοσελίδας ΔΑ για τα ΕΔΕΤ στην Κύπρο structuralfunds.org.cy, χρήση ιστοσελίδων ΕΦ και χρήση σελίδας ΔΑ στο Facebook [StructuralFundsCY](https://www.facebook.com/StructuralFundsCY).
- Ειδικές εκδηλώσεις: Πραγματοποίηση εκδήλωσης πληροφόρησης για ανακοίνωση της έναρξης των ΕΠ, έκθεσης φωτογραφίας, εκδηλώσεων δημοσιοποίησης προσκλήσεων Σχεδίων Χορηγιών (ΣΧ) και άλλων έργων, καθώς και διοργάνωση σεμιναρίων για το ΣΔΕ.
- Ενημέρωση μέσω έντυπου υλικού: Ετοιμασία οδηγών ΣΧ, ενημερωτικών εντύπων, οδηγού για τη διενέργεια δράσεων πληροφόρησης, κατευθυντήριων γραμμών για τις διαδικασίες του ΣΔΕ, καθώς και Εγχειριδίου χρήσης του ΟΠΣ.
- Πρωθητικά αντικείμενα: Παραγωγή διαφόρων προωθητικών αντικειμένων από ΔΑ και ΕΦ.
- Πληροφόρηση μέσω εξωτερικής διαφήμισης: Προβολή διαφημίσεων σε σημεία του δικτύου PISA παγκύπρια, σε αστικά λεωφορεία, καθώς και ανάρτηση αφισών σε δημόσιους χώρους.
- Υποχρεωτικά μέτρα πληροφόρησης: Ηλεκτρονική δημοσίευση του [Καταλόγου Έργων](#), προβολή του εμβλήματος της ΕΕ και την τήρηση των κανόνων πληροφόρησης σε έργα Τεχνικής Βοήθειας.

Η αποτίμηση των αποτελεσμάτων των μέτρων πληροφόρησης που υλοποιήθηκαν μέχρι τις 30/4/19, αποτέλεσε το αντικείμενο της 2^{ης} Αξιολόγησης της ΣΕ. Στο πλαίσιο της αξιολόγησης, συγκεντρώθηκαν στοιχεία από τη ΔΑ και τους ΕΦ για τη μέτρηση των δεικτών εκρών και διενεργήθηκαν 2 έρευνες αγοράς σε επιχειρήσεις και το ευρύτερο κοινό, για εκτίμηση των δεικτών αποτελέσματος της ΣΕ.

Τα βασικά συμπεράσματα για τους δείκτες εκροών είναι:

- Πληροφόρηση μέσω χρήσης ΜΜΕ: Πραγματοποιήθηκαν 5 ενημερωτικές εκστρατείες (71% της τιμής στόχου), οι οποίες περιλάμβαναν την καταχώρηση 4.830 διαφημίσεων (81% του στόχου). Παράχθηκαν επίσης 7 τηλεοπτικά σποτ και 2 CD (90% του στόχου), εκδόθηκαν 85 Δελτία Τύπου (85% του στόχου) και πραγματοποιήθηκαν 2 δημοσιογραφικές συσκέψεις (20% του στόχου).
- Μέσα ηλεκτρονικής πληροφόρησης: Ο μέσος όρος επισκέψεων που δέχεται η ιστοσελίδα ανά μήνα είναι 4.200 [84% του αναθεωρημένου στόχου], ενώ αντίστοιχα οι followers στη σελίδα της ΔΑ στο Facebook ανήλθαν στις 21.925 [87,7% του αναθεωρημένου στόχου].
- Ειδικές εκδηλώσεις: Πραγματοποιήθηκαν 50 εκδηλώσεις από τις 80 που είναι ο στόχος (63%), με συμμετοχή πέραν των 3.350 ατόμων (84% του στόχου).
- Ενημέρωση μέσω έντυπου υλικού: Έγιναν 50 εκδόσεις (έντυπα, οδηγοί κ.λπ.) από τις 40 που είναι ο στόχος (υπέρβαση στόχου), αντανakλώντας την έμφαση που δόθηκε στην ενημέρωση του κοινού για έργα που υλοποιούνται, των δυνητικών Δικαιούχων για ευκαιρίες χρηματοδότησης που προσφέρονται, καθώς και στην καθοδήγηση των Δικαιούχων όσον αφορά στις υποχρεώσεις τους.
- Πρωθητικά αντικείμενα: Διανεμήθηκαν 11.909 αντικείμενα (11,9% του στόχου). Η τιμή στόχου που έχει τεθεί στην ΣΕ είναι εξαιρετικά ψηλή, γι' αυτό ο δείκτης παρουσιάζει υστέρηση.
- Πληροφόρηση μέσω εξωτερικής διαφήμισης: Ο στόχος (500 αφίσες) έχει υπερκαλυφθεί αφού αναρτήθηκαν 2.959 αφίσες σε σημεία PISA, αστικά λεωφορεία και δημόσια κτίρια παγκύπρια.

Τα συμπεράσματα για τους δείκτες αποτελέσματος είναι:

- Στο πλαίσιο του ειδικού στόχου (ΕΣ) «δημιουργία ενός αξιόπιστου και προσβάσιμου μηχανισμού παροχής πληροφόρησης σχετικά με τα ΕΔΕΤ», εκφράζεται υψηλή ικανοποίηση τόσο για την ευκολία πρόσβασης των δυνητικών Δικαιούχων σε πληροφορίες σχετικά με τις παρεμβάσεις κάθε ΕΠ (68%) όσο και για την πληρότητα των πληροφοριών (74%), αφού έχουν ήδη επιτευχθεί οι στόχοι.
- Πολύ σημαντική είναι η υπερκάλυψη του δείκτη που αφορά στη γνώση των δυνητικών Δικαιούχων για τις ευκαιρίες που παρέχονται από τα ΕΔΕΤ (ΕΣ «Συνεχής, σαφής και λεπτομερής πληροφόρηση, σε συνθήκες πλήρους διαφάνειας, όλων των δυνητικών Δικαιούχων για τις ευκαιρίες χρηματοδότησης»), αφού το 85% των επιχειρήσεων δηλώνει ότι γνωρίζει την ύπαρξη των χρηματοδοτήσεων (στόχος: 74%).
- Η διασφάλιση ότι όλοι οι φορείς που εμπλέκονται στην υλοποίηση των ΕΠ και ιδιαίτερα οι Δικαιούχοι είναι πλήρως ενημερωμένοι και τηρούν τις υποχρεώσεις τους επιτυγχάνεται στο 100%, με μέριμνα της ΔΑ τόσο με τις κατευθυντήριες γραμμές/εγχειρίδια/οδηγούς που εκδίδει όσο και με τα σεμινάρια που διοργανώνει. Οι έλεγχοι που πραγματοποιούνται στο επίπεδο των έργων αναδεικνύουν την τήρηση των υποχρεώσεων.
- Η επίτευξη του ΕΣ «προβολή του περιεχομένου και των στόχων όλων των ΑΠ του κάθε ΕΠ» μετριέται ως % αναγνώρισης της συμβολής της ΕΕ και των ΕΔΕΤ στην επίτευξη των στόχων των ΕΠ (ελάχιστη τιμή). Μεταξύ των στόχων των 2 ΕΠ που διερευνήθηκαν, τη χαμηλότερη επίδοση εμφανίζει ο στόχος της ενίσχυσης της διοικητικής ικανότητας του δημόσιου τομέα, (17% έναντι 38% του προγραμματικού στόχου). Ο στόχος με το υψηλότερο % είναι αυτός της ενεργειακής αναβάθμισης και χρήσης ΑΠΕ (51%) ακολουθούμενος από τους στόχους της ενίσχυσης των ΤΠΕ (50%) και της προστασίας του περιβάλλοντος (49%). Κατά συνέπεια, ο τρόπος μέτρησης του δείκτη (ελάχιστη τιμή για ένα στόχο) δεν είναι αντιπροσωπευτικός της γνώμης του κοινού για τη συμβολή της ΕΕ στην επίτευξη των στόχων της πολιτικής στο σύνολο. Η μέση τιμή μεταξύ των στόχων θα ήταν πιο αντιπροσωπευτική και θα ανέβαζε την τιμή επίτευξης σε υψηλότερα επίπεδα.

- Σημαντική αύξηση σε σχέση με το αποτέλεσμα της 1ης αξιολόγησης (25%) παρουσιάζει η τιμή επίτευξης του στόχου που αφορά στο % του κοινού που μπορεί να κατονομάσει συγκεκριμένα έργα (ΕΣ «Προβολή των έργων που υλοποιούνται στα πλαίσια των ΕΠ σε επίπεδο ΑΠ»), αφού τώρα 56% των ερωτηθέντων απάντησαν στη σχετική ερώτηση. Η επιτάχυνση της υλοποίησης των έργων βοήθησε στην βελτίωση του % αναγνωρισιμότητας και αναμένεται ότι η ολοκλήρωση τους θα αυξήσει περαιτέρω το % και θα προσεγγίσει τον στόχο της ΣΕ (66%).
- Τέλος, το % του κοινού που θεωρεί ότι η χρηματοδότηση έργων από τα ΕΠ έχει ωφελήσει τη χώρα (ΕΣ «εξασφάλιση της μέγιστης δυνατής κατανόησης από το ευρύ κοινό των κοινωνικών και οικονομικών αποτελεσμάτων και επιπτώσεων που έχει στην Κύπρο η υλοποίηση των ΕΠ και έργων») ανέρχεται στο 51%, πολύ κοντά στον προγραμματικό στόχο (53%).

Συμπερασματικά, η επιτάχυνση της υλοποίησης των έργων και παράλληλα των Μέτρων της ΣΕ, είχε άμεσα αποτελέσματα στην εξέλιξη των ποσοτικών δεικτών και εκτιμάται ότι η ολοκλήρωσή της υλοποίησης της ΣΕ θα επιφέρει πλήρη κάλυψη των στόχων στα πλαίσια του προϋπολογιζόμενου κόστους. Για το λόγο αυτό η 2^η αξιολόγηση δεν προτείνει τροποποιήσεις όσον αφορά στο περιεχόμενο της ΣΕ, παρά μόνο κάποιες συστάσεις που αφορούν την επικαιροποίηση των στόχων ορισμένων δεικτών εκροών στα πραγματικά δεδομένα της υλοποίησης και την επανεξέταση του τρόπου διαμόρφωσης/μέτρησης ορισμένων άλλων δεικτών. Η Έκθεση της 2^{ης} Αξιολόγησης της ΣΕ θα αναρτηθεί στην ιστοσελίδα της ΔΑ ([Αξιολογήσεις](#)).

13. ΜΕΤΡΑ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΛΗΦΘΕΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΗΡΗΣΗ ΤΩΝ ΕΚ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΡΩΝ ΑΙΡΕΣΙΜΟΤΗΤΩΝ

Δεν εφαρμόζεται στο πλαίσιο της παρούσας Έκθεσης.

14. ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΠΟΥ ΜΠΟΡΟΥΝ ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΩΣ ΝΑ ΠΡΟΣΤΕΘΟΥΝ, ΣΕ ΣΥΝΑΡΤΗΣΗ ΜΕ ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

14.1. Πρόοδος της εφαρμογής της ολοκληρωμένης προσέγγισης της εδαφικής ανάπτυξης, περιλαμβανομένης της ανάπτυξης περιφερειών που αντιμετωπίζουν δημογραφικές προκλήσεις και μόνιμα ή φυσικά προβλήματα, της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης και της τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων στο πλαίσιο του επιχειρησιακού προγράμματος

Στο πλαίσιο του παρόντος ΕΠ προνοούνται δράσεις που συμβάλουν στην ολοκληρωμένη εδαφική ανάπτυξη σε αστικές περιοχές, οι οποίες στοχεύουν στην επίτευξη βιώσιμης αστικής ανάπτυξης σε υποβαθμισμένες αστικές περιοχές. Όπως καταγράφεται και στη ΣΕΣ, οι περιοχές που επιλέγηκαν είναι τα αστικά κέντρα των πόλεων της Λευκωσίας, Λεμεσού, Λάρνακας και Πάφου, τα οποία παρουσιάζουν οξυμένα κοινωνικά, οικονομικά και περιβαλλοντικά προβλήματα, καθώς και σημαντική υποβάθμιση του κτιριακού τους αποθέματος. Προς αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτών, οι 4 Δήμοι προχώρησαν στην εκπόνηση Στρατηγικών Ολοκληρωμένης Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΟΒΑΑ), οι οποίες αξιολογήθηκαν και εγκρίθηκαν τον Οκτώβριο του 2015. Η επιλογή των έργων για υλοποίηση των Στρατηγικών ΟΒΑΑ γίνεται από τους Δήμους, σύμφωνα με το άρθρο 7(4) του Κανονισμού (ΕΕ) 1301/2013.

Το ΕΤΠΑ συγχρηματοδοτεί, μέσω του ΑΠ6 του ΕΠ, μέρος της υλοποίησης των Στρατηγικών ΟΒΑΑ των 4 Δήμων. Τα λοιπά έργα/δράσεις των Στρατηγικών υλοποιούνται είτε μέσω ιδίων πόρων των Δήμων ή/και μέσω δανειοδότησης από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

Μέχρι τις 31/12/18 η πρόοδος υλοποίησης των Στρατηγικών ΟΒΑΑ είχε ως ακολούθως:

- Όλες οι προβλεπόμενες προς συγχρηματοδότηση από το ΕΠ παρεμβάσεις της Στρατηγικής του Δήμου Πάφου ενεργοποιήθηκαν και το σύνολο των επτά (7) ενταγμένων έργων έχουν ολοκληρωθεί. Τα εν λόγω έργα αποτελούν ένα συνεκτικό σύνολο παρεμβάσεων ενίσχυσης της επιχειρηματικής δραστηριότητας, βελτίωσης της αστικής κινητικότητας και της ελκυστικότητας της περιοχής παρέμβασης, καθώς και αναζωογόνησης υποβαθμισμένων περιοχών του αστικού χώρου. Η ολοκλήρωση των παρεμβάσεων έχουν δημιουργήσει ένα νέο αστικό τοπίο φιλικό προς τους πολίτες και τους επισκέπτες του αστικού κέντρου της πόλης. Οι υπόλοιπες δράσεις που περιλαμβάνονται στην Στρατηγική του Δήμου υλοποιούνται μέσω ιδίων πόρων του Δήμου ή/και μέσω του κρατικού προϋπολογισμού.
- Δύο (2) έργα του Δήμου Λάρνακας είχαν ενταχθεί στο ΕΠ, τα οποία υπηρετούν τους στόχους ενίσχυσης της επιχειρηματικής δραστηριότητας και αναζωογόνησης της υποβαθμισμένης αστικής περιοχής. Μέσα στο 2019 αναμένεται να επιταχυνθεί η πρόοδος υλοποίησης της Στρατηγικής με την ένταξη πρόσθετων έργων στο ΕΠ αλλά και την ολοκλήρωση ενός από τα υφιστάμενα έργα.
- Τέσσερα (4) έργα του Δήμου Λευκωσίας είχαν ενταχθεί στο ΕΠ, τα οποία συμβάλλουν στην αναζωογόνηση του υποβαθμισμένου τμήματος, τη βελτίωση της ελκυστικότητας της αστικής περιοχής παρέμβασης και τη βελτίωση της αστικής κινητικότητας. Μέσα στο 2019, αναμένεται περαιτέρω επιτάχυνση της προόδου υλοποίησης της Στρατηγικής με την ένταξη πρόσθετων έργων στο ΕΠ και την ολοκλήρωση κάποιων από τα υφιστάμενα έργα.
- Τέσσερα (4) έργα του Δήμου Λεμεσού είχαν ενταχθεί στο ΕΠ, τα οποία συμβάλλουν στην αναζωογόνηση του υποβαθμισμένου τμήματος, τη βελτίωση της ελκυστικότητας της αστικής περιοχής παρέμβασης, καθώς και τη βελτίωση της αστικής κινητικότητας. Εντός του 2019 αναμένεται περαιτέρω επιτάχυνση της προόδου υλοποίησης της Στρατηγικής με την ένταξη πρόσθετων έργων στο ΕΠ και την ολοκλήρωση κάποιων από τα υφιστάμενα έργα.

14.2. Πρόοδος υλοποίησης των δράσεων για την ενίσχυση της ικανότητας των αρχών του κράτους μέλους και των δικαιούχων να διαχειρίζονται και να χρησιμοποιούν τα Ταμεία

Στο πλαίσιο των Αξόνων Προτεραιότητας 7Α και 7Β για την Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής του ΕΤΠΑ και του Ταμείου Συνοχής αντίστοιχα, επιδιώκεται η ενίσχυση και βελτίωση της διοικητικής ικανότητας των φορέων που εμπλέκονται στη διαχείριση και υλοποίηση των πόρων του ΕΠ.

Για το σκοπό αυτό, υλοποιούνται παρεμβάσεις στήριξης της στελέχωσης της Διαχειριστικής Αρχής (ΔΑ) και των υπόλοιπων φορέων με κατάλληλο και υψηλών προσόντων προσωπικό, ικανό να ανταπεξέλθει στις ανάγκες της υλοποίησης, της παρακολούθησης, της ενημέρωσης και της επικοινωνίας, της επαλήθευσης, των ελέγχων και της αξιολόγησης των ΕΠ, καθώς και παρεμβάσεις που αφορούν στην εκπαίδευση των στελεχών σε αντικείμενα σχετικά με την εφαρμογή του ΕΠ. Επίσης, σε ό,τι αφορά στους δικαιούχους, ενισχύεται η διαχειριστική τους επάρκεια, ώστε να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις διαχείρισης και υλοποίησης των έργων που αναλαμβάνουν, μέσω κατάλληλων δράσεων ενίσχυσης της διοικητικής ικανότητας ανά κατηγορία Δικαιούχων ή οριζόντια.

Το Δεκέμβριο 2016 εγκρίθηκε από την Επιτροπή Παρακολούθησης Σχέδιο Δράσης Τεχνικής Βοήθειας, το οποίο έχει ως σκοπό την ομαδοποίηση των επιλέξιμων δράσεων Τεχνικής Βοήθειας, καθώς και την εξειδίκευση και οριοθέτηση των βασικών κατηγοριών δαπανών που περιλαμβάνονται σε αυτές. Το Σχέδιο Δράσης περιλαμβάνει, επίσης, τον προϋπολογισμό για τη χρονική περίοδο εφαρμογής των ΕΠ κατά ενότητα δράσεων και φορέα για το κάθε Ταμείο, καθώς και τη διαδικασία που θα πρέπει να ακολουθείται από τους αρμόδιους φορείς για την ένταξη των έργων Τεχνικής Βοήθειας στα ΕΠ.

Βάσει του Σχεδίου Δράσης, έχουν ενταχθεί στο ΕΠ εννέα (9) έργα Τεχνικής Βοήθειας, τα οποία αφορούν:

- α) υποστήριξη της διαχείρισης και παρακολούθησης του ΕΠ, όπως η ανάπτυξη και λειτουργία του ΟΠΣ, η διενέργεια δράσεων αξιολόγησης, πληροφόρησης και επικοινωνίας, η διοργάνωση εργασιών και τεχνικών συναντήσεων με την ΕΕ, καθώς και άλλων τεχνικών συσκέψεων για την παρακολούθηση των ΕΠ, και η συμμετοχή σε επιτροπές και ομάδες εργασίας (δικαιούχος η ΔΑ). Στο πλαίσιο του έργου πραγματοποιήθηκαν εκπαιδευτικά σεμινάρια για το ΟΠΣ, με τη συμμετοχή Ενδιάμεσων Φορέων, Δικαιούχων και λειτουργών της ΔΑ. Επίσης, λειτουργοί της ΔΑ συμμετείχαν σε σεμινάρια και εκπαιδεύσεις στο εξωτερικό σχετικά με την Πολιτική Συνοχής, τη λειτουργία των ΕΔΕΤ, την ΠΑΝ, το σχεδιασμό των παρεμβάσεων της νέας προγραμματικής περιόδου κ.ά.
- β) ενίσχυση της διοικητικής οργάνωσης και λειτουργίας του Φορέα Επαληθεύσεων Δαπανών (Αρχή Πιστοποίησης), καθώς και της Αρχής Ελέγχου των ΕΠ (Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου).
- γ) ενίσχυσης της διοικητικής και επιχειρησιακής επάρκειας των έξι (6) Ενδιάμεσων Φορέων των ΕΠ (Υπουργείο Εσωτερικών, Υφυπουργείο Τουρισμού, Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας, Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας, Μονάδα ΕΚΤ και Διεύθυνση Ελέγχου του Υπ. Μεταφορών), που περιλαμβάνουν δράσεις, που αφορούν κυρίως στη στελέχωση των φορέων, τη συμμετοχή σε σεμινάρια, αγορά υπηρεσιών συμβούλων/ εμπειρογνομόνων και ελεγκτών, καθώς και ανάπτυξη πληροφοριακών συστημάτων φορέων διαχείρισης Σχεδίων Χορηγιών.

14.3. Πρόοδος της εφαρμογής τυχόν διαπεριφερειακών και υπερεθνικών δράσεων

Δεν προβλέπεται η εφαρμογή διαπεριφερειακών ή/και διακρατικών δράσεων στο πλαίσιο του παρόντος ΕΠ.

14.4. Κατά περίπτωση, η συμβολή στις μακροπεριφερειακές στρατηγικές και στις στρατηγικές για τις θαλάσσιες λεκάνες

Η Κύπρος δεν συμμετέχει στο παρόν στάδιο σε προγράμματα μακροπεριφερειακών στρατηγικών ή στρατηγικών για τις θαλάσσιες λεκάνες, συμμετέχει ωστόσο στις προσπάθειες για την ανάπτυξη Μακροπεριφερειακής Στρατηγικής για τη Μεσόγειο.

14.5. Πρόοδος της εφαρμογής των δράσεων στον τομέα της κοινωνικής καινοτομίας, κατά περίπτωση

Δεν προβλέπονται σχετικές Δράσεις στο ΕΠ.

14.6. Πρόοδος της εφαρμογής των μέτρων για την αντιμετώπιση ειδικών αναγκών των γεωγραφικών περιοχών που πλήττονται περισσότερο από τη φτώχεια ή στοχευμένων ομάδων που αντιμετωπίζουν τον υψηλότερο κίνδυνο φτώχειας, διακρίσεων ή κοινωνικού αποκλεισμού, με ειδική μέριμνα για τις περιθωριοποιημένες κοινότητες και τα άτομα με αναπηρίες, τους μακροχρόνια ανέργους και τους νέους χωρίς επαγγελματική δραστηριότητα, συμπεριλαμβανομένων, κατά περίπτωση, των χρησιμοποιούμενων χρηματοδοτικών πόρων

Θύλακες με χαρακτηριστικά αυξανόμενης ανεργίας αλλά και έντονη συγκέντρωση ομάδων πληθυσμού με υψηλή επικινδυνότητα αποκλεισμού (όπως άστεγοι, μετανάστες κ.λπ.) εντοπίζονται κυρίως στα αστικά κέντρα των πόλεων της Κύπρου (Δήμοι Λευκωσίας, Λεμεσού, Λάρνακας και Πάφου). Για αντιμετώπιση των συνθηκών που επικρατούν στα αστικά κέντρα, οι προαναφερθέντες Δήμοι εκπόνησαν Στρατηγικές Ολοκληρωμένης Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΟΒΑΑ), οι οποίες εγκρίθηκαν από τη Διαχειριστική Αρχή τον Οκτώβριο του 2015.

Στις Στρατηγικές ΟΒΑΑ περιλαμβάνονται παρεμβάσεις σε συγκεκριμένα τμήματα των αστικών περιοχών ανά Δήμο, που συγκέντρωσαν μεταξύ των άλλων τα παρακάτω χαρακτηριστικά:

- **Δήμος Λευκωσίας** – το ελεύθερο τμήμα της Κεντρικής Περιοχής, όπου εντοπίζονται δυσμενείς δημογραφικοί δείκτες και σημαντικός αριθμός ευπαθών – ευάλωτων ομάδων πληθυσμού, αυξημένο ποσοστό πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας και μεταναστών, χαμηλό ποσοστό απασχόλησης των νέων και υψηλό ποσοστό ανεργίας.
- **Δήμος Λάρνακας** – το τμήμα που καθορίζεται ως Περιοχή Αστικού Κέντρου στο Τοπικό Σχέδιο Λάρνακας, που χαρακτηρίζεται από ιδιαίτερα χαμηλό ποσοστό οικονομικά ενεργού πληθυσμού (7% έναντι 48% στο σύνολο του Δήμου), υψηλό ποσοστό ληπτών βοήθειας από τις κοινωνικές δομές (16% έναντι 3% στο σύνολο του Δήμου), υψηλό ποσοστό μονογονεϊκών νοικοκυριών και υψηλή συγκέντρωση αλλοδαπών (52% του συνόλου του πληθυσμού).
- **Δήμος Λεμεσού** – υποβαθμισμένες περιοχές του αστικού κέντρου της Λεμεσού που χαρακτηρίζεται από υψηλά ποσοστά ανεργίας (50% υψηλότερη του εθνικού μέσου όρου), υψηλό επίπεδο ανεργίας μακράς διάρκειας, υψηλό επίπεδο φτώχειας και αποκλεισμού, χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης, κοινωνικό εγκλεισμό ευπαθών ομάδων - ιδιαίτερα των μουσουλμάνων γυναικών, φαινόμενα υψηλής χρήσης ψυχοτροπικών (ηρεμιστικών) φαρμάκων και αυτοκτονιών, σημαντικές ελλείψεις ικανοτήτων – δεξιοτήτων, υψηλά ποσοστά φαινομένου εγκατάλειψης του σχολείου και σχετικού αναλφαριθμητισμού.
- **Δήμος Πάφου** - το σύνολο του αστικού κέντρου στο οποίο περιλαμβάνονται περιοχές με υψηλό επίπεδο γήρανσης, φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού, λόγω της εκτεταμένης οικονομικής κρίσης, σημαντική μείωση του ποσοστού απασχόλησης, ιδιαίτερα αυξημένα κρούσματα φτώχειας και περιοχές αστικής απαξίωσης-υποβάθμισης.

Στο πλαίσιο του Άξονα 6 του ΕΠ, και ιδιαίτερα μέσω της Επ. Πρ. 9β, δίδεται ιδιαίτερη έμφαση στην αντιμετώπιση ειδικών αναγκών των ευπαθών-ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού στα αστικά κέντρα. Στις ομάδες αυτές, με υψηλή επικινδυνότητα διακρίσεων ή κοινωνικού αποκλεισμού, προσδιορίζονται τα άνεργα και μακροχρόνια άνεργα άτομα, οι φτωχοί εργαζόμενοι, οι άστεγοι, οι μετανάστες και υπήκοοι τρίτων χωρών, τα άτομα με αναπηρία, οι φυλακισμένοι / αποφυλακισμένοι, τα μονογονεϊκά νοικοκυριά, τα άτομα με χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης κ.λπ.

Μέχρι τις 31/12/18, οι σχετικές δράσεις όλων των Στρατηγικών ΟΒΑΑ βρίσκονταν στη φάση της ωρίμανσης, με το σύνολο των παρεμβάσεων αυτών να ενεργοποιούνται εντός του 2019.

Πέραν των δράσεων στην Επ. Πρ. 9β, το σύνολο των έργων που προγραμματίζονται να υλοποιηθούν στο πλαίσιο εφαρμογής των Στρατηγικών ΟΒΑΑ αναμένεται να βελτιώσει σημαντικά το δομημένο και επιχειρηματικό περιβάλλον, τις συνθήκες διαβίωσης και γενικότερα την ποιότητα ζωής του πληθυσμού των υποβαθμισμένων αυτών περιοχών.

15. ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΑΞΟΝΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Έχει προστεθεί στήλη στον Πίνακα 6 της παρούσας Έκθεσης (Μέρος 3.4 πιο πάνω), η οποία αφορά στις συνολικές επιλέξιμες δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν και πληρώθηκαν από τους δικαιούχους μέχρι τις 31/12/2018 και πιστοποιήθηκαν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

ΜΕΡΟΣ Γ: ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΠΟΥ ΥΠΟΒΑΛΛΟΝΤΑΙ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2019 ΚΑΙ ΤΕΛΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

16. ΕΞΥΠΝΗ, ΔΙΑΤΗΡΗΣΙΜΗ ΚΑΙ ΧΩΡΙΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Η Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης (ΣΕΣ) για την περίοδο 2014-2020 αποτελεί το στρατηγικό έγγραφο προγραμματισμού της αξιοποίησης των πόρων που παραχωρούνται στην Κύπρο από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ). Η ΣΕΣ στοχεύει στη διασφάλιση της συνέργειας και του συντονισμού μεταξύ των Ταμείων της Πολιτικής Συνοχής, της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής και της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής, ώστε να επιτυγχάνονται ουσιαστικά αποτελέσματα, που θα συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων της Στρατηγικής της Ένωσης «Ευρώπη 2020» και κατ' επέκταση στην ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας.

Η ΣΕΣ καθορίζει τις προτεραιότητες χρηματοδότησης της Κύπρου από τα ΕΔΕΤ για την περίοδο 2014-2020, όπως αυτές απορρέουν από την ανάλυση των αναπτυξιακών αναγκών και προοπτικών ανάπτυξης της χώρας, καθώς και τους θεματικούς στόχους στους οποίους επέλεξε να επενδύσει η Κύπρος την ίδια περίοδο. Στο πλαίσιο αυτό η ΣΕΣ έχει θέσει ως στρατηγικό στόχο «την αναδιάρθρωση της κυπριακής οικονομίας, τη διατήρηση και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και τη διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής». Για την επίτευξη του στρατηγικού στόχου καθορίστηκαν τρεις Προτεραιότητες Χρηματοδότησης (ΠΧ), μέσω των οποίων υλοποιούνται στοχευμένες παρεμβάσεις και στους 11 Θεματικούς Στόχους (ΘΣ) του Κανονισμού Κοινών Διατάξεων:

- Υποστήριξη της Αναδιάρθρωσης της Κυπριακής Οικονομίας και Ενίσχυσης της Ανταγωνιστικότητας της
- Αναβάθμιση Ανθρώπινου Δυναμικού, Προώθηση της Απασχόλησης και της Κοινωνικής Συνοχής
- Προστασία και Αποδοτική Χρήση των Πόρων

Παράλληλα, η προώθηση της βιώσιμης τοπικής ανάπτυξης αποτελεί οριζόντια προτεραιότητα.

Στο ΕΠ Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη 2014-2020 έχει κατανεμηθεί το μεγαλύτερο μέρος των πόρων (82,26%) της πρώτης ΠΧ (παρεμβάσεις των ΘΣ 1, 2, 3 και 7), ένα μικρό μέρος των πόρων (8,85%) της δεύτερης ΠΧ (παρεμβάσεις του ΘΣ 9) και το μεγαλύτερο μέρος των πόρων (77,43%) της τρίτης ΠΧ της ΣΕΣ (παρεμβάσεις των ΘΣ 4, 5 και 6).

Όσον αφορά στη συνάφεια των παρεμβάσεων του Προγράμματος με τους στόχους της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», σημειώνεται ότι οι περισσότεροι από τους ΘΣ που επιλέγηκαν για επενδύσεις συμβάλλουν στους παρακάτω εθνικούς στόχους που περιλαμβάνονται στο Εθνικό Μεταρρυθμιστικό Πρόγραμμα της Κύπρου:

- Αύξηση των δαπανών Έρευνας και Ανάπτυξης (Ε&Α) στο 0,50% του ΑΕΠ.
- Μείωση των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου κατά 5% σε σύγκριση με τα επίπεδα του 2005· αύξηση του ποσοστού των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην τελική κατανάλωση ενέργειας σε 13%· αύξηση κατά 14,5% της εξοικονόμησης πρωτογενούς ενέργειας (375 ktoe) / επίτευξη κατανάλωσης πρωτογενούς ενέργειας ύψους 2,2 Mtoe το 2020.
- μείωση του αριθμού των ατόμων που απειλούνται από φτώχεια ή κοινωνικό αποκλεισμό στο 19,3% ή κατά 27.000.

Η πρόοδος επίτευξης των παραπάνω εθνικών στόχων και η συμβολή του Επιχειρησιακού Προγράμματος Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη 2014-2020 έχει ως ακολούθως:

Έρευνα και Καινοτομία

Η Κύπρος διαθέτει μικρό αλλά αναπτυσσόμενο σύστημα έρευνας και καινοτομίας, το οποίο διαδραματίζει περιορισμένο (σε ποσοστό του ΑΕΠ) αλλά ουσιαστικό (σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα)

ρόλο στην οικονομική ανάπτυξη. Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του συστήματος είναι το μικρό μέγεθος της ερευνητικής κοινότητας, ο προσανατολισμός της οικονομίας σε χαμηλής προστιθέμενης αξίας προϊόντα και υπηρεσίες, το πολύ μικρό μέγεθος των επιχειρήσεων και η χαμηλή συμμετοχή τους σε δραστηριότητες Έρευνας και Ανάπτυξης (Ε&Α).

Παρά τις παραπάνω ιδιαιτερότητες και τις επιπτώσεις που επέφερε η χρηματοοικονομική κρίση την οικονομία της Κύπρου, ο εθνικός στόχος αύξησης των δαπανών Ε&Α ως ποσοστό του ΑΕΠ κατά 0,50% επιτεύχθηκε και μάλιστα πολύ πριν από το 2020. Ειδικότερα οι επενδύσεις στην Ε&Α ανήλθαν σε 0,48% το 2015, 0,53% το 2016 και 0,56% το 2017 (108,7 εκατ. Ευρώ), παρουσιάζοντας σταθερή αύξηση τα τελευταία χρόνια.

Η Κύπρος, αναγνωρίζοντας αυτή την κατάσταση, καθώς και το γεγονός ότι η Έρευνα και Καινοτομία είναι ένας από τους κύριους παράγοντες της οικονομικής ανάπτυξης και ένας σημαντικός παράγοντας για την αντιμετώπιση των παγκόσμιων κοινωνικών προκλήσεων, εξετάζει το ενδεχόμενο αύξησης των δαπανών Ε&Α στο μέλλον. Αυτό επιβεβαιώνεται και από το νεοσυσταθέν το 2018 Εθνικό Συμβούλιο Έρευνας και Καινοτομίας (ΕΣΕΚ), που αποτελεί το κατ' εξοχήν συμβουλευτικό όργανο για τον καθορισμό στρατηγικής Ε&Α στην Κύπρο. Το υπό αναφορά Συμβούλιο έχει ετοιμάσει Εθνικό Πλαίσιο Στρατηγικής για την Έρευνα και Καινοτομία για την περίοδο 2019-2023, το οποίο και έχει υποβάλει προς τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας στις 16 Μαΐου 2019. Το πλαίσιο Στρατηγικής θα βασίζεται σε 3 πυλώνες: 1) Ερευνητική Αριστεία, 2) Μεταφορά γνώσης-εμπορική εκμετάλλευση και 3) Καινοτόμος επιχειρηματικότητα καθώς και σε 6 ενεργοποιητές (enablers): 1) Διακυβέρνηση, 2) Εθνική Στρατηγική Έρευνας και Καινοτομίας, 3) Αλλαγή Κουλτούρας, 4) Διεθνής διάσταση, 5) Επικοινωνία και 6) Ψηφιακός Μετασχηματισμός. Το στρατηγικό πλαίσιο θα αποτελέσει το κύριο μέσο για την υλοποίηση της Εθνικής Στρατηγικής για την Έρευνα και Καινοτομία.

Μέχρι σήμερα, η πολιτική Ε&Α καθοδηγείτο από την Εθνική Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (ΣΕΕ). Το σχέδιο δράσης της ΣΕΕ, με προϋπολογισμό €144 εκ., περιλαμβάνει στοχοθετημένη υποστήριξη για την Ε&Α σε τομείς όπου η Κύπρος έχει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα (όπως ο τουρισμός, η ενέργεια, οι μεταφορές-ναυτιλία, η γεωργία-τρόφιμα και η υγεία). Περιλαμβάνει επίσης δράσεις που προωθούν την ανάπτυξη μιας νοοτροπίας καινοτομίας στον επιχειρηματικό τομέα. Η πλειοψηφία των προγραμμάτων επιδιώκουν να τονώσουν τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα σε δραστηριότητες Ε&Α και τη μόχλευση ιδιωτικών κεφαλαίων. Στόχος τους είναι επίσης η ενίσχυση των δεσμών μεταξύ των ακαδημαϊκών και ερευνητικών κοινοτήτων με τον ιδιωτικό τομέα, καθώς και η προώθηση της αξιοποίησης των αποτελεσμάτων της έρευνας.

Η πρόοδος στην εφαρμογή της ΣΕΕ έχει καθοριστική σημασία για τη διαφοροποίηση της οικονομίας. Μετά την ανακοίνωση μιας σειράς Προσκλήσεων την περίοδο 2016-2018, ένας μικρός αριθμός έργων άρχισε να εφαρμόζεται το 2018, ενώ η εφαρμογή της πλειονότητας των μέτρων αναμένεται να επιταχυνθεί εντός του 2019-2020.

Ειδικότερα, από το Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας ενεργοποιήθηκε το 2015 το Σχέδιο Χορηγιών Επιχειρηματικής Καινοτομίας, για την ενίσχυση υφιστάμενων και νεοσύστατων καινοτομικών επιχειρήσεων, καθώς και συνεργασιών επιχειρήσεων με επιχειρήσεις καινοτομίας ή οργανισμούς ερευνών ή διάδοσης γνώσης για την ανάπτυξη ανταγωνιστικών καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών, τα οποία προγραμματίζουν να διαθέσουν στην αγορά. Στο πλαίσιο της Πρόσκλησης υποβλήθηκαν 224 προτάσεις, ενώ έχουν ενταχθεί στο ΕΠ 83 προτάσεις συνολικού προϋπολογισμού €17,5 εκ.. Στα εγκεκριμένα έργα κυριαρχούν επενδύσεις σε εφαρμογές και λύσεις πληροφορικής, αξιόλογος αριθμός των οποίων συνδέονται άμεσα με εξειδικευμένες εφαρμογές προς χρήση από λοιπούς κλάδους οικονομικών δραστηριοτήτων (πρωτογενής τομέας, πετροχημική βιομηχανία, τουρισμός). Επίσης εντοπίζονται μεμονωμένες επενδυτικές πρωτοβουλίες σε καινοτόμα προϊόντα που προσδίδουν υψηλή προστιθέμενη αξία σε κρίσιμες δραστηριότητες και κλάδους της χώρας (διαχείριση υδάτων στη γεωργία, διαχείριση κινδύνων, γεννόσημα φάρμακα, δημόσια διοίκηση κοκ.). Μέχρι το τέλος του 2018, 25 έργα έχουν ολοκληρωθεί ή βρίσκονται σε προχωρημένο στάδιο υλοποίησης.

Παράλληλα, το Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας προκήρυξε το 2016 τα Προγράμματα RESTART 2016-2020, για στήριξη της Έρευνας, της Τεχνολογικής Ανάπτυξης και της Καινοτομίας. Σημαντικό μέρος

των εν λόγω Προγραμμάτων προβλέπεται να συγχρηματοδοτηθεί από το ΕΠ Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη και συγκεκριμένα από το ΕΤΠΑ. Μέχρι το τέλος του 2018, το Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας, όσον αφορά στα προγράμματα που θα συγχρηματοδοτηθούν, εξέδωσε 18 Προσκλήσεις υποβολής προτάσεων συνολικής δημόσιας δαπάνης €77 εκ. περίπου, ενώ υποβλήθηκαν 1.148 αιτήσεις, εγκρίθηκαν 199 προτάσεις, και υπεγράφησαν 119 συμφωνίες χρηματοδότησης. Ωστόσο, παρά την εν λόγω πρόοδο, κανένα έργο δεν έχει ακόμα ενσωματωθεί/ενταχθεί στο Σύστημα Παρακολούθησης του ΕΠ, λόγω της μη επιλεξιμότητας των δαπανών που προκύπτουν από προκαταβολές.

Επίσης, με τη στήριξη του ΕΠ, ενισχύονται σημαντικά οι εθνικές υποδομές έρευνας και καινοτομίας, περιλαμβανομένων πληροφοριακών υποδομών/βάσεων δεδομένων, επιστημονικών συγγραμμάτων, εργαστηρίων πληροφορικών συστημάτων και εργαστήριων προηγμένων τεχνολογιών, αιθουσών παραγωγής με υποδομή πληροφορικής. Επίσης, συγχρηματοδοτείται το έργο του Κέντρου Πληροφόρησης - Βιβλιοθήκη «Στέλιος Ιωάννου» (ολοκληρώθηκε), καθώς και το έργο των υποδομών μεγάλου αριθμού Ερευνητικών Εργαστηρίων της Πολυτεχνικής Σχολής του ΠΑΝΚΥ (βρίσκονται σε προχωρημένο στάδιο υλοποίησης). Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι η Κύπρος προσδίδει μεγάλη έμφαση στην ανάπτυξη ερευνητικών υποδομών, προωθώντας δράσεις χαρτογράφησης των υφιστάμενων ερευνητικών υποδομών και αξιοποίησης των δημόσιων ερευνητικών υποδομών από την επιχειρηματική κοινότητα, την κατάρτιση Εθνικού Οδικού Χάρτη, καθώς και την στήριξη της συμμετοχής της ερευνητικής κοινότητας στα έργα και τις πρωτοβουλίες του Ευρωπαϊκού Στρατηγικού Φόρουμ για τις Ερευνητικές Υποδομές (ESFRI).

Σημειώνεται τέλος, ότι το 2018 λήφθηκαν σημαντικές πρωτοβουλίες στην κατεύθυνση της ενίσχυσης του συστήματος έρευνας και καινοτομίας, όπως οι νομοθετικές αλλαγές/μεταρρυθμίσεις για τη δυνατότητα δημιουργίας/συμμετοχής των δημόσιων πανεπιστημίων σε spin offs εταιρείες.

Ενέργεια και Κλίμα

Η Κύπρος υπολείπεται κατά πολύ όσον αφορά την επίτευξη του στόχων της το 2020 και το 2030 για τις εκπομπές αερίων θερμοκηπίου, με τη σημαντικότερη επιβάρυνση να εντοπίζεται από τις δραστηριότητες παραγωγής και μεταφοράς ενέργειας. Ειδικότερα, οι συνολικές εκπομπές αερίων θερμοκηπίου το 2016 ήταν 8761 Gg ισοδύναμα CO₂, εκτός του τομέα της χρήσης γης, της αλλαγής της χρήσης γης και της δασοπονίας (LULUCF). Μεταξύ του 2005 και του 2016, οι συνολικές εθνικές εκπομπές εκτός του LULUCF μειώθηκαν κατά 5,5%. Κατά την ίδια περίοδο, οι εκπομπές εκτός ΣΕΔΕ μειώθηκαν κατά 2,04% σε σύγκριση με το 2005. Σύμφωνα με τα προκαταρκτικά στοιχεία για το 2017 (απογραφή GHG που υποβλήθηκε στην ΕΕ τον Ιανουάριο του 2019), οι συνολικές εκπομπές εκτός LULUCF μειώθηκαν κατά 3,5% σε σύγκριση με το 2005, ενώ οι εκτός ΣΕΔΕ εκπομπές αυξήθηκαν κατά 1,9% κατά την ίδια περίοδο.

Για την αντιμετώπιση αυτής της κατάστασης, σχεδιάζεται η λήψη πρόσθετων μέτρων, στους τομείς των μεταφορών (προώθηση οχημάτων χαμηλών εκπομπών και μείωση της χρήσης οχημάτων), της διαχείρισης αποβλήτων (προώθηση του βιοαερίου και αξιοποίηση των οργανικών αποβλήτων), του κτιριακού αποθέματος (αντικατάσταση παλαιών συστημάτων και προώθηση της συμπαραγωγής) και της βιομηχανίας (μέτρα ενίσχυσης της ενεργειακής απόδοσης).

Το μερίδιο των ΑΠΕ στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση ενέργειας το 2017 ανήλθε στο 9,85% σε σύγκριση με 9,34% το 2016, έναντι του στόχου του 2020 (13%), ενώ η ελάχιστη τιμή στόχος (με βάση την οδηγία 2009/28/ΕΚ) για το 2017-2018 είναι 9,47%. Το 2018, το μερίδιο των ΑΠΕ στους επιμέρους τομείς είχε ως ακολούθως:

- στον τομέα θέρμανσης και ψύξης 24,96%, έναντι 20,49% το 2013
- στον τομέα του ηλεκτρισμού 8,98%, έναντι 7,64% το 2013,
- στον τομέα των μεταφορών 2,53%, έναντι 2,40% το 2013.

Συνολικά κατά την περίοδο 2013-2018 η παραγωγική δυναμικότητα των συστημάτων ΑΠΕ αυξήθηκε κατά 54,39%. Μεταξύ των συστημάτων ΑΠΕ, την υψηλότερη συμβολή στην αύξηση της παραγωγικής

δυναμικότητας των ΑΠΕ κατέχει η ηλιακή ενέργεια (από φωτοβολταϊκά συστήματα), που αυξήθηκε κατά 2,7 φορές περίπου, ως απόρροια σχεδιασμού και εφαρμογής σχετικών προγραμμάτων στήριξης.

Η κατανάλωση πρωτογενούς ενέργειας μειώθηκε κατά τη διάρκεια της οικονομικής ύφεσης από 2,5 Mtoe το 2012 σε 2,27 Mtoe το 2015, ενώ το 2017 αυξήθηκε πάλι σε 2,52 Mtoe, ως αποτέλεσμα της ισχυρής οικονομικής ανάπτυξης, με χαρακτηριστική την αύξηση της έντασης ενέργειας του βιομηχανικού τομέα, αλλά και την εκπλήρωση του στόχου ενεργειακής αναβάθμισης των κτιρίων που ανήκουν σε δημόσιους φορείς.

Σύμφωνα με το προσχέδιο του Εθνικού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα 2030, το προβλεπόμενο εθνικό επίπεδο κατανάλωσης ενέργειας το 2020 εκτιμάται στα 2,5 Mtoe, ως αποτέλεσμα της ισχυρότερης οικονομικής ανάπτυξης και της μετατόπισης του χρόνου διείσδυσης του φυσικού αερίου στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας (2020 αντί του 2018).

Η συμβολή του ΕΠ στην αντιμετώπιση των προκλήσεων στους τομείς της ενέργειας και της κλιματικής αλλαγής, και ειδικότερα στην επίτευξη των εθνικών στόχων για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και την εξοικονόμηση ενέργειας εστιάζεται στα ακόλουθα:

- Ενεργοποιήθηκαν Προσκλήσεις του ΕΠ για την ενίσχυση της ενεργειακής αναβάθμισης μεγάλης κλίμακας κτηριακών εγκαταστάσεων που ανήκουν ή ενοικιάζονται από Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις (ΜΜΕ) και κτιρίων ή κτιριακών μονάδων που χρησιμοποιούνται ως κατοικίες, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης ΑΠΕ από αυτές.

Ειδικότερα, στο πλαίσιο του Σχεδίου Χορηγιών «Εξοικονομώ - Αναβαθμίζω στις επιχειρήσεις» υποβλήθηκαν 164 και εγκρίθηκαν 125 προτάσεις, ενώ υπεγράφησαν συμφωνίες χρηματοδότησης με 119 επιχειρήσεις. Μέχρι το τέλος του 2018 στο ΕΠ είχαν ενταχθεί 69 επιχειρήσεις για επενδυτικά σχέδια συνολικού προϋπολογισμού €10,91 εκ. και δημόσιας δαπάνης (επιχορήγησης) ύψους €5,61 εκ.. Η ετήσια εκτιμώμενη μείωση των εκπομπών των αερίων θερμοκηπίου των ενταγμένων έργων ανέρχεται στους 2.944,96 τόνους ισοδυνάμου CO₂ (t CO₂e).

Υψηλό ενδιαφέρον συμμετοχής εκδηλώθηκε επίσης στις δύο (2) Προσκλήσεις του Σχεδίου Χορηγιών «Εξοικονομώ - Αναβαθμίζω στις Κατοικίες». Συνολικά υποβλήθηκαν 2.269 προτάσεις και μέχρι το τέλος του 2018 είχαν υπογραφεί 956 συμφωνίες χρηματοδότησης (δεν έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία αξιολόγησης των προτάσεων της 2ης Πρόσκλησης), εκ των οποίων 673 έχουν ήδη ολοκληρωθεί. Η ετήσια εκτιμώμενη μείωση των εκπομπών των αερίων θερμοκηπίου των ενταγμένων έργων ανέρχεται στους 12.667 t CO₂e.

- Εντάχθηκαν στο ΕΠ τέσσερα (4) έργα που προβλέπουν τη χρήση χρηματοδοτικών εργαλείων για την ενίσχυση δράσεων βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης και εξοικονόμησης ενέργειας, και ειδικότερα:
  - παρεμβάσεων ενεργειακής αναβάθμισης δημοσίων κτηρίων ή/και χρήσης ΑΠΕ, με στόχο την αύξηση της εξοικονόμησης ενέργειας στην πρωτογενή κατανάλωση. Μέσω των εν λόγω παρεμβάσεων καλύπτεται η υποχρέωση της χώρας με βάση το Άρθρο 5 της Οδηγίας 2012/27/ΕΕ, για ανακαίνιση ετησίως του 3% του εμβαδού ψυχομένων και θερμαινόμενων ιδιόκτητων δημοσίων κτιρίων που χρησιμοποιούνται από την κεντρική κυβέρνηση, προκειμένου να ικανοποιούν τις εθνικές ελάχιστες απαιτήσεις ενεργειακής απόδοσης των κτιρίων (για όλη την περίοδο από 01/01/2014 μέχρι το 2020).
  - παρεμβάσεων ενεργειακής αναβάθμισης των κατοικιών, με αντίστοιχο αποτέλεσμα την αύξηση της εξοικονόμησης ενέργειας στην τελική κατανάλωση, συμβάλλοντας στον αντίστοιχο ποσοτικό στόχο που έχει θέσει η χώρα στο Εθνικό Μεταρρυθμιστικό Πρόγραμμα για την Στρατηγική Ευρώπη 2020.
  - παρεμβάσεων ενεργειακής αναβάθμισης επιχειρήσεων του δευτερογενή και του τριτογενή τομέα, συμβάλλοντας στη μείωση του ενεργειακού κόστους των επιχειρήσεων και στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς τους, καθώς και στην αύξηση της εξοικονόμησης ενέργειας στην πρωτογενή κατανάλωση.

- ενίσχυσης επενδυτικών σχεδίων ΜΜΕ, που θα περιλαμβάνουν υποχρεωτικά και το στοιχείο της ενεργειακής αναβάθμισης.
- Αξιόλογη επίσης εκτιμάται η συμβολή του ΕΠ στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου από την πληθώρα έργων αστικής κινητικότητας, καθώς και σειράς έργων που υλοποιούνται στο πλαίσιο των στρατηγικών Ολοκληρωμένης Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης, οι οποίες περιλαμβάνουν έργα εκτεταμένου δικτύου ποδηλατοδρόμων, αναπλάσεις χώρων, μεταξύ των οποίων και χώρων αποκλειστικής χρήσης από πεζούς, υποδομές πράσινων διαδρομών/περιπάτων, καθώς και φιλικές προς το περιβάλλον κυκλοφοριακές υποδομές και ρυθμίσεις, απελευθερώνοντας χώρους που σήμερα καταλαμβάνονται από πλέον ρυπογόνες χρήσεις. Σημαντικός αριθμός των εν λόγω έργων έχουν ολοκληρωθεί ή βρίσκονται σε προχωρημένο στάδιο υλοποίησης, χωρίς όμως να έχει αποτιμηθεί ακόμα ποσοτικά η συμβολή τους στη μείωση των ρύπων.

Φτώχεια και κοινωνικός αποκλεισμός

Υπάρχουν πρόνοιες στο ΕΠ για βελτίωση της παροχής κοινωνικών υπηρεσιών σε υποβαθμισμένες αστικές περιοχές, στο πλαίσιο υλοποίησης των στρατηγικών Ολοκληρωμένης Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης στα τέσσερα αστικά κέντρα της Κύπρου (Άξονας 6, Ειδικός στόχος 9β.1). Όμως, μέχρι το τέλος του 2018 δεν είχε ενεργοποιηθεί οποιαδήποτε δράση κάτω από τον εν λόγω ειδικό στόχο.

17. ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΙΣ ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΜΕΤΡΑ ΠΟΥ ΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ — ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΠΙΔΟΣΕΩΝ

Το Πλαίσιο Επίδοσης του ΕΠ περιλαμβάνει εικοσιένα (21) συνολικά δείκτες, εκ των οποίων οι δεκατέσσερις (14) είναι Δείκτες Εκρών, ένας (1) Βασικό Στάδιο Υλοποίησης και έξι (6) Χρηματοοικονομικοί Δείκτες (ένας για κάθε Άξονα Προτεραιότητας πλην των αξόνων της τεχνικής βοήθειας). Η επίτευξη των οροσήμων και των στόχων του Πλαισίου Επίδοσης αξιολογείται λαμβάνοντας υπόψη όλους τους δείκτες διακριτά ανά Άξονα και ανά Επενδυτική Προτεραιότητα.

Με βάση τις πρόνοιες του Εκτελεστικού Κανονισμού της ΕΕ 215/2014, καθώς και του σχετικού Επεξηγηματικού Σημειώματος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (EGESIF_18-0021-01, 19/06/18, Version 2.0), το σύνολο των Αξόνων Προτεραιότητας έχει επιτύχει τους Ενδιάμεσους Στόχους του Πλαισίου Επίδοσης για το 2018, με εξαίρεση τον Άξονα 1 «Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας της Οικονομίας», στον οποίο δεν επιτεύχθηκε το ορόσημο 2018 του δείκτη CO27 - «Ιδιωτικές επενδύσεις που αντιστοιχούν σε δημόσια στήριξη στον τομέα της καινοτομίας ή της έρευνας και ανάπτυξης».

Ο δείκτης CO27 τροφοδοτείται από τις ιδιωτικές επενδύσεις των έργων που εντάσσονται στην Επενδυτική Προτεραιότητα 1β, τα οποία περιλαμβάνουν το Σχέδιο Χορηγιών για ενίσχυση της Επιχειρηματικής Καινοτομίας και έργα των Προγραμμάτων RESTART 2016-2020. Μέχρι τις 31/12/18 μόνο το Σχέδιο Χορηγιών είχε δαπάνες οι οποίες καταχωρήθηκαν στο Πρόγραμμα και συνείσφεραν στον υπολογισμό του δείκτη. Συγκεκριμένα οι ιδιωτικές δαπάνες του εν λόγω Σχεδίου ανήλθαν μόλις στα €1,35 εκ..

Η επίτευξη της τιμής στόχου του εν λόγω δείκτη, όπως και των υπόλοιπων δεικτών εκρών των επενδυτικών προτεραιοτήτων 1α και 1β, επηρεάστηκαν αφενός από την καθυστέρηση στην προκήρυξη των Προγραμμάτων RESTART 2016-2020 και αφετέρου από την καθυστέρηση που υπήρξε στην έγκριση των προτάσεων του Σχεδίου Χορηγιών της Επιχειρηματικής Καινοτομίας, καθώς και από τη μη προκήρυξη άλλων συναφών Σχεδίων Χορηγιών από το Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας. Επίσης, σημαντικός επιβαρυντικός παράγοντας στη μη επίτευξη του Δείκτη αποτελεί και η πολυπλοκότητα των απαιτούμενων ελέγχων συμμόρφωσης προς τους κανόνες των καθεστώτων ενίσχυσης των ερευνητικών έργων.

Με την υλοποίηση των έργων των Προγραμμάτων RESTART 2016-2020, η οποία ήδη προχωρεί με εντατικούς ρυθμούς, την ολοκλήρωση της υλοποίησης των έργων του Σχεδίου Χορηγιών Ενίσχυσης της Επιχειρηματικής Καινοτομίας, αλλά και την αναμενόμενη ενεργοποίηση νέων σχετικών Προσκλήσεων, κρίνεται εφικτή η επίτευξη του τελικού στόχου του δείκτη CO27 για το 2023 (€11,5 εκ.).